

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Diplomová práce

Podnikatelská činnost fyzických a právnických osob v České republice z pohledu právního, daňového a účetního.

Business activities of entrepreneurs and legal entities in the Czech republic from the legal, tax and accounting perspectives.

Bc. Helena Sedláková

Plzeň 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma

„Podnikatelská činnost fyzických a právnických osob v České republice z pohledu právního, daňového a účetního“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí diplomové práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne 8. 5. 2021

v. r. Helena Sedláková

Poděkování

Ráda bych poděkovala paní prof. Ing. Lilii Dvořákové, CSc. za její odborné rady, cenné připomínky, čas, vstřícnost a ochotu při vedení diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat panu Janu Novákovi za vstřícnost a poskytnutí informací a podkladů potřebných pro vypracování této diplomové práce. V neposlední řadě bych ráda poděkovala své rodině za pomoc a podporu nejen po dobu mého studia.

Obsah

Úvod	7
1 Právní formy podnikání v České republice	9
1.1 Podnikání fyzických osob.....	9
1.1.1 Formy podnikání fyzických osob	10
1.1.2 Specifika podnikání fyzických osob.....	11
1.2 Podnikání právnických osob.....	13
1.2.1 Formy podnikání právnických osob	15
1.2.2 Specifika podnikání kapitálových společností	18
1.3 Dílčí shrnutí.....	20
2 Možnosti evidence podnikatelské činnosti v České republice	21
2.1 Evidence podnikatelské činnosti fyzických osob	21
2.1.1 Daňová evidence	21
2.1.2 Evidence příjmů a pohledávek pro uplatnění výdajových paušálů	23
2.1.3 Evidence příjmů pro potřebu paušální daně	24
2.1.4 Vedení účetnictví.....	25
2.2 Evidence podnikatelské činnosti právnických osob	26
2.3 Dílčí shrnutí	28
3 Úvod do daňové problematiky	29
3.1 Funkce daní	30
3.2 Konstrukční prvky daně	31
3.3 Daňová soustava České republiky.....	33
3.3.1 Přímé a nepřímé daně	34
3.4 Dílčí shrnutí.....	35
4 Zdanění příjmů fyzických osob v České republice	37

4.1	Daň z příjmů fyzických osob	37
4.1.1	Sociální a zdravotní pojištění	41
4.1.2	Možnosti daňové optimalizace	43
4.2	Dílčí shrnutí	47
5	Zdanění příjmů právnických osob v České republice.....	48
5.1	Daň z příjmů právnických osob	48
5.1.1	Sociální a zdravotní pojištění.....	50
5.1.2	Možnosti daňové optimalizace	53
5.2	Dílčí shrnutí	56
6	Identifikace podnikatelského subjektu.....	57
7	Komparace činnosti podnikatelského subjektu z vybraných hledisek.....	58
7.1	Komparace podnikatelské činnosti z právního hlediska	58
7.2	Komparace podnikatelské činnosti z účetního hlediska	63
7.3	Komparace podnikatelské činnosti z daňového hlediska.....	69
7.3.1	Komparace z hlediska odvodové povinnosti	69
7.3.2	Komparace z hlediska možností daňové optimalizace	77
7.4	Doporučení pro podnikatele z pohledu optimalizace právní formy podnikání, daňového zatížení a vykazování hospodářské činnosti.....	85
	Závěr	89
	Seznam použitých zdrojů.....	91
	Seznam tabulek	95
	Seznam obrázků	96
	Seznam použitých zkratk	97
	Seznam příloh	99

Úvod

Podnikání je všeobecně vnímáno jako činnost, kterou subjekty provozují za účelem generování zisku a zhodnocení prostředků vložených do této aktivity. Pokud se ekonomické subjekty rozhodnou podnikat, je pravděpodobné, že očekávají úspěch a výdělek. S podnikáním však souvisí i značná míra rizika a nejistoty budoucího vývoje. Tyto faktory mohou mít případně negativní dopad nejen na profesní, ale také osobní život daného podnikatele. I z tohoto důvodu je důležité nepodcenit již samotnou zahajovací fázi podnikání, se kterou je spjata množství podstatných rozhodnutí, která mohou mít rozsáhlý a dlouhotrvající dopad na podnikatelskou činnost.

Jedním z těchto rozhodnutí je již samotný výběr právní formy podnikání, který závisí jak na charakteru dané podnikatelské činnosti, tak na mnoha faktorech podstatných pro samotného podnikatele. Problematiku volby právní formy podnikání nemusí podnikatelské subjekty řešit pouze při jejím zahájení. Ke změně formy podnikání může dojít také v případě již existujícího podnikatelského subjektu, kdy je racionálně smýšlející podnikatel z různých důvodů přinucen ke změně formy podnikání. Při rozhodování o formě podnikání je důležité neopomenout také účetní a daňové hledisko jednotlivých forem. S ohledem na autorčinu praxi v daňové kanceláři a s ní spojenými zkušenostmi s podnikáním fyzických i právnických osob je možné konstatovat, že právě daňové hledisko je velmi důležitým aspektem při výběru optimální formy podnikání. Díky rekodifikaci soukromého práva v roce 2014 navíc došlo ke snížení kapitálové zátěže společnosti s ručením omezeným a tím k nárůstu dostupnosti pro malé podniky i samostatné podnikatele. Volba právní formy podnikání je tak stále aktuálním tématem.

Hlavním cílem této diplomové práce je **zpracování teoretických východisek, následný výběr optimální právní formy podnikání pro vybraný podnikatelský subjekt, který je pro potřeby vypracování této práce označován obecně jako podnikatel Jan Novák, a formulace doporučení pro podnikatele z pohledu optimalizace právní formy podnikání, daňového zatížení a vykazování hospodářské činnosti.** První dílčí cíl této diplomové práce spočívá v představení nejčastěji se vyskytujících právních forem podnikání malých a středních podniků v České republice se základním členěním na fyzické a právnické osoby, uvedení základních charakteristik, možností evidence podnikatelské činnosti a daňové a odvodové zátěže těchto subjektů. Druhým dílčím cílem je komparace podnikání fyzických osob a vybrané právní formy podnikání právnických

osob se zaměřením zejména na daňové hledisko. Kromě tohoto hlediska je provedena komparace také z pohledu právního a účetního s dopadem na výsledek hospodaření podnikatele.

Práce je rozdělena na dvě části, na část teoretickou a část praktickou. Teoretická část se skládá z pěti kapitol, ve kterých jsou uvedena teoretická východiska pro potřeby praktické části. První kapitola je zaměřena na obecné představení právních forem podnikání v České republice a jejich specifik. Druhá kapitola je věnována možnostem evidence podnikatelské činnosti fyzických a právnických osob. Ve třetí kapitole jsou obecně představeny daně, jejich vlastnosti a je charakterizována daňová soustava České republiky. Kapitola čtvrtá je věnována zdanění fyzických osob, odvodům na sociální a zdravotní pojištění a možnosti optimalizace daňové zátěže. Z důvodu stanoveného rozsahu diplomové práce není možné téma zdanění komplexně pokrýt, proto jsou kapitoly zaměřeny výhradně na daň z příjmů. Tento typ daňového zatížení byl vybrán, jelikož představuje zátěž pro drtivou většinu podnikatelských subjektů, utváří největší prostor pro optimalizaci daně a je vzhledem ke stanovenému cíli relevantní. Pátá kapitola je pro potřeby komparace zaměřena stejně jako čtvrtá na daň z příjmů, odvody na sociální a zdravotní pojištění a možnosti optimalizace z pohledu právnických osob.

Praktická část je následně rozdělena do dvou částí. V šesté kapitole je představen vybraný podnikatelský subjekt, který je pro potřeby této práce označen jako Jan Novák a jeho podnikatelská činnost. Sedmá kapitola představuje stěžejní část této diplomové práce a spočívá v samotné komparaci podnikání fyzické a právnické osoby z právního, účetního a daňového hlediska. V závěru jsou shrnuty výsledky vyplývající z jednotlivých částí diplomové práce a formulovány doporučení pro daný podnikatelský subjekt.

Metodika práce je zvolena tak, aby korespondovala s členěním práce na teoretickou a praktickou část. Nejprve je provedena rešerše odborné literatury, ve které, vzhledem k zaměření diplomové práce, převažují české monografické publikace a aktuálně platná legislativa. Následně je pomocí metody deskripce představen konkrétní podnikatelský subjekt, jímž byly autorce poskytnuty informace potřebné pro zpracování praktické části této práce. V praktické části jsou pomocí analýzy kvantifikovány dopady konkrétní právní formy podnikání na daňovou povinnost zvoleného podnikatele a celkové výsledky této analýzy jsou pomocí syntézy shrnuty ve formě doporučení pro jednotlivé oblasti. Pomocí metody sumativní evaluace jsou v závěrečné části diplomové práce vyvozeny a formulovány finální závěry a doporučení pro podnikatelský subjekt.

1 Právní formy podnikání v České republice

Právní forma podnikání determinuje typ subjektu, jenž se podnikání věnuje. Každá právní forma má svá specifika, která se projevují v oblastech řízení, rizika nebo například zdanění. V České republice je možné podnikat třemi způsoby – jako fyzická osoba, právnická osoba nebo sdružení zmíněných osob (Čížinská & Marinič, 2010).

1.1 Podnikání fyzických osob

Pojem **podnikání** byl definován v § 2 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen obch. zák.) jako „*soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku*“ (Esipa, 2014). Tento zákon byl 1. ledna 2014 zrušen a nahrazen zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen NOZ), který přesné vymezení tohoto pojmu neobsahuje (Zákony, 2021a). Definice podnikání tak není v současném českém právním řádu jasně vymezena. Dle Hisricha (1996, s. 22) je podnikání „*proces utváření čehosi jiného, čemuž náleží hodnota prostřednictvím vynakládání potřebného času a úsilí, přebírání doprovodných finančních, psychických a společenských rizik a získávání výsledné odměny v podobě peněžního a osobního uspokojení.*“

Českým právním řádem je jasně interpretován pouze pojem **podnikatel**, který je v § 420 odst. 1 NOZ vymezen jako ten „*kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku...*“ (Zákony, 2021a). Zimmerer & Scarborough (2008) popisují podnikatele jako osobu, která i přes existenci rizika a nejistoty vytváří nové podnikání za účelem dosažení zisku a růstu díky identifikaci příležitostí a získání potřebných zdrojů pro jejich zpeněžení.

Před rekodifikací soukromého práva v roce 2014 byl v § 5 odst. 1 obch. zák. vymezen také pojem **podnik** jako „*soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání.*“ (Esipa, 2014). V obecné rovině je možné podnik chápat jako subjekt, jehož činností je přetváření vstupů v podobě zdrojů na výstupy v podobě statků (Veber & Srpová, 2012).

Listina základních práv a svobod obsahuje právo každého občana na podnikání nebo provoz jiné hospodářské činnosti a právně tak upravuje podmínky pro podnikání v ČR.

Základní legislativu upravující vstup fyzických osob (dále jen FO) do podnikání upravuje kromě již výše zmíněného NOZ také zákon č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon (dále jen ŽZ). ŽZ upravuje vztah mezi státem a podnikatelskými subjekty podnikajícími na základě živnostenského oprávnění (Veber & Srpová, 2012).

Podnikání FO je považováno za nejjednodušší formu podnikání, které je charakteristické osobní účastí podnikatele na podnikatelských činnostech. Mezi další příznačné rysy patří nízké náklady na kapitál, které jsou spjaté s nepovinností tvorby počátečního kapitálu a zápisu do obchodního rejstříku (dále jen OR), požadovaná odbornost podnikatele společně se značným časovým vytížením a v neposlední řadě také neomezené ručení za závazky vzniklé z podnikatelských aktivit. Subjekty podnikající jako FO tedy ručí za závazky celým svým majetkem (Šiman & Petera, 2010). Veber & Srpová (2012, s. 68) vymezuje podnikání FO jako „*samostatné podnikání jednotlivců pod jejich vlastním jménem a na vlastní odpovědnost.*“

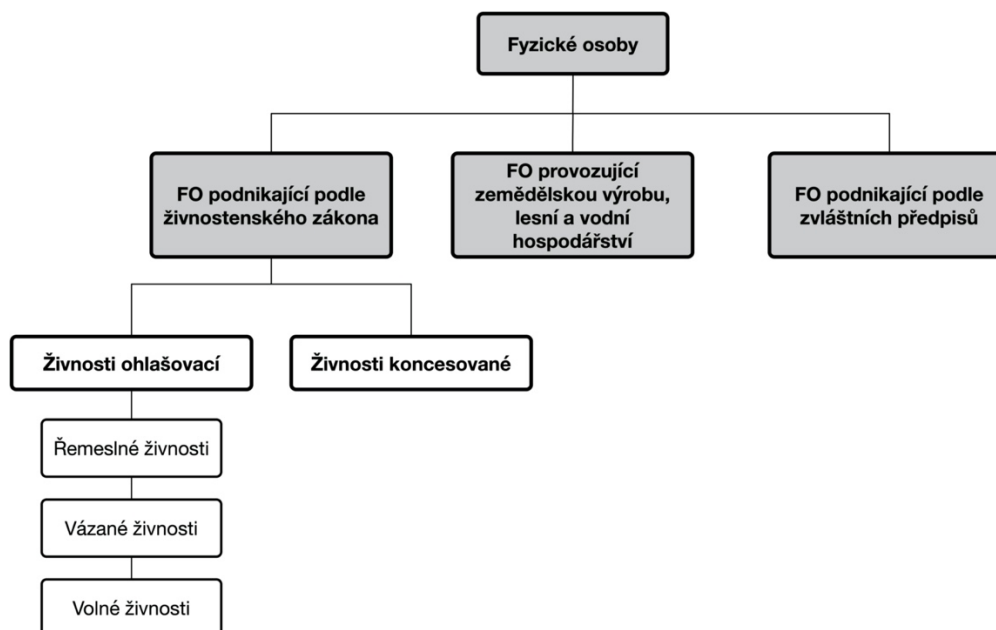
1.1.1 Formy podnikání fyzických osob

Dle Vebera & Srpové (2012) jsou podnikateli takové FO, které:

- podnikají na základě živnostenského oprávnění,
- jsou zapsané v OR,
- provozují zemědělskou činnost a jsou zapsány v evidenci dle zvláštního předpisu,
- podnikají na základě jiného oprávnění dle zvláštního předpisu.

V případě těchto zvláštních předpisů je rozhodujícím kritériem předmět podnikání. K provozování živnosti je nezbytné splnit stanovené všeobecné podmínky, tedy minimální věk 18 let, svéprávnost a trestní bezúhonnost. V případě určitých typů živností je třeba splnit také podmínky zvláštní, kterými jsou odborná či jiná způsobilost (Čižinská & Marinič, 2010). Osoby podnikající na základě ŽZ mohou dle § 9 tohoto zákona podnikat formou živnosti **ohlašovací** nebo **koncesované**. Živnosti ohlašovací se dle § 19 ŽZ dále člení na řemeslné, vázané a volné (Zákony, 2021b). Toto členění je přehledně zobrazeno na obrázku č. 1. ŽZ také určuje podnikatelské aktivity, které nejsou živnostmi. Ty jsou taxativně vymezeny v § 3. Jedná se především o činnosti, jež jsou zákonem vyhrazeny státu nebo určité právnické osobě, a o specifické činnosti, jež jsou upraveny zvláštními zákony, například činnost lékařů, advokátů nebo auditorů (Zákony, 2021b).

Obrázek 1: Možnosti podnikání fyzických osob v České republice

Zdroj: Veber & Srpová (2012) a ŽZ, zpracováno autorkou

Ohlašovací živnosti, jak již bylo zmíněno výše, jsou upraveny v § 19 ŽZ. Jejich vznik a provoz probíhá na základě ohlášení. K jejich osvědčení slouží výpis ze živnostenského rejstříku. Podle odborné způsobilosti se dále dělí na řemeslné, vázané a volné. **Řemeslné živnosti** jsou vymezeny v § 21 a § 22 ŽZ a pro jejich provozování je nutný výuční list, maturita, diplom nebo šestiletá praxe v oboru. V případě **vázané živnosti** je pro její získání nutné prokázat odbornou způsobilost, která se dána přílohou č. 2 ŽZ (Zákony, 2021b). Pro získání **volné živnosti** není potřeba žádné odborné způsobilosti. **Koncesované živnosti** vznikají a jsou provozovány na základě správního rozhodnutí o udělení koncese a stejně jako živnosti ohlašovací jsou osvědčeny výpisem ze živnostenského rejstříku. (Srpová & Řehoř, 2010). Svou činnost může FO provozovat jako **hlavní** nebo **vedlejší výdělečnou činnost**. Hlavní výdělečnou činností je každá samostatná výdělečná činnost, pokud není považována za vedlejší. „*Za vedlejší se samostatná výdělečná činnost považuje jednak při souběhu zaměstnání a samostatné výdělečné činnosti a jednak v některých sociálně uznaných situacích*“ (Vančurová & Klazar, 2008, s. 63).

1.1.2 Specifika podnikání fyzických osob

Při rozhodování o budoucí podnikatelské činnosti musí brát podnikatel v úvahu relevantní aspekty jednotlivých právních forem podnikání. Dle Vebera & Srpové (2012) je tato

forma podnikání vhodná zejména pro osoby, které s podnikatelskou činností začínají, anebo v ní nespátřují hlavní zdroj příjmů. Za výhody podnikání na základě živnostenského nebo jiného oprávnění označují například minimální množství formálně-právních povinností, nízké správní výlohy spojené se založením živnosti, nepovinnost tvorby počátečního kapitálu nebo jednoduchost přerušeni a ukončení činnosti. Naopak mezi nevýhody řadí vysoké riziko spojené s neomezeným ručením celým majetkem podnikatele, vysoké požadavky na odborné a ekonomické znalosti nebo omezený přístup k bankovním úvěrům.

Šiman & Petera (2010) mezi výhodné vlastnosti tohoto typu podnikání řadí značnou autonomii při rozhodování a flexibilitu podnikatele jak při přerušeni nebo rozšíření činnosti, ale také při jejím ukončení. Mezi nevýhody řadí malou vyjednávací sílu v obchodních vztazích, velké pracovní vytížení a značnou rizikovost. Díky stále se rozšiřující digitalizaci lze za nevýhodu považovat také značnou ztrátu anonymity. Jak již bylo uvedeno výše, FO podnikají vlastním jménem. To je tedy snadno dohledatelné. Stejně tomu je v případě adresy bydliště, pokud je totožná se sídlem podnikatelského subjektu. Jestliže je FO zároveň plátcem daně z přidané hodnoty (dále jen DPH) je veřejně přístupné i jeho rodné číslo v podobě daňového identifikačního čísla.

Jedním z hlavních specifíků této právní formy podnikání je jednoduchost v případě získání oprávnění k provozování činnosti. Po splnění výše uvedených podmínek může daný subjekt v podstatě okamžitě zahájit svou činnost, aniž by musel skládat zákonem stanovenou částku. Další výhodou FO je možnost vést jinou, administrativně méně náročnou formu evidence činnosti, než je účetnictví. Tyto možnosti budou blíže specifikovány v kapitole 2. Charakteristické pro tento typ podnikání je také zaniknutí činnosti z důvodu úmrtí podnikatele. Tento typ podnikatelské činnosti se totiž nedědí (Srpová & Řehoř, 2010). Na tuto skutečnost upozorňuje také Mulač & Mulačová (2013, s. 29), kteří uvádějí, že pro FO je charakteristická „*omezená životnost, protože je dána pouze dobou života majitele.*“ Za nejvýraznější aspekt této formy podnikání je možné považovat již zmíněný rozsah ručení, který s sebou nese značné riziko. FO ručí celým svým majetkem, tedy i tím, který nepoužívá k podnikání (například rodinný dům). To může v případě neúspěchu znamenat zásah i do rodinného života podnikatele.

1.2 Podnikání právnických osob

Druhou možností pro provozování podnikatelské činnosti představují právnické osoby (dále jen PO). PO je definována v § 20 NOZ jako „*organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná*“ (Zákony, 2021a). Kromě zmíněného NOZ jsou PO upravovány také v zákoně č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (dále jen ZOK). Údaje a postupy související se zápisem do OR jak v případě PO, tak FO upravuje zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob.

Oproti FO představují PO administrativně náročnější formu podnikání a jsou spjaty s povinností skládat při založení společnosti **základní kapitál** (Srpková & Řehoř, 2010). Právě základní kapitál představuje významný atribut všech kapitálových společností, které budou přiblíženy níže. Dle Skálové (2008) je základní kapitál souhrnem vkladů peněžitého i nepeněžitého charakteru všech společníků kapitálových společností. Kovanicová (2012) dodává, že tvorba tohoto zdroje se odvíjí od právní formy podnikání a v ČR jej mají povinnost tvořit kapitálové a komanditní společnosti.

Proces **založení** obchodní korporace je zakotven v § 8 ZOK a liší se dle počtu zakladatelů. V případě založení více společníků je zakládána **společenskou smlouvou**, u níž je vyžadována forma veřejné listiny. Pokud právní předpis umožňuje, aby korporaci založila pouze jedna osoba, tedy jediný zakladatel, nahrazuje společenskou smlouvu **zakladatelská listina**. Ta musí mít rovněž formu veřejné listiny (Zákony, 2021c). Veber & Srpková (2012) uvádějí, že tyto dokumenty sepisuje notář, který pro jejich sepsání vyžaduje následující náležitosti:

- jméno a sídlo obchodní společnosti,
- vymezení společníků včetně jejich osobních údajů,
- předmět podnikatelské činnosti,
- výši základního kapitálu a informace o vkladech jednotlivých společníků,
- informace o osobních údajích jednatelů a způsobu, jakým jednají jménem společnosti,
- osobní údaje členů dozorčí rady (pokud je zřizována),
- určení správce vkladu a ostatní údaje požadované OR.

Srpková & Řehoř (2010, s. 70) uvádějí, že cílem těchto smluv „*nemá být jen upravit právní a organizační poměry společnosti, účelem je upravit je důkladně a propracovaně tak, aby*

smlouva napomáhala stabilitě založené společnosti, předcházela možným konfliktům uvnitř a aby pro případ, že konflikty eventuálně nastanou, obsahovala přesná a korektní pravidla pro jejich řešení.“ V této fázi zakládání je důležité zvolit vhodnou **obchodní firmu**, tedy název, pod nímž bude daný subjekt evidován v OR (Veber & Srpová, 2012). Tento název musí být dle § 424 NOZ zcela jedinečný, nesmí být zaměnitelný s jinou firmou nebo působit klamavým dojmem (Zákony, 2021a).

Jako další krok zahajovacího procesu uvádí Veber & Srpová (2012) složení stanovené části již výše zmíněného základního kapitálu u stanoveného správce vkladu. Tím mohou být dle § 18 ZOK i samotní zakladatelé nebo jen některý z nich. Základní kapitál může být tvořen peněžitými nebo nepeněžitými vklady, vyjma práce nebo služeb, které jsou upravovány v § 15 – § 17 ZOK. Dle § 23 ZOK jsou peněžité vklady spláceny na bankovní účet, který je správcem vkladu zřízen přímo za tímto účelem a všechny nepeněžité vklady musí být splaceny ještě před vznikem kapitálové společnosti (Zákony, 2021c).

Kromě již výše zmíněného je třeba stanovit **předmět podnikání**, tedy v jakých oborech bude subjekt působit. Tento fakt je podstatný pro získání podnikatelského oprávnění, které je nezbytné pro vznik společnosti. Nejčastější formou tohoto oprávnění je živnostenské oprávnění, které je upraveno ŽZ (Veber & Srpová, 2012). Po splnění zákonem daných požadavků pro založení společnosti může dojít k jejímu **vzniku**, který je upraven v § 126 NOZ. Ten říká, že „*právnícká osoba vzniká dnem zápisu do veřejného rejstříku*“ (Zákony, 2021a). Mirčevská (2009) upozorňuje na důležitost diferenciací pojmu založení a vznik. Se založením nesouvisí žádný vznik práv společnosti. Právní subjektivita¹ nabývá až v den svého vzniku, tedy v den zápisu do OR.

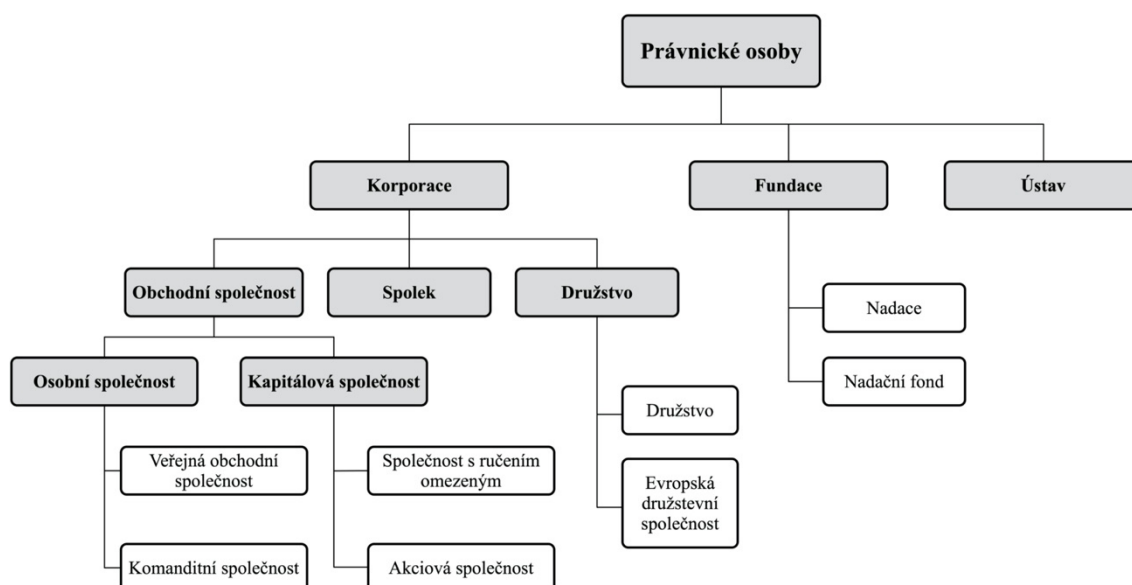
Jednotlivé orgány obchodních korporací jsou definovány v § 44 ZOK, kdy v odst. 1 jsou uvedeny **nejvyšší orgány** těchto korporací. V případě osobních společností se jedná o všechny společníky dané organizace, u družstva jde o členskou schůzi a u kapitálových společností o valnou hromadu. V § 44 odst. 2 ZOK je definován **kontrolní orgán**, kterým může být dozorčí rada, kontrolní komise, případně jiný obdobný orgán. Posledním orgánem obchodních korporací je **statutární orgán**. Tím je u osobních společností každý společník, u společnosti s ručením omezeným je jím každý jednatel, pokud společenská smlouva neurčí jinak (Zákony, 2021c).

¹ Právní subjektivita je v § 15 NOZ vymezena jako právní osobnost, která znamená „*způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti*.“ Dle § 16 NOZ není nikdy možné se jí částečně nebo plně vzdát (Zákony, 2021a).

1.2.1 Formy podnikání právnických osob

Postavení PO je vymezeno v NOZ, který uvádí tři základní typy PO – korporace, fundace a ústav. Korporace jsou definovány také v §1 ZOK, který je rozlišuje na obchodní společnosti a družstva. Právě tyto subjekty jsou pro účely podnikání považovány za PO. Obchodní společnosti jsou dále členěny na osobní a kapitálové společnosti. ZOK mimo jiné vymezuje také tzv. evropské obchodní společnosti, jež rozděluje na evropské společnosti a evropská hospodářská zájmová sdružení. ZOK rovněž uvádí povinnost zápisu těchto společností v OR (Zákony, 2021c). Členění jednotlivých právních forem PO dle NOZ a ZOK je uvedeno na obrázku č. 2 níže.

Obrázek 2: Formy právnických osob dle NOZ a ZOK

Zdroj: ZOK a NOZ, zpracováno autorkou

Osobní společnosti se vyznačují relativně nízkou kapitálovou vybaveností a značnou osobní účastí podnikatelů na řízení. Charakteristickým znakem tohoto typu PO je neomezené ručení společníků za závazky společnosti. Mezi osobní společnosti se řadí **veřejná obchodní společnost** (dále jen v.o.s.) a **komanditní společnost** (dále jen k.s.). Dalším uvedeným typem jsou **kapitálové společnosti**, které jsou typické povinností kapitálového vkladu, tedy tvorbou základního kapitálu. Společníci ručí za závazky společnosti buď jen částečně nebo vůbec ne. Mezi kapitálové společnosti se řadí **společnosti s ručením omezeným** a **akciové společnosti** (Srpková & Řehoř, 2010). Poslední rozlišovanou formou jsou **družstva**, která jsou vymezena v § 552 ZOK jako „společenství neuzavřeného počtu osob, které je založeno za účelem vzájemné podpory

svých členů nebo třetích osob, případně za účelem podnikání“ (Zákony, 2021c). Kvůli rozsahu této práce budou v dalších kapitolách blíže specifikovány pouze kapitálové obchodní společnosti, které jsou vzhledem ke stanovenému cíli relevantní.

Mezi jednu z nejstarších právních forem podnikání patří **akciová společnost** (dále jen a.s.), jejíž vznik je datován do počátku 17. století. Jedná se o jedinou formu PO, kterou bylo možné na území Československé republiky založit i po roce 1949 (Dědič, 2012). Tato forma PO je charakteristická svou velkou administrativní a kapitálovou zátěží. I z tohoto důvodu není příliš využívána malými a středními podniky (Veber & Srpová, 2012). V současné době je a.s. upravena v § 243 – § 551 ZOK. Dle § 243 odst. 1 ZOK je a.s. „*společnost, jejíž základní kapitál je rozvržen na určitý počet akcií*“ (Zákony, 2021c). Šiman & Petera (2010, s. 41) uvádějí, že se jedná o „*kapitálovou společnost, jejíž základní kapitál je rozvržen na určitý počet akcií o určité jmenovité hodnotě.*“ Akcie jsou cenným papírem, který představuje práva akcionářů. Mezi tato práva patří například právo podílet se na chodu a řízení daného podniku, podílet se na zisku nebo se při zániku společnosti podílet na jejím likvidačním zůstatku.

Společnost může být dle § 250 ZOK založena skupinou více osob, nebo jen jedinou osobou bez ohledu na její právní formu. Pro samotné založení je podstatné přijetí stanov, které v případě a.s. představují společenskou smlouvu. Pokud společnost zakládá jen jediný společník, je zakládána zakladatelskou listinou (Fulsoft, 2021). Za zakladatele je dle § 250 ZOK považován ten, kdo přijal stanovy a zároveň se podílí na úpisu akcií. V § 246 odst. 2 ZOK je stanovena minimální hodnota základního kapitálu a.s. ve výši 2 000 000 Kč, případně 80 000 EUR. A.s., stejně jako ostatní PO, vznikají dnem zápisu do OR (Zákony, 2021c). Oproti FO, které ručí za závazky vzniklé jejich podnikáním celým svým majetkem, jednotliví akcionáři za závazky společnosti neručí. Společnost jako taková však odpovídá za své závazky celým svým majetkem (Šiman & Petera, 2010). Srpová & Řehoř (2010) uvádějí, že jednou z vlastností, kterou se a.s. liší od ostatních obchodních společností, je právě nepovinnost akcionářů ručit za porušení závazků společnosti.

Nejvyšším orgánem a.s. je valná hromada, která je organizována jako pravidelná schůze všech přítomných akcionářů. Svolávána je minimálně jedenkrát ročně, a to vždy ve lhůtě určené stanovami, maximálně však do 6 měsíců od posledního dne účetního období (Šiman & Petera, 2010). Usnášení schopná je dle § 169 ZOK za předpokladu, že jsou přítomni společníci, kteří mají minimálně polovinu celkových hlasů. Pokud není

společenskou smlouvou určeno jinak, má každý společník jeden hlas za 1 Kč vkladu. K rozhodování je poté dle § 170 ZOK přístupováno většinou (Zákony, 2021c). Statutárním orgánem je představenstvo. To je řídicím orgánem a.s., jehož úkolem jsou činnosti správní a výkonné povahy. Provádí tedy veškerá rozhodnutí vyjma těch, která zákon nebo stanovy vyhradily valné hromadě (Srpková & Řehoř, 2010). Veber & Srpková (2012) dodávají, že členy představenstva volí a odvolává valná hromada. Kontrolním orgánem a.s. je dozorčí rada, která, stejně jako představenstvo, musí mít minimálně tři členy. V případě dozorčí rady mohou těmito členy být pouze FO s potřebnými kompetencemi (Srpková & Řehoř, 2010). ZOK v § 201 navíc vymezuje, že „*členem dozorčí rady nemůže být jednatel společnosti nebo jiná osoba oprávněná podle zápisu v obchodním rejstříku jednat za společnost*“ (Zákony, 2021c).

Činnost podniků, které vznikly před 1. 1. 2014 byla upravována obch. zák., který všem kapitálovým společnostem v § 67 nařizoval povinnost vytvářet rezervní fond. Tato povinnost však s rekodifikací práva zanikla. Všechny společnosti, které byly založeny po 1. 1. 2014, případně dříve, ale došlo k jejich rekodifikaci, se řídí NOZ. Ten povinnost vytvářet rezervní fond nenařizuje a subjekty jej tak mohou vytvářet dobrovolně (Esipa, 2014; Zákony, 2021a). Akcionáři mají nárok na výplatu dividendy, tedy podílu na zisku společnosti, který byl valnou hromadou určen k rozdělení. Výše podílu se odvíjí od poměru jmenovité hodnoty akcií daného akcionáře k základnímu kapitálu společnosti (Šiman & Petera, 2010).

Další uvedenou právní formou podnikání je **společnost s ručením omezeným** (dále jen s.r.o.). Z historického hlediska je s.r.o. oproti a.s. výrazně mladší organizačně právní formou obchodní společnosti (Srpková & Řehoř, 2010). Veber & Srpková (2012) uvádějí, že se aktuálně jedná o nejrozšířenější formu podnikání PO. Právní úprava s.r.o. je ukotvena v § 132 - § 242 ZOK. S.r.o. je řazena do kategorie kapitálových společností, ale některé její právní úpravy jsou typické spíše pro společnosti osobní. Jedná se například o částečné ručení společníků nebo jejich právo rozhodovat i mimo valnou hromadu (Srpková & Řehoř, 2010). Stejně jako v případě a.s. může být i s.r.o. založena jednou nebo více osobami bez ohledu na jejich právní formu. V případě unipersonální společnosti je zakládána zakladatelskou listinou, v ostatních případech společenskou smlouvou (Hejda, Bachroňová, Finger, Prosser & Vaněčková, 2014). Před rekodifikací práva byla v § 108 obch. zák. stanovena povinnost tvořit základní kapitál v minimální hodnotě 200 000 Kč. Tato povinnost s přechodem na NOZ zanikla a při zakládání nové s.r.o. je

dle § 142 ZOK omezen zakladatel pouze minimální hodnotou povinného vkladu ve výši 1 Kč. Základní kapitál je poté tvořen sumou těchto vkladů. Společnost vzniká dnem zápisu do OR. Oproti a.s. společníci s.r.o. za závazky společnosti částečně ručí (Esipa, 2014; Zákony, 2021c). Čižinská & Marinič (2010, s. 23) uvádějí, že „*ručení společníků za závazky společnosti je společné a nerozdílné do výše souhrnu nesplacených částí vkladů (dle stavu zápisu v obchodním rejstříku)*.“ V § 132 ZOK je doslova uvedeno, že společníci s.r.o. ručí „*společně a nerozdílně do výše, v jaké nesplnili vkladové povinnosti podle stavu zapsaného v obchodním rejstříku v době, kdy byli věřitelem vyzváni k plnění*“ (Zákony, 2021c). Šiman & Petera (2010) dodávají, že s.r.o. jako taková ručí za své závazky celým svým majetkem.

Obligatočně vytváří s.r.o. dva orgány, valnou hromadu a statutární orgán v podobě jednatele. Mimo to ji zákon umožňuje zřídit také dozorčí radu, která zastává pozici kontrolního orgánu. Nejvyšším orgánem s.r.o. je stejně jako u a.s. valná hromada, jež je upravena v § 167 - § 193 ZOK. Skládá se ze společníků podniku, kteří mají právo se tohoto shromáždění zúčastnit, i když v daném případě nemohou vykonávat hlasovací právo. Pokud není společenskou smlouvou určeno jinak, rozhoduje valná hromada prostou většinou hlasů. Aby bylo tedy rozhodnutí přijato, musí být odsouhlaseno minimálně dvěma třetinami hlasů všech společníků. Statutárním orgánem s.r.o. jsou jeden či více jednatelů, kteří jsou FO oprávněnými jednat jménem dané PO. Zároveň se na ně vztahuje řada omezení, která jsou definována v § 199 ZOK. Posledním orgánem s.r.o. je dozorčí rada, která vykonává dozor nad činností jednatelů společnosti. Povinnost zřízovat tuto instituci není ZOK uložena, může ji však ukládat společenská smlouva, nebo jiný právní předpis (Josková, Šafránek, Čouková, Pravda & Pravdová, 2015).

Povinnost vytvářet rezervní fond v s.r.o. zanikla stejně jako u a.s. rekonstrukcí práva. Od 1. 1. 2014 jej tedy nově založené společnosti nebo společnosti po rekonstrukci nemají zákonnou povinnost vytvářet. Každý ze společníků má právo na výplatu poměrné části podílu na zisku, který byl valnou hromadou určen k rozdělení. Výše poměru se odvíjí od obchodního podílu, jenž je určován na základě poměru vkladu daného společníka k základnímu kapitálu společnosti (Šiman & Petera, 2010).

1.2.2 Specifika podnikání kapitálových společností

Pokud se podnikatelské subjekty rozhodnou zahájit své podnikání jako PO musí počítat s výrazně větší náročností. Jak již bylo uvedeno, všechny PO musí být zapsány v OR, což

obnáší značnou časovou, administrativní, ale také finanční zátěž. PO jsou na rozdíl od FO zatíženy také povinnostmi tvorby základního kapitálu (Srpková & Řehoř, 2010). Tato náročnost se projevuje již při samotném založení společnosti. V předchozí kapitole bylo uvedeno, že k založení PO je třeba společenská smlouva, případně zakladatelská jistina. Jejich forma musí být vždy písemná a sestavena notářem, jemuž je třeba za odvedenou službu zaplatit odměnu. Nejen kvůli tomu je založení PO složitější a náročnější nežli získání oprávnění k provozování činnosti u FO.

Za výhody a.s. označuje Veber & Srpková (2012) zejména skutečnost, že akcionáři nijak neručí za závazky společnosti. Mimo jiné také uvádějí, že a.s. jsou mezi partnery díky své stabilitě a solidnosti vnímány pozitivně a zároveň mají díky těmto vlastnostem snadný přístup ke kapitálu. Naopak mezi nevýhody řadí například povinnost vysokého základního kapitálu, administrativně a právně náročné založení nebo povinnost ověření účetní závěrky auditorem. V případě s.r.o. zmiňují Srpková & Řehoř (2010) mezi výhodami ručení společníků, kteří za závazky společnosti ručí pouze do výše nesplacených vkladů. Jako výhodu lze považovat také možnost vložit do společnosti nepeněžitý vklad a v případě více společníků možnost splacení části peněžitého vkladu do pěti let. Naopak za nevýhodu je uváděna administrativní náročnost založení i chodu společnosti a povinnost minimálního vkladu dle zákona. Kapitálová náročnost s.r.o. byla značně snížena platností NOZ, který, jak bylo uvedeno v kapitole 1.2.1, zrušil povinnost tvorby základního kapitálu a stanovil minimální povinný vklad společníka na 1 Kč. Pro založení s.r.o. je tedy dostačující, aby každý ze společníků vložil do společnosti pouze 1 Kč. Takto nízký základní kapitál však může působit značně nedůvěryhodně, ať už vůči bankovním institucím, tak vůči ostatním obchodním partnerům.

Mulač & Mulačová (2013) vnímají výhodu kapitálových společností zejména v ručení společníků za závazky společnosti, lepším přístupu ke kapitálu a možnosti realizace rozsáhlejší činnosti. Nevýhodu mimo jiné spatřují ve dvojím zdanění zisku, nejprve daní ze zisku právnických osob a následně daní z kapitálového výnosu. Za nevýhodu kapitálových společností je možné považovat také zákonnou povinnost evidovat činnost formou účetnictví, jehož vedení je náročné a subjekty jej tak často outsourcují², což generuje další náklady. Tato forma evidence bude blíže specifikována v kapitole 2.2.

² Outsourcing představuje zajištění některé části provozu dané organizace jinou, externí organizací (Slovník cizích slov, 2021).

1.3 Dílčí shrnutí

Z výše uvedené kapitoly vyplývá, že právní řád České republiky (dále jen ČR) umožňuje podnikatelským subjektům volit mezi různými právními formami podnikání, jež jsou v obecné hladině členěny na FO a PO. Zvolená právní forma a její specifika poté přímo ovlivňují podnikatelskou činnost nejen při jejím zahájení, ale i po celou dobu provozu. Rozdílné aspekty je možné pozorovat již při samotném založení subjektu. Zatímco založení FO je administrativně i finančně méně náročné, jelikož probíhá pouze na základě udělení živnosti, založení PO je kvůli požadavku zápisu do OR a sepsání zakladatelského dokumentu ve formě veřejné listiny sestavené notářem více nákladné. Odlišnosti je možné identifikovat také v případě ukončení činnosti. V případě FO je doba trvání podnikání dána dobou života podnikatele. U PO je však možné podnikání předat nebo prodat jiné osobě (Srpová & Řehoř, 2010; Veber & Srpová, 2012; Zákony, 2021c).

Kvůli rozsahu práce byly v podkapitole 1.2.1 blíže specifikovány pouze kapitálové společnosti, jejichž podstatnou odlišností od podnikání FO je povinnost tvorby základního kapitálu. V případě s.r.o. však došlo v důsledku rekodifikace soukromého práva ke snížení vkladové povinnosti společníka na 1 Kč a tato forma podnikání se tak stala dostupnou i pro malé podnikatele. Významnou diferencí těchto forem podnikání je také rozsah ručení podnikatele za závazky společnosti. Zatímco FO ručí za závazky společnosti celým svým majetkem, společníci kapitálových společností za její závazky neručí vůbec, nebo jen do výše svého nesplaceného vkladu. Odlišnost těchto právních forem podnikání se promítá také do účetní oblasti, kde přímo ovlivňuje způsob evidence podnikatelské činnosti. Toto hledisko bude blíže specifikováno v kapitole 2 (Esipa, 2014; Srpová & Řehoř, 2010; Šiman & Petera, 2010; Zákony, 2021c).

2 Možnosti evidence podnikatelské činnosti v České republice

Všechny podnikatelské subjekty podnikající na území ČR mají povinnost vést evidenci své činnosti způsobem stanoveným zákonem. Tento způsob se u jednotlivých právních forem odlišuje. Představení těchto možností bude věnována tato kapitola.

2.1 Evidence podnikatelské činnosti fyzických osob

Subjekty podnikající jako FO se musí na začátku své podnikatelské činnosti rozhodnout, jakým způsobem povedou její evidenci. Oproti PO mají více možností, mezi kterými se rozhodují. Těmito možnostmi jsou dle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů (dále jen ZDP) vedení daňové evidence, evidence příjmů a pohledávek pro uplatnění výdajových paušálů, evidence příjmů pro potřebu paušální daně a vedení účetnictví (Marková, 2021).

Ke změně v účetní soustavě ČR došlo koncem roku 2003, kdy s platností od 1. 1. 2004 bylo zákonem č. 437/2003 Sb., kterým došlo ke změně zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, zrušeno jednoduché účetnictví, které bylo nahrazeno daňovou evidencí. Do té doby existovaly v ČR dvě účetní soustavy – jednoduché a podvojně účetnictví (Pelc & Pelech, 2015). Sedláček (2012, s. 10) upozorňuje na fakt, že daňová evidence je oproti jednoduchému účetnictví *„mnohem méně administrativně náročná, je značně jednodušší po metodické stránce a klade podstatně nižší nároky na technické vybavení.“*

2.1.1 Daňová evidence

Dušek & Sedláček (2020, s. 8) uvádějí, že primárním cílem daňové evidence je *„poskytnout údaje potřebné ke zjištění základu daně z příjmů.“* Z daňové evidence ale mohou vyplývat i informace podstatné pro ekonomické rozhodování, jelikož poskytuje mimo jiné také přehled o stavu a pohybu majetku a dluhů podnikatele. Dvořáková, Pitterling & Skalická (2018, s. 66) uvádějí, že daňová evidence *„zachycuje peněžní toky (příjmy a výdaje), které bezprostředně souvisejí s podnikáním, a stav majetku a dluhů na konci zdaňovacího období.“* Pro tyto peněžní a hmotné toky je charakteristický jejich příčinný vztah k podnikání, tedy jejich získávání přímo z prodeje výrobků, zboží a služeb, nebo naopak jejich vynakládání na dosažení, zajištění a udržení příjmů (Sedláček, 2012).

Tato forma evidence je určena pouze pro osoby, které zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví (dále jen ZoÚ) nepovažuje za účetní jednotky³. Ty jsou vymezeny v § 1 tohoto zákona a může se jednat jak o PO, tak i o FO (Zákony, 2021d). Cardová (2010) uvádí, že daňovou evidenci mohou tedy vést pouze tuzemské FO generující příjmy z podnikání, které:

- se dobrovolně nerozhodly pro vedení účetnictví,
- nejsou zapsány v OR,
- jejich obrat za zákonem stanovené období nepřesáhl hranici 25 mil. Kč,
- nejsou účastníky sdružení (případně jsou, ale žádný z dalších účastníků není účetní jednotkou),
- povinnost vést účetnictví jim neukládá zvláštní právní předpis.

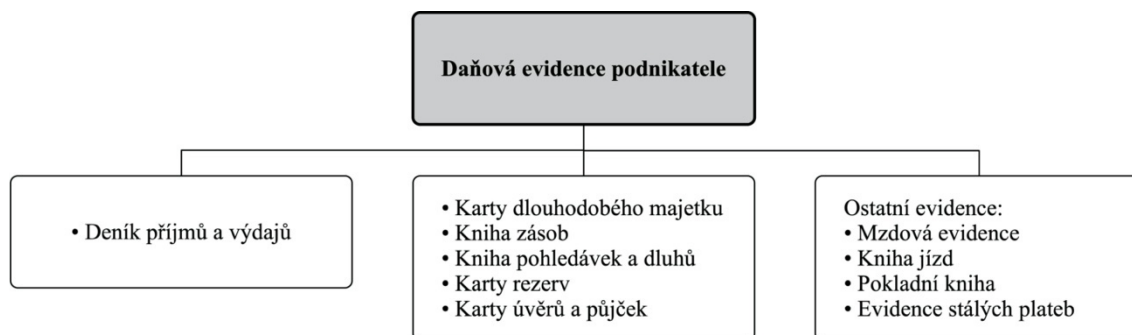
Tuzemské FO s příjmy z jiné samostatné výdělečné činnosti mohou vést tuto evidenci, pokud:

- se dobrovolně nerozhodly vést účetnictví,
- tato povinnost jim není uložena zvláštním právním předpisem (Cardová, 2010).

Podnikatelé musí svou hospodářskou činnost evidovat dle § 7b ZDP, ale přesná forma ani způsob záznamů není zákonem stanoven. Pilátová (2007, s. 24) však uvádí, že „*správce daně může daňovému subjektu uložit, aby kromě evidence stanovené obecně závaznými právními předpisy vedl zvláštní záznamy potřebné pro stanovení daňového základu a daně.*“ Dvořáková a kol. (2018) doporučují evidovat v peněžním deníku minimálně datum a popis transakce, celkové a zdaňované příjmy, celkové výdaje, výdaje vynaložené za účelem dosažení, zajištění a udržení příjmů a v případě plátců daně z přidané hodnoty výši daně na vstupu a na výstupu. Rozsah evidence se poté liší dle charakteru podnikání. Struktura daňové evidence je zobrazena níže na obrázku č. 3.

³ Účetní jednotka je jednotný název pro společnost, firmu, organizaci apod., která vede podvojně účetnictví a na kterou se vztahuje zákon o účetnictví a navazující právní předpisy (Novotný, 2020, s. 16)

Obrázek 3: Struktura daňové evidence

Zdroj: Dušek & Sedláček (2020, s. 16), zpracováno autorkou

2.1.2 Evidence příjmů a pohledávek pro uplatnění výdajových paušálů

Pokud se FO rozhodne neuplatňovat daňové výdaje ve skutečně vynaložené výši, může využít metodu evidence příjmů a pohledávek pro potřeby uplatnění výdajů procentem z příjmů. Tato záznamní povinnost je upravována v § 7 odst. 7 ZDP a lze ji oproti daňové evidenci a účetnictví považovat za mnohem méně administrativně náročnou. Stejně jako v případě daňové evidence nejsou ani v tomto případě zákonem přesně specifikovány požadavky za evidenci a je tedy čistě na podnikatelském subjektu, jaký rozsah evidence zvolí. Je však důležité, aby byl schopen prokázat výši dosažených příjmů dle podnikatelských činností a k nim i dle zákona odpovídající výdajové procento (Dvořáková a kol., 2018). V § 26 ZDP je ale zakotvena povinnosti FO vést po celou dobu uplatňování výdajů procentem evidenčně odpisy majetku (Marková, 2021).

Pro uplatnění výdajů procentem stanovuje §7 odst. 7 ZDP procenta, která jsou stanovena pro jednotlivé druhy příjmů následovně:

- 80 % z příjmů plynoucích ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství a z příjmů z řemeslného živnostenského podnikání, maximálně však do hodnoty ročního výdaje ve výši 1 600 000 Kč,
- 60 % z příjmů plynoucích ze živnostenského podnikání, maximálně do hodnoty ročního výdaje ve výši 1 200 000 Kč,
- 30 % z příjmů pocházejících z nájmu majetku, který je zařazen v obchodním majetku, maximálně do výše ročního výdaje 600 000 Kč,
- 40 % z jiných příjmů ze samostatné činnosti, kromě příjmů stanovených v odst. 1 písm. d) a odstavce 6 ZDP, maximálně do výše ročního výdaje 800 000 Kč (Marková, 2021).

Způsob uplatnění výdajů podle § 7 odst. 7 ZDP není možné zpětně změnit (Marková, 2021).

2.1.3 Evidence příjmů pro potřebu paušální daně

Další možnost evidence podnikatelské činnosti FO představuje institut paušální daně, který nabyl účinnosti 1. 1. 2021. Cílem této úpravy ZDP je nahradit málo využívaný institut stanovení daně paušální částkou. Nově založený **paušální režim** se vyznačuje výrazným snížením administrativní náročnosti a evidenčních nutností ve vazbě na povinnosti týkající se daně z příjmů a veřejného pojistného (tedy důchodového pojištění, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a zdravotního pojištění). Tato paušalizace spočívá ve sloučení výše uvedených tří plnění do jedné platby, kterou poplatník vůči správci daně uskutečňuje. Zároveň odpadá povinnost podávat přiznání k dani z příjmů a pojistných přehledů (Finanční správa, 2021). Aby se FO mohla stát poplatníkem v paušálním režimu, musí splňovat níže uvedené podmínky stanovené v § 7a ZDP, které jsou uvedeny v příloze A.

Aby se subjekt splňující tyto zákonem stanovené podmínky mohl stát poplatníkem v paušálním režimu, musí do desátého dne rozhodného zdaňovacího období (tedy do 10. ledna) podat oznámení o vstupu do tohoto režimu. Poplatníkem se stává k 1. dni rozhodného období, tedy k 1. lednu daného roku. V případě nově zakládané podnikatelské činnosti je nutno podat oznámení o registraci správci daně nejpozději v den zahájení dané činnosti. Pokud subjekt nedodrží zákonem stanovené termíny pro podání přihlášky, není mu vstup do paušálního režimu v daném kalendářním roce umožněn (Finanční správa, 2021).

Samotná paušální daň má, jak již bylo zmíněno, přinést zejména značné zjednodušení pro poplatníky. V běžném režimu musí daňové subjekty platit příslušným správcům daně zálohy na daň z příjmů, Okresním správám sociálního zabezpečení (dále jen OSSZ) zálohy na pojistné důchodového pojištění a zdravotním pojišťovnám zálohy na veřejné zdravotní pojištění. V režimu paušální daně jsou tyto tři platby sloučeny do jedné, která se v každém měsíci zdaňovacího období platí ve stejné výši, a není nutno specifikovat, za účelem jakého plnění jsou finanční prostředky zaslány. Až do konce zdaňovacího období poplatníkům tedy nevznikají žádné přeplatky, ale ani nedoplatky vůči dotčeným orgánům. Za další výhodu tohoto režimu je možno považovat zmíněnou nepovinnost podání daňového přiznání a pojistných přehledů (Finanční správa, 2021).

Jednotlivé platby jsou splatné vždy do 20. dne kalendářního měsíce, na který je záloha placena. Pro zálohové období roku 2021 je tato částka stanovena ve výši 5 469 Kč. Skládá se ze zálohové platby na důchodové pojištění ve výši 2 976 Kč, na zdravotní pojištění ve výši 2 393 Kč a zálohy na daň z příjmů, která ze zákona činí 100 Kč. Pokud dojde k porušení zákonných podmínek a poplatník tak přestane být účastníkem paušálního režimu, musí tuto skutečnost do 15 dnů oznámit správci daně (Finanční správa, 2021). Pro zdaňovací období 2021 využilo této možnosti přes 70 tisíc živnostníků (Ministerstvo financí, 2021).

2.1.4 Vedení účetnictví

Poslední uvedenou možností vedení evidence činnosti v případě FO je vedení podvojného účetnictví. Strouhal, Židlická & Cardová (2014, s. 11) uvádějí, že *„účetnictví podává informace o takových hospodářských operacích, při kterých se mění výše a struktura majetku a/nebo dluhů obchodní korporace (účetní jednotky) v průběhu jejího fungování (existence).“* Evidence činnosti formou podvojného účetnictví je spojena s výrazně větší administrativní zátěží, a je tak častěji používána PO. ZoÚ však v § 1 odst. 2 vymezuje i FO, které jsou účetními jednotkami a mají tak povinnost vést účetnictví. Mezi tyto účetní jednotky patří:

- FO, které jsou zapsány v OR,
- FO, které jsou podnikateli a jejich obrat dle zákona o DPH včetně plnění osvobozených od daně přesáhl za bezprostředně předcházející kalendářní rok částku 25 000 000 Kč,
- FO, které se rozhodnou vést účetnictví dobrovolně,
- ostatní FO, které jsou společníky sdruženými ve společnosti, kde je alespoň jeden z dalších společníků účetní jednotkou,
- ostatní FO, kterým povinnost vést účetnictví ukládá zvláštní právní předpis (Zákony, 2021d).

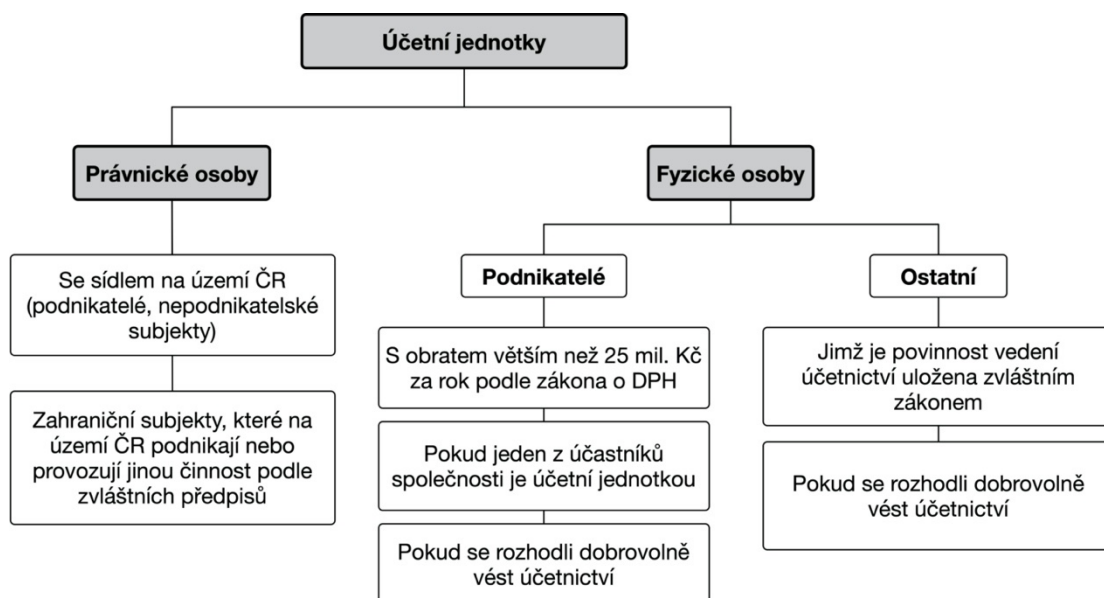
Pokud se FO stane účetní jednotkou z jakéhokoliv výše zmíněného důvodu, musí vést účetnictví minimálně po dobu pěti bezprostředně po sobě jdoucích účetních obdobích (Dvořáková a kol., 2018). Kvůli již zmíněné administrativní zátěži není dobrovolné vedení účetnictví pro FO běžné. Detailněji bude tedy přestaveno v další podkapitole.

2.2 Evidence podnikatelské činnosti právnických osob

Pojem účetnictví byl vymezen již v podkapitole 2.1.4. Novotný (2020, s. 16) navíc dodává, že se jedná o „*informace ekonomického charakteru, které vypovídají o hospodářské činnosti konkrétní společnosti.*“ O informačním charakteru účetnictví se zmiňuje i Kovanicová (2012, s. 1), která uvádí, že „*od účetnictví se požaduje, aby poskytovalo informace o finanční situaci podniku a o jeho výsledku hospodaření (zisku či ztrátě) za dané časové období...*“

Oproti FO jsou všechny PO se sídlem na území ČR považovány dle ZoÚ za účetní jednotky a mají tak povinnost vést **účetnictví**. Legislativní rámec účetnictví v ČR tvoří již výše zmíněný ZoÚ, prováděcí vyhlášky k tomuto zákonu (například Vyhláška 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví) a České účetní standardy č. 001–023, jejichž účelem je dosáhnout souladu v účetních metodách jednotlivých účetních jednotek. Za další regulaci účetnictví je možné považovat vnitropodnikové směrnice, které si v souladu se ZoÚ zpracovává každá účetní jednotka. Každý subjekt, který je účetní jednotkou, má dle ZoÚ povinnost vést účetnictví. Zpravidla se jedná o PO a některé zákonem definované FO (Zákony, 2021d). Přehled subjektů, které ZoÚ chápe jako účetní jednotky, je zobrazen na obrázku č. 4.

Obrázek 4: Účetní jednotky dle ZoÚ

Zdroj: Dušek & Sedláček (2020, s. 8), zpracováno autorkou

Účetnictví jako takové se zaměřuje na poskytování informací o stavu a pohybu aktiv, pasiv, nákladů a výnosů daného podniku v peněžních jednotkách, přičemž aktivity se

rozumí majetek podniku a pasivy jeho zdroje financování. Mimo tyto části přináší také informace o hospodářském výsledku, který může mít podobu zisku nebo ztráty (Novotný, 2020). Náklad definuje Kovanicová (2012, s. 65) jako „*snížení ekonomického prospěchu během účetního období...*“ To může být vyvoláno snížením aktiv nebo vznikem závazků. Výnos představuje naopak zvýšení ekonomického prospěchu vyvolaného zvýšením aktiv nebo snížením (zánikem) závazků. Rozdíl mezi náklady a výnosy představuje výsledek hospodaření subjektu za určité období. Pokud nastane situace, kdy výnosy převýší náklady, ocitne se firma v zisku. Naopak když náklady převýší výnosy, je podnik ve ztrátě. Dvořáková a kol. (2018) uvádějí, že právě výsledek hospodaření upravený o zvyšující či snižující položky je podstatný pro určení základu daně poplatníka.

Jedním z charakteristických znaků podvojného účetnictví je souvztažnost jednotlivých účtů⁴ a existence principu podvojnosti. Každá hospodářská operace je evidována souvztažně na dvou účtech, jejichž změnu vyvolá. Na jednom účtu bude daná částka evidována na straně *Má dáti*, na druhém účtu bude totožná částka evidována na straně *Dal*. Dalšími charakteristickými rysy jsou z časového hlediska nepřetržité sledování hospodářských jevů a z hlediska věcného naplnění požadavků na úplnost, průkaznost, srozumitelnost, správnost a přehlednost (Blechová & Janoušková, 2003).

Mezi další atributy účetnictví patří tzv. účetní zásady, jež představují soubor pravidel a principů, které dodržují všechny účetní jednotky nejen při vedení účetnictví, ale také při sestavování účetních výkazů. Tyto zásady nepředstavují samotnou právní regulaci, ale většina z nich je zachycena v ZoÚ. Mezi tyto zásady patří například zásada věrného a poctivého zobrazení, zásada neomezeného trvání účetní jednotky, zásada opatrnosti, zásada podvojnosti a souvztažnosti nebo bilanční princip a kontinuita (Šteker & Otrusínová, 2016).

Aby bylo možné zobrazit předmět účetnictví v požadovaném stavu, je potřeba využít určitých metodických prvků. Těmito prvky jsou rozvaha, účet a soustava účtů, již výše uvedená podvojnost a souvztažnost, účetní dokumentace, inventarizace a oceňování (Blechová & Janoušková, 2003).

⁴ Účet představuje základní třídící znak účetnictví, který umožňuje odděleně zachycovat hospodářské operace týkající se jednotlivých položek aktiv, pasiv, nákladů nebo výnosů (Kovanicová, 2012).

2.3 Dílčí shrnutí

Výše uvedená kapitola této diplomové práce je zaměřena na specifikaci možných forem evidence činnosti podnikatelských subjektů na území ČR. Zatímco PO mají striktně vymezený pouze jediný způsob evidence, FO mají na výběr z více možností.

Nejnovější způsob evidence činnosti FO představuje režim paušální daně, který je vhodný pro malé podnikatele, již nejsou plátcí DPH a zároveň splňují i další zákonem stanovené podmínky. Benefit této metody spočívá zejména ve významném snížení administrativní zátěže, ke kterému došlo díky sloučení zálohových plateb na daň z příjmů a veřejné pojistné do jednoho paušálního odvodu. Další administrativně méně náročnou metodou evidence činnosti FO jsou výdajové paušály, které mohou oproti paušální dani využít i podnikatelé, již jsou plátcí DPH. Tito podnikatelé mají však oproti subjektům využívajícím režim paušální daně povinnost podávat přiznání k dani z příjmů, ve kterém neuplatní výdaje ve skutečné výši, ale ve výši zákonem daného procenta (Dvořáková a kol., 2018; Finanční správa, 2021).

Pro potřeby uplatnění výdajů v prokazatelné výši je podnikatelská činnost FO evidována formou daňové evidence nebo účetnictví. Pokud podnikatelský subjekt podniká jako PO, je považován za účetní jednotku a má kategoricky umožněný pouze jediný možný způsob evidence, a to účetnictví. Hlavním rozdílem mezi těmito dvěma způsoby evidence je postup pro výpočet základu daně. Zatímco v daňové evidenci je výsledek hospodaření získán jako rozdíl mezi příjmy a výdaji, v případě účetnictví je jím rozdíl mezi výnosy a náklady za dané zdaňovací období. Teoretickému vymezení daňového hlediska jsou věnovány následující kapitoly (Kovanicová, 2012; Pitterling & Skalická, 2018).

3 Úvod do daňové problematiky

Daně představují významnou složku příjmové strany státního rozpočtu jednotlivých ekonomik a jejich výběr je důležitou problematikou, která je podstatná pro fungování každého moderního státu. Příjmy, které jsou tímto způsobem získávány, jsou následně využívány pro financování veřejných výdajů v podobě transferových plateb a vládních výdajů. Daně je možné chápat jako povinné platby, které ukládá stát, a na jejichž oplátku není poskytnuta protihodnota. Právě tato neekvivalentnost odlišuje daně od cen, poplatků a ostatních příjmových složek státního rozpočtu (Smith, 2015).

Pojmem „daň“ se v ČR zabývá zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen DŘ) v § 2 odst. 3 a 4. Toto vymezení však nepředstavuje všeobecnou definici daně a není ji možné vztáhnout na celý právní řád (Marková, 2021). V českém právní řádu tedy všeobecná definice pojmu daň neexistuje. Jinak tomu je například v případě Německa, kdy je v § 3 odst. 1 Abgabenordnung přesně zakotvena definice, jež daň označuje jako peněžité plnění, které nepředstavuje protiplnění, a je ukládána veřejnoprávními územními korporacemi za účelem dosažení příjmu (Klein, 2014).

Dle Širokého (2008) je daň předem stanovenou částkou, jejíž platba je určena zákonem, a která pro ekonomické subjekty znamená nenávratné odčerpání části nominálního důchodu. Podle Pavláskova & Hejdukové (2010, s. 50) představuje současná podoba daní *„peněžní, povinné, nenávratné platby do veřejného rozpočtu, které se vybírají na základě mocenské povahy státu, tzn. na základě zákona.“* Podobně daň definuje také Klimešová (2018, s. 12), podle které je daň charakterizována jako *„povinná, zákonem uložená platba do veřejného rozpočtu, která je neúčelová, neekvivalentní, nenávratná, a která se pravidelně opakuje.“*

Skutečnost, že povinnost platit daň je **zákonem uloženou platbou**, stanoví článek 11 odst. 5 Listiny základních práv a svobod, který říká, že daně a poplatky je možné ukládat pouze na základě zákona, nikoli na základě nižší právní formy (Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2021). Hlavním **cílem** daní je úhrada společných potřeb, tedy potřeb, které se týkají celé společnosti. Z tohoto důvodu plynou do **veřejného rozpočtu**, případně do nadnárodního rozpočtu, ze kterého jsou tyto potřeby hrazeny. Daň je tedy možné chápat jako cenu, kterou ekonomický subjekt platí za spotřebu veřejných statků. Charakteristickou vlastností daní je však jejich **neekvivalentnost**. Úroveň participace subjektu na příjmech rozpočtu tedy nemá žádný,

nebo téměř žádný vliv na výši participace na výdajích veřejných rozpočtů. Kromě neekvivalentnosti jsou daně charakteristické také svou **nenávratností**. Se zaplacením daně tedy nevzniká žádný konkrétní nárok na protiplnění. Zatížený subjekt zároveň neví, na jaký účel budou jím poskytnuté prostředky vynaloženy. Daň je tedy zpravidla **neúčelová** (Vančurová & Láchová, 2018). Typickou vlastností daní je také skutečnost, že se povinnost je platit **pravidelně opakuje**. Tato vlastnost je charakteristická například pro daň z příjmů FO a PO, DPH nebo daň z nemovitých věcí (Klimešová, 2018).

3.1 Funkce daní

V současné době jsou daně jedním z nástrojů ekonomické politiky státu a je od nich požadováno více než jen plnění veřejných rozpočtů. Daně tedy aktuálně plní více funkcí. Těmito funkcemi jsou (Vančurová & Láchová, 2018):

- fiskální funkce,
- alokační funkce,
- redistribuční funkce,
- stimulační funkce,
- stabilizační funkce.

Fiskální funkce představuje primární funkci daní, která spočívá v získávání peněžních prostředků pro veřejný rozpočet a následné financování veřejných statků a potřeb (Vančurová & Láchová, 2018). Dle Klimešové (2018) je tato funkce historicky nejstarší a byla také důvodem pro samotný vznik daní. Jedná se o funkci, kterou primárně plní každá daňová soustava, a která je ve skutečnosti obsažena i ve funkcích ostatních.

Alokační funkce se podle Kubátové (2006) uplatňuje v případě, kdy dochází na trhu k neefektivnímu alokování zdrojů.

Redistribuční funkce vychází ze skutečnosti, že rozdělení důchodů a bohatství ve společnosti tak, jak k němu došlo v důsledku fungování trhu, může být pro veřejnost neakceptovatelné, a to i přes skutečnost, že je tržně efektivní. Daně představují vhodný nástroj pro zmenšování rozdílů bohatství mezi jednotlivými subjekty. Od více majetných jsou prostřednictvím daní vybírány peníze, kterými jsou následně méně majetným zvyšovány příjmy skrze transferové platby (Vančurová & Láchová, 2018).

Podle Vančurové & Láchové (2018) je povinnost platit daň ekonomickými subjekty vnímána jako újma, kterou se snaží eliminovat. Tento fakt využívá **stimulační funkce**

daní, díky které může stát ovlivňovat subjekty prostřednictvím různých forem daňových úspor nebo naopak zvyšovat jejich zdanění.

Funkci stabilizační označuje Klimešová (2018) za nejvíce kontroverzní z důvodu odlišných názorů ekonomických škol. Dle Keynesiánské teorie má vláda provádět zásahy do ekonomiky, kterými zabezpečí zmírňování cyklických výkyvů v ekonomice, zvyšování zaměstnanosti nebo například cenovou stabilitu. Daňový systém je tedy schopen ovlivňovat agregátní národohospodářské ukazatele a tím i chování ekonomických subjektů. Za hlavní nástroj sloužící k dosahování a udržení rovnoměrného tempa růstu ekonomiky jsou považovány právě daně. Naopak neoklasické ekonomické teorie se k této funkci staví značně skepticky a daně jako stabilizátor ekonomiky odmítají. Dle Kubátové (2006, s. 19) slouží tato funkce ke „*zmírňování cyklických výkyvů v ekonomice v zájmu zajištění dostatečné zaměstnanosti a cenové stability.*“

3.2 Konstrukční prvky daně

Daně představují jeden ze základních ekonomických nástrojů, který značně ovlivňuje ekonomické subjekty. Prvky daní kromě dopadu na subjekty mají vliv také na objem peněžních prostředků, které plynou do veřejných rozpočtů. Všechny tyto prvky je tedy důležité posuzovat ve vzájemných souvislostech. Jako základní konstrukční prvky daní, které rozhodují o míře dopadu na jednotlivé subjekty, jsou označovány daňové subjekty, předmět daně, osvobození od daně, základ daně, zdaňovací období, odpočty od základu daně, sazba daně a slevy na dani (Vančurová & Láchová, 2018). Dle Pavláška & Hejdukové (2010) jsou mezi základní daňové náležitosti zařazovány také způsob placení daně a datum její splatnosti.

Tyto základní daňové prvky charakterizují konkrétní daň a jsou předpokladem pro vznik, trvání i zánik daňověprávního vztahu. Jánošíková, Mrkývka & Tomažič (2009, s. 300) popisují **daňový subjekt** jako osobu, „*kteřá je dle zákona povinna odvádět nebo platit daň.*“ V § 20 odst. 1 DŘ je daňový subjekt definován jako „*osoba, kterou za daňový subjekt označuje zákon, jakož i osoba, kterou zákon označuje jako poplatníka nebo jako plátce daně*“ (Marková, 2021). **Poplatníkem** daně je FO nebo PO, jejíž příjem nebo majetek je dani podroben, a která má povinnost daň sama platit. Jedná se tedy o nositele daňového břemene. **Plátcem** daně je takový daňový subjekt, jehož povinností je vypočítat, vybrat, srazit a odvést do příslušného veřejného rozpočtu daň, která byla vybrána od jiných subjektů nebo byla sražena jiným poplatníkům (Vančurová & Láchová,

2018). Poplatník a plátce jsou označováni jako subjekty zavázané. Příslušné orgány finanční správy, které mají oprávnění příslušnou daň vybrat a jsou povinni ji spravovat, jsou subjekty oprávněnými (Pavlásek & Hejduková, 2010).

Předmětem daně je veličina, ze které je daň vybírána. Aby bylo zaručeno efektivní vybírání daní, je důležité předmět daně co nejpřesněji definovat, a tím zamezit cílenému obcházení zdanění. Objekty, které jsou předmětem daně, lze rozlišit do čtyř základních skupin na **hlavu, majetek, spotřebu a důchod**. Daně z hlavy jsou historicky nejstaršími a předmětem je zde každá osoba. Není tedy možné se tomuto zdanění vyhnout. Taková daňová zátěž může být pro poplatníky neúnosná a v současných daňových systémech se tedy tato forma zdanění již nevyužívá. Díky viditelnosti a nenáročné evidenci jsou historicky vybírány také daně z majetku, které jsou v současných daňových systémech využívány spíše doplňkově (Jánošíková a kol., 2009). Zdanění spotřeby je považováno za méně viditelné, a proto bývá poplatníky lépe snášeno. Daně ze spotřeby jsou zahrnuty v cenách zboží nebo služeb a jejich výběr probíhá prostřednictvím plátců daně. Tuto daň je možné členit na všeobecnou a výběrovou, která zatěžuje jen vybrané produkty. V posledních letech dochází ke zvyšování podílu těchto daní a přidávají se k nim i nejmladší typy daní zaměřující se na ochranu životního prostředí, tedy ekologické či energetické daně. Významným nástrojem pro redistribuci bohatství jsou daně důchodové, se kterými se úzce pojí stimulační funkce. Důchod je ze základních druhů daní relativně novým předmětem zdanění. Podíl těchto daní na příjmech veřejného rozpočtu však v posledních letech klesá, jelikož vede k omezování iniciativy subjektů v ekonomické aktivitě, případně k odchodu poplatníků do zahraničí (Vančurová & Láchová, 2018).

Kvůli často široce vymezenému předmětu daně jsou z důvodu zvýšení právní jistoty daňových subjektů vymezovány objekty, které jsou **vyňaty z předmětu daně**. Tím jsou jasně určeny hranice, za které předmět daně již nezasahuje. S předmětem daně úzce souvisí **základ daně**. Ten představuje objekt daně vyjádřený ve fyzických nebo hodnotových jednotkách upravený podle zákonných pravidel. Ta část daňového objektu, ze které se daň nevybírá a kterou není daňový subjekt povinen zahrnout do svého daňového základu, je od daně **osvobozena**. Osvobození může být buď úplného, nebo částečného charakteru. V případě daní z příjmů je možné základ daně ponížít ještě o **odpočty**. Ty se dělí na standardní a nestandardní. Standardní odpočty jsou takové odpočty, které v případě splnění podmínek snižují základ daně o předem danou část základu daně nebo stanovenou částku. Tyto odpočty zohledňují zejména sociální

postavení poplatníka a částečně kompenzují určitý handicap. Nestandardní odpočty jsou takové položky, které může daňový subjekt od svého základu daně odečíst pouze v prokazatelně vynaložené výši. Uplatnitelná hodnota těchto odpočtů je limitována zákonem. Limity mohou být vyjádřeny buď v absolutní formě, tedy stanovenou maximální částkou, kterou odpočet nemůže překročit, nebo relativní formou, tedy procentem (Vančurová & Láchová, 2018).

Zdaňovací období představuje časový interval, za který se daň vybírá nebo na který je stanovena. Základním zdaňovacím obdobím je dvanáct po sobě jdoucích měsíců, v podmínkách ČR je to zpravidla kalendářní rok. Toto období je používáno pro všechny přímé daně. V případě spotřebních daní by byla roční časová perioda příliš dlouhým obdobím. U těchto daní je tedy používán zejména kalendářní měsíc, případně kalendářní čtvrtletí (Vančurová & Láchová, 2018).

Sazba daně je Pavláskem & Hejdukovou (2010, s. 54) definována jako „*výše daně na daňovou jednotku*.“ Jedná se o měřítko, prostřednictvím kterého lze ze základu daně stanovit velikost daně. Sazba daně je členěna na jednotnou, diferencovanou, pevnou a relativní. Jednotná sazba daně je taková sazba, která je pro všechny typy a druhy daňových objektů stejná. Oproti tomu diferencovaná sazba je odlišná dle předmětu daně. Kromě objektu může být daň diferencována například také podle daňového subjektu. Tato sazba se vyskytuje například u DPH. Pevná daňová sazba je stanovena absolutní částkou, která nebere v potaz hodnotové vyjádření daňového základu. Relativní sazby jsou vyjádřeny v procentech a lze je členit na lineární, progresivní a degresivní.

Posledním výše jmenovaným konstrukčním prvkem jsou **slevy na dani**. Ty oproti odpočtům nesnižují základ daně, ale odečítají se přímo od vypočtené základní částky daně. Tyto slevy mohou být stanoveny absolutně, tedy pevnou částkou, nebo relativně. V takovém případě se základní částka daně snižuje o předem stanovený díl, nejčastěji o určité procento (Vančurová & Láchová, 2018).

3.3 Daňová soustava České republiky

Daňová soustava ČR je tvořena souborem platných právních předpisů, které upravují jednotlivé daně plynoucí do veřejných rozpočtů, a představuje kompletní souhrn všech daní, které jsou na určitém území vybírány. V ČR je současná podoba daňové soustavy platná od 1. 1. 1993 a reprezentují ji jednotlivé daňové zákony (Pavlásek & Hejduková,

2010). Podle Vančurové & Láchové (2018, s. 51) je možné daňovou soustavu označit také pojmem daňový systém, který definují jako „*souhrn všech daní, které se na daném území, zpravidla státním, vybírají.*“ Zároveň uvádějí, že „*daňový systém zahrnuje rovněž vztahy mezi jednotlivými daněmi a pravidla, podle kterých se daně vybírají.*“

Z hlediska hlavních znaků je daňová soustava ČR podobná soustavám vyspělých a obzvláště evropských zemích. Daňové příjmy plynoucí z přímých a nepřímých daní jsou získávány zhruba ve stejné míře (Finanční správa, 2013).

Daně je možné členit z několika hledisek, kdy v literatuře se nejčastěji uvádí členění dle předmětu zdanění, rozpočtového určení a dopadu na poplatníka. Podle předmětu zdanění se rozlišují daně důchodové, majetkové a daně ze spotřeby. Důchodové daně zatěžují příjmy subjektu, majetkové zdaňují movitý a nemovitý majetek a daně ze spotřeby se uvalují na spotřebu určitých výrobků, zboží nebo služeb. Dle rozpočtového určení existují dva typy daní, a to daně svěřené a sdílené. Výnosy ze svěřených daní plynou v plné výši do jednoho konkrétního rozpočtu, zatímco v případě sdílených daní je výnos zákonem rozdělován mezi několik veřejných rozpočtů. Nejběžněji používaným členěním je rozlišení dle dopadu na důchod poplatníka, a to na daně přímé a nepřímé (Hejduková, 2015).

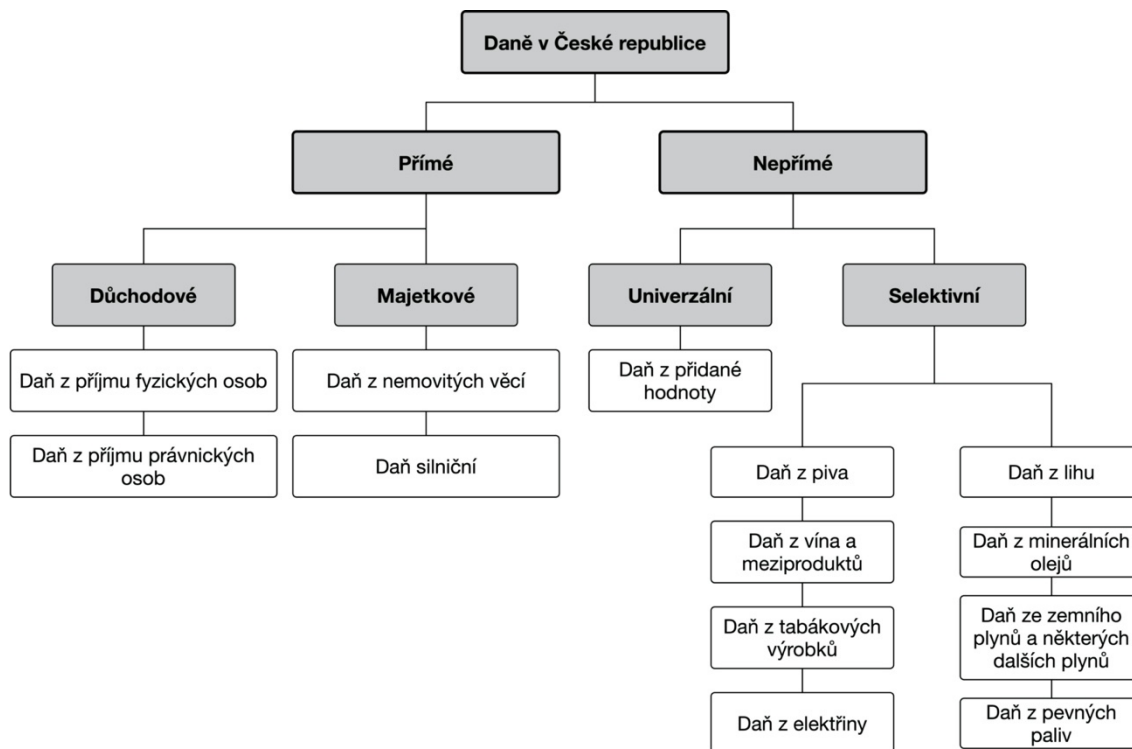
3.3.1 Přímé a nepřímé daně

Daně přímé jsou dle Kubátové (2006, s. 20) takové daně, které „*platí poplatník na úkor svého důchodu a předpokládá se, že je nemůže přenést na jiný subjekt.*“ Široký (2008, s. 49) navíc dodává, že „*daně jsou adresné a přihlížejí k majetkové či důchodové situaci osoby, která si jejich výši mnohdy vypočítává sama a sama si je odvádí, či alespoň jejich hodnotu zná (například z výplatního lístku).*“ Tyto daně jsou členěny na důchodové a majetkové. Majetkové daně zatěžují majetek bez ohledu na dosažený důchod poplatníka, zatímco předmětem důchodové daně je příjem poplatníka získaný určitou činností FO nebo PO. Dle § 16 odst. 1 ZDP jsou FO zdaňovány sazbou daně 15 %. PO jsou dle § 21 odst. 1 ZDP zdaňovány sazbou daně 19 % (Marková, 2021).

Nepřímé daně zatěžují spotřebu subjektu a jsou vybírány prostřednictvím navýšení cen zboží a služeb. Všem subjektům jsou vyměřovány ve stejné výši a nerespektují tedy jejich důchodovou ani majetkovou situaci. Oproti přímým daním se u nepřímých odlišují osoby plátce a poplatníka. Plátcem daně je subjekt, který musí ze zákona daň vypočítat, vybrat a odvést. Poplatníkem je subjekt, který je daní skutečně zatížen (Široký, 2008). Nepřímé

daně se dle škály zboží nebo služeb, kterou postihují, dělí na univerzální a selektivní. Zatímco univerzální daně postihují kromě výjimek všechny druhy zboží a služeb, selektivní daně zatěžují jen určité typy (Hejduková, 2015). Daně tvořící daňovou soustavu ČR jsou zobrazeny na obrázku č. 5.

Obrázek 5: Daňová soustava ČR

Zdroj: Široký (2008, s. 15), zpracováno autorkou

Jednotlivé daně zobrazené na výše uvedeném obrázku vytvářejí soustavu daní, která utváří výslednou hodnotu daňové povinnosti podnikatelského subjektu. Tato povinnost je tvořena jak samotnými daňovými odvody, tak ostatními platbami do veřejných rozpočtů, jejichž povinnost platby je uložena zákonem.

3.4 Dílčí shrnutí

Třetí kapitola této diplomové práce je zaměřena na teoretické vymezení daňové problematiky a daňového systému ČR. Daně představují významný příjem státního rozpočtu a od ostatních zákonem určených poplatků je odlišuje zejména jejich neekvivalentnost. Daňová soustava ČR je dle dopadu na důchod poplatníka členěna obecně na daně přímé a nepřímé. Zatímco daně přímé zatěžují důchod a majetek poplatníka, daně nepřímé zdaňují jeho spotřebu. Podle škály postihovaného zboží se daně

ze spotřeby detailněji člení na univerzální a selektivní. Odlišnost mezi těmito daněmi se projevuje také v přístupu k zatíženému subjektu. Zatímco daně přímé od sebe zpravidla nerozlišují osobu poplatníka a plátce, daně nepřímé mezi nimi vnímají zásadní rozdíl. Poplatníkem nepřímé daně je subjekt, který tato daň reálně zatěžuje. Plátcem je však takový subjekt, jenž má ze zákona povinnost daň vypočítat, srazit a odvést do příslušného veřejného rozpočtu. Vzhledem k rozsahu a zaměření této práce bude v následujících kapitolách blíže představena důchodová daň a povinné odvody pro oba typy již výše uvedených právních forem podnikání (Hejduková, 2015; Kubátová, 2006; Smith, 2015; Široký, 2008).

4 Zdanění příjmů fyzických osob v České republice

Při zdanění příjmů FO je třeba brát v úvahu jeho značnou složitost. Důchody těchto subjektů nepodléhají pouze daňové povinnosti, ale také zákonem stanoveným odvodům na sociální zabezpečení. Kromě toho jsou tyto osoby zatíženy také platbami na zdravotní pojištění (Vančurová & Láchová, 2018). Jednotlivé aspekty budou jako teoretická východiska potřebná pro další části této práce vymezeny v následujících podkapitolách.

4.1 Daň z příjmů fyzických osob

Daň z příjmů FO (dále jen DPFO) je jednou z důchodových daní, jež zatěžuje příjmy daňového subjektu. Součástí daňové soustavy ČR je tato daň od 1. 1. 1993 a její základní právní úprava je ukotvena v ZDP. Tento zákon je z důvodu harmonizace daňových systémů v rámci členských států Evropské unie často novelizován a při jeho aplikaci je tedy nezbytné vždy pracovat s aktuálním zněním. Mimo tento zákon je zdaňování příjmů subjektů právně upraveno také v zákoně č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů (dále jen ZoR), jenž kromě zákonných rezerv upravuje také zákonné opravné položky, a v dalších vyhláškách vydávaných Ministerstvem financí. Ty nejvýznamnější jsou uvedeny v příloze B. (Jánošíková a kol., 2009).

V roce 2020 činily příjmy plynoucí z DPFO 175,4 mld. Kč, tedy 11,1 % příjmů státního rozpočtu v daném roce. Po odvodech na sociální zabezpečení a příjmech plynoucích z DPH se jednalo o třetí největší příjmovou položku státního rozpočtu (Státní rozpočet v kostce, 2020).

Subjekty, které jsou **poplatníky DPFO** jsou definovány v § 2 odst. 1 ZDP jako FO, které jsou **daňovými rezidenty** nebo **daňovými nerezidenty** ČR. Dle § 2 odst. 2 ZDP jsou poplatníci „*daňovými rezidenty České republiky, pokud mají na území České republiky bydliště nebo se zde obvykle zdržují*“ (Marková, 2021). V § 2 odst. 4 ZDP je upřesněno, že „*poplatníky obvykle se zdržujícími na území České republiky jsou ti, kteří zde pobývají alespoň 183 dnů v příslušném kalendářním roce, a to souvisle nebo v několika obdobích; do doby 183 dnů se započítává každý započatý den pobytu*“ (Marková, 2021). Dvořáková a kol. (2018) uvádějí, že daňoví rezidenti mají v ČR neomezenou daňovou povinnost. Musí tedy odvádět daň ze všech příjmů plynoucích ze zdrojů v ČR i v zahraničí. Nerezidenti jsou takoví poplatníci, kteří nepatří do první skupiny nebo ti, o kterých to stanoví mezinárodní smlouvy. Jejich daňová povinnost vyplývá pouze z příjmů, jejichž

zdroj je v ČR. Jak již bylo uvedeno výše, poplatníkem je osoba, jejíž příjmy jsou dani přímo podrobeny. **Plátcem DPFO** je osoba, která příslušnému správci daně odvádí daň nebo zálohu na daň vybranou od poplatníků. V případě příjmů ze závislé činnosti je plátcem DPFO zaměstnavatel, u příjmů zdaňovaných srážkovou daní jde o subjekt, který daný příjem vyplácí (Meritum, 2018).

Příjmy, které představují **předmět DPFO** jsou rozčleněny v § 3 odst. 1 ZDP do pěti skupin. Jedná se o:

- příjmy ze závislé činnosti (upraveny v § 6 ZDP),
- příjmy ze samostatné činnosti (upraveny v § 7 ZDP),
- příjmy z kapitálového majetku (upraveny v § 8 ZDP),
- příjmy z nájmu (upraveny v § 9 ZDP),
- ostatní příjmy (upraveny v § 10 ZDP) (Marková, 2021).

Meritum (2018, s. 1) uvádí, že výše uvedené druhy příjmů tvoří **dílčí základy daně**. Zároveň dodává, že „pro účely daně z příjmů fyzických osob se příjmem rozumí příjem peněžní i nepeněžní dosažený i směnou.“ V § 3 odst. 4 ZDP jsou uvedeny příjmy, které **nejsou předmětem DPFO**. Tyto příjmy se nezahrnují do základu daně a nejsou uvedeny ani na daňovém priznání. V § 4 ZDP jsou definovány příjmy, které jsou od daně **osvobozeny** a rovněž nevstupují do základu daně (Marková, 2021). Příkladem osvobozeného příjmu je například příjem plynoucí z výplaty dávek nemocenského pojištění nebo státní podpory. Do základu daně nejsou zahrnovány také příjmy, které tvoří **samostatné základy daně** a zdaňují se zvláštní sazbou daně (Pavlásek & Hejduková, 2010). Pro stanovení základu daně, který slouží pro zjištění daňové povinnosti subjektu, je potřeba znát hodnotu příjmů ke zdanění. Postup výpočtu je zobrazen v tabulce níže:

Tabulka 1: Postup stanovení příjmů ke zdanění u DPFO

Celkové příjmy poplatníka za dané zdaňovací období
- příjmy, které nejsou předmětem DPFO (§ 3 ZDP)
= příjmy podléhající DPFO
- příjmy osvobozené od DPFO (§ 4 ZDP)
= zdanitelné příjmy
- příjmy, které tvoří samostatné základy daně, zdaněné srážkou u zdroje (§ 20b ZDP)
= příjmy ke zdanění

Zdroj: Pavlásek & Hejduková (2010, s. 63), zpracováno autorkou

Zjištěné příjmy ke zdanění je nutné upravit tak, aby bylo možné stanovit **základ daně**. Ten je vymezen v § 5 ZDP jako „částka, o kterou příjmy plynoucí poplatníkovi ve zdaňovacím období přesahují výdaje prokazatelně vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení, pokud dále u jednotlivých příjmů podle § 6 až 10 není stanoveno jinak“ (Marková, 2021). Pavlásek & Hejduková (2010) uvádějí, že pokud výdaje převýší příjmy, je výsledkem činnosti ztráta, kterou je možné uplatnit pouze v dílčích základech DPFO. Pokud poplatníkovi v daném zdaňovacím období plynou příjmy z více těchto vymezených činností, je jeho základ daně tvořen součtem jednotlivých dílčích základů daně (Hejduková, 2015).

Z takto zjištěného celkového základu daně je následně získána daňová povinnost subjektu. Postup sestavení celkového základu daně a následný výpočet daňové povinnosti je pro přehlednost uveden v tabulce č. 2.

Tabulka 2: Sestavení základu daně a výpočet daňové povinnosti FO

Dílčí základ daně z příjmů ze závislé činnosti dle § 6 ZDP = příjmy + zákonné pojistné
+ dílčí základ daně z příjmů ze samostatné činnosti dle § 7 ZDP = příjmy – výdaje
+ dílčí základ daně z příjmů z kapitálového majetku dle § 8 ZDP = příjmy
+ dílčí základ daně z příjmů z nájmu dle § 9 ZDP = příjmy – výdaje
+ dílčí základ daně z ostatních příjmů dle § 10 ZDP = příjmy – výdaje
= celkový základ daně
- nezdanitelná část základu daně dle § 15 ZDP
- odpočet výdajů dle § 34 odst. 4, § 34a, § 34b, § 34c, § 34 d ZDP
= snížený základ daně zaokrouhlený na stovky Kč dolů
* sazba daně dle § 16 ZDP
= daň (včetně solidárního navýšení dle § 16 ZDP)
- slevy na dani dle § 35 ZDP
= daň po slevách, případně daňový bonus
- zaplacené zálohy (započtení srážkové daně dle § 6 odst. 4 a § 36 dost. 7 ZDP)
= finální doplatek nebo přeplatek daně

Zdroj: Dvořáková a kol. (2018, s. 44 a s. 45), zpracováno autorkou

Pro snížení výsledné daňové povinnosti je po sestavení celkového základu daně možné odečíst nezdanitelné části základu daně upravené v § 15 ZDP a odpočty vymezené v § 34 ZDP. Tyto možnosti snížení daňové zátěže budou přiblíženy v podkapitole 4.1.2.

Takto snížený základ daně je nutné zaokrouhlit na stovky Kč dolů a následně je na něj aplikována **sazba daně** dle § 16 ZDP. Sazba této daně je pro část základu daně, která je menší než 48násobek průměrné mzdy, stanovena ve výši 15 %. Pro tu část základu daně, která převyšuje 48násobek průměrné mzdy je sazba stanovena na 23 % (Marková, 2021). Průměrná měsíční mzda činila ve 3. čtvrtletí roku 2020 35 402 Kč (Český statistický úřad, 2020).

Od tímto způsobem zjištěné daně je možné odečíst **slevy na dani** určené v § 35 ZDP. Hejduková (2015) uvádí, že daňové zvýhodnění může mít podobu slevy na dani, daňového bonusu, případně kombinace těchto zvýhodnění. Upřesňuje také, že **slevu na dani** může poplatník DPFO uplatnit maximálně do výše jeho daňové povinnosti. Oproti tomu **daňový bonus** představuje hodnotu, o kterou zvýhodnění převyšuje daňovou povinnost, a ta je tak ve výsledku minusová. Toto zvýhodnění vyplývá z podmínek stanovených v § 35c ZDP a může jej uplatnit pouze takový poplatník, jehož příjmy ve zdaňovacím období byly ve výši minimálně šestinásobku minimální mzdy a zároveň jeho daňová povinnost za dané zdaňovací období činila minimálně 100 Kč. Maximální výše ročního bonusu, která byla původně stanovena v § 35c ve výši 60 300 Kč, byla s platností od 1. 1. 2021 zrušena (Marková, 2021). Dvořáková a kol. (2018) upozorňují, že zjištěná výsledná hodnota daně nemusí souhlasit s částkou, kterou je subjekt povinen správci daně uhradit. V případě placení záloh na daň je totiž od výsledné daně odečtena hodnota záloh zaplacených v daném zdaňovacím období, případně započtena sražená daň dle § 36 DZP. Z rozdílu je následně zjištěn výsledný nedoplatek, případně přeplatek daně (Marková, 2021).

Informace o takto vypočtené dani je FO povinna oznámit správci daně, kterým je místně příslušný finanční úřad, prostřednictvím **řádného daňového přiznání**. To má dle § 38g ZDP povinnost podávat každá FO, jejíž roční příjmy, které jsou předmětem daně a zároveň nejsou příjmy osvobozenými nebo z nich není daň vybírána srážkou, byly vyšší než 15 000 Kč. Toto přiznání je podáváno za **zdaňovací období**, kterým je dle § 16b ZDP kalendářní rok (Marková, 2021). Poplatník DPFO je povinen podat daňové přiznání do 3 měsíců od uplynutí zdaňovacího období. Díky novele § 136 DŘ, která je platná od 1. 1. 2021, mohou poplatníci podat daňová přiznání do 4 měsíců od uplynutí zdaňovacího období za předpokladu, že bude podáno elektronicky. Pokud má subjekt povinnost ověření účetní závěrky auditorem nebo je přiznání podáváno daňovým poradcem, je tato doba prodloužena na 6 měsíců od uplynutí zdaňovacího období. V případě uvedení

chybného tvrzení v řádně podaném daňovém přiznání je nutné provést opravu prostřednictvím opravného nebo dodatečného daňového tvrzení. Opravné daňové přiznání je takové přiznání, které je podáváno v zákonem stanoveném termínu, zatímco dodatečné přiznání je tvrzením, které je podáváno po uplynutí zákonem daného termínu (Meritum, 2018; Marková, 2021).

4.1.1 Sociální a zdravotní pojištění

Při výkonu podnikatelské činnosti nejsou FO zatíženy pouze daňovými odvody, ale také platbami sociálního a zdravotního pojištění. Vančurová & Láchová (2018) upozorňují na značnou podobnost mezi některými daněmi a těmito odvody například z důvodu jejich účelovosti. **Sociální pojištění** (dále jen SP) je v ČR upraveno zákonem č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (dále jen ZPSZ). Systém SP je v ČR tvořen třemi složkami pojištění, které jsou definovány v § 1 ZPSZ. Jedná se o pojistné na důchodové pojištění, nemocenské pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti (Zákony, 2021e). V této podkapitole budou z důvodu rozsahu práce přiblížena fakta související s činností osob samostatně výdělečně činných.

Mezi **poplatníky**, kteří mají uloženu povinnost platit pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, patří dle § 3 ZPSZ mimo jiné osoby samostatně výdělečně činné (dále jen OSVČ), které jsou důchodově pojištěny dle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. V případě hlavní výdělečné činnosti mají poplatníci ze zákona povinnost být účastni důchodového pojištění, i když v daném rozhodném období negenerovali zisky. Pro subjekty provozující vedlejší výdělečnou činnost je účast na důchodovém pojištění dobrovolná (Vančurová & Klazar, 2008). Hejduková (2015) dodává, že oproti důchodovému pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti je účast na nemocenském pojištění pro OSVČ vždy dobrovolná. Výše odváděného pojistného se odvíjí od **vyměřovacího základu** stanoveného za rozhodné období, kterým je u OSVČ kalendářní rok. Výši si OSVČ stanovují sami, přičemž zvolená částka nesmí být menší než 50 % daňového základu, a zároveň menší než zákonem daný **minimální vyměřovací základ**. Výše tohoto základu se liší podle toho, zda OSVČ vykonává hlavní nebo vedlejší výdělečnou činnost (Česká správa sociálního zabezpečení, 2021a). Kromě minimálního vyměřovacího základu je pro OSVČ určen také **maximální**

vyměřovací základ, který je stanoven jako 48násobek průměrné mzdy. V roce 2021 tak činí 1 701 168 Kč (Česká správa sociálního zabezpečení, 2021b).

Hodnota pojistného se následně vypočte procentem ze stanoveného vyměřovacího základu. Tato **sazba** pojistného je upravena v § 7 ZPSZ a pro OSVČ činí celkem 29,2 %. 28 % z celkové částky je určeno na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti. OSVČ se také mohou rozhodnout dobrovolně se účastnit nemocenského pojištění. V takovém případě odvádí navíc 2,1 % z vyměřovacího základu (Zákony, 2021e). Schmied & kol. (2017) uvádějí, že **rozpočtovým určením** SP je státní rozpočet, přičemž důchodové pojištění je evidováno na speciálním odděleném účtu. Pojistné je odváděno na bankovní účet příslušné OSSZ. Zálohy placené OSVČ jsou splatné od prvního do posledního dne kalendářního měsíce, za který je záloha, případně pojistné, placena (Česká správa sociálního zabezpečení, 2021c).

Kromě SP je podnikatelská činnost FO v ČR zatížena také platbami **veřejného zdravotního pojištění** (dále jen ZP). To je upravováno zákonem č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů (dále jen ZVZP) a zákonem č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění (dále jen ZPZP). Zatímco ZVZP je zaměřeno mimo jiné na rozsah a podmínky pro poskytnutí zdravotní péče, ZPZP se zabývá hlavně problematikou výpočtu pojistného, výší pojistného a penále nebo způsobem odvodů plateb.

Systém ZP existuje v ČR od roku 1992 a jeho principem je úhrada zdravotní péče, která je poskytována pojištěnci za účelem zachování nebo zlepšení jeho zdraví (Hejduková, 2015). Plnění tohoto pojištění slouží k úhradě výdajů vyplývajících z nutné zdravotní péče poskytnuté v zákonem stanoveném rozsahu. Z hlediska legislativy je ZP oddělené a spadá pod Ministerstvo zdravotnictví. **Rozpočtovým určením** jsou poté jednotlivé zdravotní pojišťovny (Vančurová & Láchová, 2018). Červinka (2013) upozorňuje na rozdíl oproti SP, kdy ve výše zmíněných případech může být účast OSVČ dobrovolná. Platby ZP jsou ze zákona povinné pro všechny pojištěnce.

Pojištěnci ZP jsou vymezeni v § 2 ZVZP jako osoby s trvalým pobytem na území ČR, nebo osoby bez trvalého pobytu na území ČR, které jsou zaměstnány u zaměstnavatele s trvalým pobytem na území ČR. Vznik a zánik ZP u jednotlivých pojištěnců je specifikován v § 3 ZVZP. **Plátc**i pojistného jsou dle § 4 ZVZP zaměstnavatelé, stát nebo přímo sami pojištěnci. Situace, kdy je pojištěnec zároveň plátcem ZP je typická právě pro

OSVČ (Zákony, 2021g). Za určitou skupinu obyvatel přebírá povinnost platit pojistné stát. Tyto osoby jsou označovány jako státní pojištěnci a jedná se například o nezaopatřené děti, nezaměstnané registrované na úřadu práce nebo příjemce dávek nemocenského pojištění (Vančurová & Láchová, 2018).

Výše plateb ZP je určována z **vyměřovacího základu**, kterým je 50 % z rozdílu mezi příjmy a výdaji subjektu za rozhodné období. Tím je v případě OSVČ kalendářní rok. Zákonem je stanoven také **minimální vyměřovací základ**, který je určen jako dvanáctinásobek 50 % průměrné měsíční mzdy. Toto omezení neplatí pro subjekty vymezené v § 3 odst. 8 ZPZP. **Sazba** pojistného pro OSVČ činí dle § 2 ZPZP 13,5 % (Zákony, 2021f). Samotné platby pojistného poté probíhají formou záloh vypočtených za předchozí rok, které jsou po skončení rozhodného období zúčtovány s celkovou roční odvodovou povinností. Případný rozdíl má charakter doplatku nebo přeplatku. Zálohy na ZP jsou splatné vždy do 8. dne následujícího kalendářního měsíce. Výše záloh je každý rok přepočtena na základě podaného Přehledu OSVČ (Všeobecná zdravotní pojišťovna, 2021a).

4.1.2 Možnosti daňové optimalizace

Mezi alternativní cíle racionálně jednajících podnikatelských subjektů je možné zařadit také snahu o minimalizaci daňové zátěže. Pro snížení daňové povinnosti mají podniky využívat zákonem stanovené možnosti daňových úspor. Tuto **legální daňovou optimalizaci** definuje Klimešová (2018, s. 55) jako „*jednání, jímž se daňový subjekt snaží legálně minimalizovat své daňové povinnosti.*“ Konkrétní možnosti optimalizace se odvíjejí od individuálních potřeb daného subjektu. Každá podnikající osoba má možnost využít legálních způsobů ke snížení daně na minimum. Při svém konání však nesmí porušit zákon. V takovém případě se jedná o **daňový únik**, který je v § 241 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník vymezen jako neodevzdání plateb daní, SP a ZP. Dle § 240 tohoto zákona se jedná také o vědomé zkrácení daně, poplatku nebo jiné podobné platby. Klimešová (2018) vnímá daňový únik jako vědomě prováděnou nelegální činnost spočívající v porušení povinnosti platit daň. Kocina (2014) však chápe daňový únik za formu daňové optimalizace, ke které může dojít i neúmyslně v důsledku neinformovanosti, nedbalosti nebo neopatrnosti. Vančurová a Láchová (2018) upozorňují také na minimalizaci daňové povinnosti cíleným vyhledáváním mezer v daňových zákonech a následnému vyhýbání se dani.

Postup výpočtu daňové povinnosti, a tedy i nástin možné daňové optimalizace FO byl uveden již v tabulce č. 2. Každý poplatník DPFO by měl při sestavování daňového priznání využít všech odpočtů od základu daně dle § 15 ZDP, které mu náleží. Tyto odpočty jsou odečítány od celkového základu daně. Daňovými úsporami dle § 15 ZDP jsou:

- hodnota bezúplatného plnění (darů),
- hodnota úroků z hypotečních úvěrů a stavebního spoření,
- příspěvky na penzijní připojištění, penzijní pojištění a doplňkové penzijní spoření,
- příspěvky na soukromé životní pojištění,
- hodnota zaplacených členských příspěvků odborové organizaci,
- hodnota zaplacená za zkoušky pro další vzdělávání (Marková, 2021).

V § 15 odst. 1 jsou vymezeny osoby a účely plnění, které jsou podstatné pro daňovou uznatelnost **darů**. Pro jejich odpočet je nutné, aby celková hodnota těchto bezúplatných plnění za zdaňovací období přesáhla 2 % základu daně, nebo činila minimálně 1 000 Kč. V případě darování krve je každý odběr oceněn částkou 3 000 Kč (za zdaňovací období je možné uplatnit maximálně dva odběry), darování orgánu nebo krvetvorných buněk je oceněno 20 000 Kč. Pro uplatnění **úroků** je důležité, aby prostředky získané z úvěru byly použity na financování bytových spotřeb. Celková suma úroků snižujících základ daně poté nesmí od roku 2021 překročit částku 150 000 Kč za zdaňovací období. Pokud je poplatník **penzijně připojištěn** se státním příspěvkem, **penzijně pojištěn** nebo má sjednáno **doplňkové penzijní spoření**, může za zdaňovací období odečíst hodnotu těchto příspěvků v celkové výši 24 000 Kč. Stejně tomu je i v případě soukromého životního pojištění, které splňuje podmínky dle § 15 odst. 6 ZDP. Od základu daně je v případě člena odborové organizace možné odečíst **příspěvky** zaplacené dané organizaci do výše 1,5 % základu daně, maximálně do výše 3 000 Kč za zdaňovací období. Pokud poplatník sám financoval poplatky za **zkoušky** ověřující výsledky dalšího vzdělávání, má možnost odečíst si od základu daně částku vydanou za tímto účelem, maximálně však do výše 10 000 Kč. V případě osob se zdravotním postižením je tato částka vyšší (Marková, 2021).

Další možnosti daňové optimalizace DPFO jsou uvedeny v § 35ba odst. 1 ZDP. Jedná se o **slevy na dani** určené pro poplatníky této daně. Každý z poplatníků má nárok na uplatnění základní **slevy na poplatníka** ve výši 27 840 Kč. Pokud s poplatníkem žije ve

společné domácnosti manžel (manželka), jehož roční příjmy byly nejvýše 68 000 Kč, má poplatník nárok na **slevu na manžela** ve výši 24 840 Kč. Jestliže je manžel (manželka) držitelem **průkazu ZTP/P**, zvyšuje se částka této slevy na dvojnásobek. V případě, kdy je držitelem průkazu ZTP/P sám poplatník, má nárok na slevu ve výši 16 140 Kč. Pokud byl poplatníkovi přiznán invalidní důchod prvního nebo druhého stupně, má nárok na **základní slevu na invaliditu** ve výši 2 520 Kč. V případě přiznaného třetího stupně invalidity má právo na **rozšířenou slevu na invaliditu** v hodnotě 5 040 Kč. V situacích, kdy je poplatník studentem a splňuje zákonem dané podmínky, může uplatnit **slevu na studenta** v celkové výši 4 020 Kč. Kromě těchto uvedených slev má poplatník možnost uplatnit si **slevu za umístění dítěte** dle § 35bb ZDP maximálně do výše minimální mzdy a **slevu na evidenci tržeb** dle § 35bc ZDP ve výši 5 000 Kč (Marková, 2021).

Další možností optimalizace daňového základu DPFO je uplatnění **daňové ztráty** dle § 34 ZDP, která vznikla z činností definovaných v § 7 a § 9 ZDP. Dle Klimešové (2018, s. 152) lze od základu daně „odečíst daňovou ztrátu, která vznikla a byla vyměřena za předchozí zdaňovací období nebo jeho část, a to nejdéle v 5 zdaňovacích obdobích následujících bezprostředně po období, za které se daňová ztráta vyměřuje.“ Nově je umožněno uplatnit daňovou ztrátu také ve dvou zdaňovacích obdobích, které bezprostředně předcházejí období, za jež je podáváno daňové přiznání (Marková, 2021).

Pokud je FO vlastníkem hmotného, případně nehmotného majetku může jeho postupné opotřebení vyjadřovat prostřednictvím odpisů. V určitých případech může uplatňovat odpisy majetku i jiná osoba, než je vlastník. Takový subjekt se nazývá odpisovatel. FO, které vedou daňovou evidenci, mohou pro minimalizaci daně využít **daňové odpisy**. Tyto odpisy vycházejí z § 24 odst. 2 ZDP a umožňují odpisovat majetek maximálně do výše vstupní ceny (Vančurová & Láchová, 2018). Hmotný majetek je možné odpisovat ve zdaňovacích obdobích následujících po zařazení do užívání rovnoměrně nebo zrychleně, přičemž prvotně zvolený způsob nesmí být po celou dobu odpisování změněn. Uplatnění daňových odpisů je zcela dobrovolné. Pokud by uplatnění odpisu hmotného majetku vedlo k daňové ztrátě subjektu nebo k nevyčerpání výše uvedených slev a odpočtů, které není možné převést do dalšího zdaňovacího období, je možné odpisování přerušit. Odlišné podmínky platí v případě nehmotného majetku, který se odepisuje od měsíce následujícího po měsíci zařazení do užívání a jeho odpisování nelze přerušit. (Klimešová, 2018).

Dalším ze způsobů, jakým může FO optimalizovat svou daňovou povinnost je prostřednictvím statutu **spolupracující osoby**. Tento způsob minimalizace daně spočívá v přenesení části dílčího základu daně ze samostatné činnosti na spolupracující osobu. Těmi mohou být dle § 13 odst. 1 ZDP spolupracující manžel, spolupracující osoba hospodařící s poplatníkem ve společné domácnosti⁵ nebo člen rodiny účastníci se provozu rodinného závodu⁶ (Marková, 2021). Na spolupracující osoby je možné rozdělit veškeré příjmy, kromě podílů na zisku společníka v.o.s. nebo komplementáře k.s., a výdaje vynaložené na dosažení, zajištění a udržení daných příjmů (Meritum, 2018).

Příjmy a výdaje spolupracujících osob se rozdělují ve stejném poměru. Dle § 13 odst. 2 ZDP se příjmy a výdaje rozdělují takovým způsobem, aby podíl připadající na spolupracující osoby v úhrnu nečinil více než 30 %, a aby částka příjmů převyšujících výdaje činila za jedno zdaňovací období maximálně 180 000 Kč, případně za každý započatý kalendářní měsíc spolupráce nejvýše 15 000 Kč. Pokud je spolupracující osobou pouze manžel (manželka), rozdělují se příjmy a výdaje takovým způsobem, aby podíl připadající na spolupracujícího manžela (manželku) nebyl vyšší než 50 % a částka, o kterou příjmy převyšují výdaje, byla za zdaňovací období maximálně 540 000 Kč, nebo za každý započatý kalendářní měsíc 45 000 Kč (Marková, 2021).

Osoby, na které není možné rozdělovat příjmy a výdaje jsou uvedeny v § 13 odst. 4 ZDP. Jedná se o děti s povinnou školní docházkou, děti, na které je uplatňováno daňové zvýhodnění na vyživované dítě, manžela, na kterého je uplatňována sleva na manžela, poplatníka, který zemřel, a poplatníka, jehož daň je rovna paušální dani (Marková, 2021). Meritum (2018) upozorňuje na problematiku daňové registrace spolupracujících osob. Při zahájení této spolupráce je subjekt povinen podat správci daně přihlášku k registraci k DPFO dle § 39 ZDP do 15 dnů. Tato oznamovací povinnost souvisí i s oblastí SP a ZP. Subjekt je povinen nahlásit příslušné správě sociálního zabezpečení datum zahájení spolupráce a osobní údaje spolupracující osoby. Zdravotním pojišťovnám musí oznámit datum zahájení, případně ukončení spolupráce. V případě obou těchto institucí musí změny nahlásit do 8 dnů od jejich uskutečnění (Marková, 2021).

⁵ §21e odst. 4 ZDP definuje: „*Společně hospodařící domácností se pro účely daní z příjmů rozumí společenství fyzických osob, které spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby*“ (Marková, 2021).

⁶ „*Rodinný závod je vymezen jako závod, ve kterém společně pracují manželé nebo alespoň s jedním z manželů i jejich příbuzní až do třetího stupně nebo osoby s manžely sešvagřené až do druhého stupně a který je ve vlastnictví některé z těchto osob*“ (Meritum, 2018, s. 59).

4.2 Dílčí shrnutí

Výše uvedená kapitola věnovaná zdanění příjmů FO definuje DPFO jako jednu z nejvýznamnějších složek příjmové strany státního rozpočtu. Rozsah, ve kterém je subjekt daní zatížen, je ovlivněn skutečností, zda je daňovým rezidentem či nerezidentem. Příjmy FO se pro potřeby sestavení základu daně člení do pěti dílčích skupin, které představují předmět této daně. Pro potřeby zjištění hodnoty příjmů ke zdanění je důležité do daňového základu nezahrnovat takové příjmy, které nejsou předmětem DPFO nebo jsou od ní osvobozeny. Sazba DPFO činí v základní sazbě 15 %, pro příjmy převyšující 48násobek průměrné měsíční mzdy je navýšena na 23 %. Informace o daňové povinnosti sdělují FO příslušným správcům daně prostřednictvím daňového přiznání, v rámci kterého mají možnost uplatnit zákonné slevy na dani a optimalizovat tak svou daňovou zátěž. Mezi možnosti daňové optimalizace DPFO lze zařadit například odpočty bezúplatného plnění, úroků z hypotečních úvěrů nebo příspěvků na soukromé životní pojištění (Marková, 2021).

Kromě DPFO jsou FO zatíženy také povinnými odvody na SP ve výši 29,2 % a ZP ve výši 13,5 %. Zatímco platbou ZP jsou ovlivněny všechny podnikající FO ve stejné procentuální výši, u SP se míra procentuálního zatížení liší podle typu vykonávané činnosti. Pokud FO provozuje své aktivity jako vedlejší činnost, je pro ni účast na důchodovém pojištění dobrovolná. Pro osoby vykonávající hlavní činnost je tato účast povinná vždy. Odlišností mezi těmito odvody jsou také vyměřovací základy. Obě pojištění mají stanovenou dolní hranici v podobě minimálního vyměřovacího základu, zatímco horní hranice v podobě maximálního vyměřovacího základu je stanovena pouze u SP. Platby pojistného na SP odvádí FO na účty příslušné OSSZ. Odvody ZP ve formě záloh hradí na účty příslušné zdravotní pojišťovny, u které je subjekt pojištěn (Česká správa sociálního zabezpečení, 2021c; Vančurová & Klazar, 2008; Všeobecná zdravotní pojišťovna, 2021a; Zákony, 2021e; Zákony, 2021f).

5 Zdanění příjmů právnických osob v České republice

Druhou daní zaměřující se na zdanění disponibilního důchodu podnikatelských subjektů je daň z příjmů PO. Ty byly charakterizovány již v kapitole 1.2. Samotné zdanění PO bude přiblíženo v následující kapitole.

5.1 Daň z příjmů právnických osob

Jak již bylo uvedeno výše, daň z příjmů PO (dále jen DPPO) je druhou z již vymezených důchodových daní. Vančurová & Láchová (2018) uvádějí, že DPPO je oproti DPFO výrazně mladším typem zdanění disponibilních zisků podnikatelů. Jedná se o univerzální daň, která postihuje všechny PO. Jánošíková a kol. (2009) dodávají, že stejně jako DPFO je i DPPO součástí daňového systému ČR od roku 1993 a její základní legislativní úpravou je ZDP. Kromě ZDP je DPPO upravena také ZoR a dalšími vyhláškami uvedenými v příloze B. Příjmy plynoucí z odvodů DPPO do státního rozpočtu činily v roce 2020 127,6 mld. Kč, tedy 8,1 % celkových příjmů (Státní rozpočet v kostce, 2020).

Poplatníci DPPO jsou uvedeni v § 17 odst. 1 ZDP a stejně jako v případě DPFO mohou být **daňovými rezidenty** nebo **nerезidenty**. Daňový rezident je takový poplatník, který má na území ČR sídlo nebo místo svého vedení. Jeho daňová povinnost je neomezená a musí tedy danit příjmy plynoucí nejen z ČR, ale i ze zahraničí. Naopak daňový nerezident je osoba se sídlem v zahraničí, která v ČR nemá ani místo vedení. Tato osoba má omezenou daňovou povinnost v rozsahu příjmů plynoucích z území ČR (Vančurová & Láchová, 2018). Dle § 39a ZDP mají oba typy poplatníků povinnost registrovat se u příslušného správce daně do 15 dnů od vzniku podniku nebo provozovny. Správcem daně je v případě DPPO příslušný finanční úřad (Vančurová & Boněk, 2011).

Předmět daně je vymezen v § 18 odst. 1 ZDP jako „*příjmy z veškeré činnosti a z nakládání s veškerým majetkem, není-li dále stanoveno jinak.*“ Zároveň § 18 ZDP upravuje položky, které předmětem daně nejsou. V § 19 ZDP jsou vymezeny příjmy a výnosy od daně osvobozené (Marková, 2021). V podkapitole 2.2 byla uvedena povinnost PO vést evidenci ve formě podvojného účetnictví. Právě údaje z něj vyplývající jsou podstatné pro stanovení **základu daně** a následně i daňové povinnosti. Základ daně PO je úzce spjat s výsledkem hospodaření před zdaněním, který je dán rozdílem mezi výnosy a náklady daného subjektu za zdaňovací období, a může mít podobu zisku nebo ztráty (Dvořáková, 2018). Klimešová (2018, s. 132) uvádí, že základem DPPO je „*rozdl,*

o který příjmy, s výjimkou příjmů, které nejsou předmětem daně, a příjmů osvobozených od daně, převyšují výdaje (náklady), a to při respektování jejich věcné a časové souvislosti v daném zdaňovacím období.“ Transformace výsledku hospodaření na základ daně a následně na daňovou povinnost je uvedena v tabulce č. 3.

Tabulka 3: Transformace výsledku hospodaření na daňovou povinnost u DPPO

Účetní výsledek hospodaření před zdaněním
+ položky zvyšující výsledek hospodaření
- položky snižující výsledek hospodaření
= obecný základ daně (daňová ztráta)
- odčitatelné položky od základu daně dle § 34 a § 20 ZDP
= snížený základ daně
* sazba daně dle § 21 ZDP
= daň
- slevy na dani dle § 35 ZDP
= daň po slevě
- zaplacené zálohy na daň dle § 38a ZDP
= finální doplatek nebo přeplatek daně

Zdroj: Dvořáková a kol. (2018, s. 83), zpracováno autorkou

Výsledek hospodaření před zdaněním je zjišťován za **zdaňovací období**, kterým je v případě DPPO kalendářní nebo hospodářský rok⁷. Následně je třeba jej upravit o položky zvyšující jeho hodnotu. (Dvořáková a kol., 2018). Od takto zjištěného obecného základu daně je možné odečíst položky snižující základ daně dle § 20 ZDP a položky odčitatelné od základu daně dle § 34 ZDP, které budou blíže představeny v podkapitole 5.1.2. Pro potřeby zjištění daňové povinnosti PO je nutné snížený základ daně zaokrouhlit na celé tisíce Kč dolů. Na zaokrouhlený základ daně je poté aplikována **sazba daně**, která dle § 21 ZDP odst. 1 činí 19 %, kromě výjimek stanovených v § 21 odst. 2 a 3 ZDP. Zjištěnou daňovou povinnost je možné snížit o případné **slevy na dani** dle § 35 ZDP. Stejně jako v případě DPFO ale nemusí být vypočtená daň rovna výsledné daňové povinnosti. V § 38a ZDP jsou stanoveny podmínky, za kterých mají podnikatelské subjekty povinnost v průběhu zálohového období platit **zálohy** na DPPO. PO, jejichž

⁷ Hospodářský rok je takové účetní období, které začíná prvním dnem jiného měsíce, než je leden a trvá po dobu dvanácti po sobě jdoucích měsíců (Meritum, 2018).

poslední známá daňová povinnost byla vyšší než 30 000 Kč, ale zároveň nepřesáhla 150 000 Kč, mají povinnost platit zálohy pololetně ve výši 40 % poslední známé daňové povinnosti. Pokud byla poslední daňová povinnost subjektu vyšší než 150 000 Kč je povinen platit zálohy na daň čtvrtletně ve výši 25 % poslední známé daňové povinnosti. Úhrn zaplacených záloh za celé období se následně odečítá od vypočtené částky daně (Marková, 2021).

Poplatníci DPPO mají povinnost podat **řádné daňové přiznání** i v případě, kdy za zdaňovací období vykázali daňovou ztrátu nebo nulový základ daně. Povinnou přílohou přiznání k DPPO je **účetní závěrka**, kterou definuje § 18 ZoÚ jako celek obsahující rozvahu, výkaz zisků a ztráty, a přílohu, která vysvětluje a doplňuje informace k uvedeným účetním výkazům (Zákony, 2021d). Daňové přiznání je třeba podat příslušnému správci daně do 3 měsíců po skončení zdaňovacího období. Tato lhůta je stejně jako u DPFO prodloužena dle § 136 DŘ na 4 měsíce, pokud je přiznání podáno elektronicky. Pokud je subjektu uložena povinnost ověřit účetní závěrku auditorem nebo jeho přiznání podává daňový poradce, prodlužuje se tato doba na 6 měsíců od skončení zdaňovacího období. V případě podání chybného daňového tvrzení mají poplatníci DPPO, stejně jako DPFO, povinnost sestavit opravné nebo dodatečné daňové přiznání (Meritum, 2018; Marková, 2021). Samotná platba daně dle § 163 DŘ probíhá v české měně přímo správci daně bezhotovostním převodem na jeho účet, hotově, kolkovými známkami nebo převedením přeplatku na jiné dani (Marková, 2021).

5.1.1 Sociální a zdravotní pojištění

Jak již bylo uvedeno v podkapitole 4.1.1, mají PO, stejně jako FO, povinnost odvádět platby na SP. Dle § 3 ZPSZ jsou totiž **poplatníky** pojistného kromě výše uvedených OSVČ také zaměstnavatelé, tedy FO nebo PO, kteří zaměstnávají minimálně jednoho zaměstnance. Dále jsou jimi zaměstnanci a osoby, jež jsou důchodově pojištěny dobrovolně. Pokud jsou zaměstnanci účastni důchodového a nemocenského pojištění, jsou i zaměstnavatelé poplatníky nemocenského pojištění, důchodového pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (Schmied & kol., 2017). Hejduková (2015) upozorňuje, že na rozdíl od OSVČ je účast na nemocenském pojištění zaměstnanců ze zákona povinná. Tato povinnost vyplývá z podmínky výkonu práce na území ČR a dosažení minimální výše sjednaného příjmu. Ten od 1. 1. 2021 činí 3 500 Kč (Česká správa sociálního zabezpečení, 2021d).

Hodnota pojistného je určena procentem z **vyměřovacího základu**. Tím je dle Schmieda a kol. (2017, s. 448) v případě zaměstnavatele „*částka odpovídající úhrnu vyměřovacích základů jeho zaměstnanců*.“ Vyměřovací základ zaměstnance upravuje § 5 ZPSZ a je jím úhrn zdanitelných příjmů v ČR, které jsou dle § 6 ZDP předmětem daně, nejsou od daně osvobozeny a plynou z výkonu zaměstnání, které zakládá účast na nemocenském pojištění. Příjmy, které se do vyměřovacího základu zaměstnance nezahrnují, jsou vymezeny v § 5 odst. 2 ZPSZ (Zákony, 2021e). Stejně jako v případě OSVČ mají i zaměstnanci stanoven **maximální vyměřovací základ**, kterým je rovněž 48násobek průměrné měsíční mzdy, tedy 1 701 168 Kč. U jednotlivých zaměstnanců je poté jejich maximální vyměřovací základ tvořen součtem jednotlivých vyměřovacích základů za rozhodné období, kterým je kalendářní rok. Pokud roční vyměřovací základ zaměstnance, který je zaměstnán pouze u jednoho zaměstnavatele přesáhne v daném roce legislativně daný maximální limit, je jeho pojistné počítáno pouze z částky do stanovené horní hranice vyměřovacího základu. Z převyšujících hodnoty není odváděno pojistné za zaměstnance, ani za zaměstnavatele. Pokud však zaměstnanec pracuje pro více zaměstnavatelů a dojde k překročení stanoveného limitu, je úhrn těchto vyměřovacích základů považován za přeplatek na pojistném, o jehož vrácení může písemně požádat. V případě zaměstnavatele to však není možné a daná částka uhrazeného pojistného se nevrací (Česká správa sociálního zabezpečení, 2021b).

Samotná výše pojistného je poté vypočtena procentní **sazbou** stanovenou v § 7 ZPSZ. V případě zaměstnanců činí tato sazba 6,5 % z vyměřovacího základu. Zaměstnavatelé odvádějí celkem 24,8 % z vyměřovacího základu, z toho 2,1 % na účel nemocenského pojištění, 21,5 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti. Schmied & kol. (2017) upozorňují, že pojistné placené zaměstnancem je poukázáno čistě na platbu důchodového pojištění. **Platby** pojistného za podnik i zaměstnance zprostředkovává zaměstnavatel, který je odvádí za jednotlivé kalendářní měsíce na příslušné účty OSSZ. Při výpočtu se vyměřovací základy i hodnoty pojistného zaokrouhlují na celé koruny nahoru. Splatnost pojistného je dle § 9 odst 1. ZPSZ vždy od prvního do dvacátého dne následujícího kalendářního měsíce (Zákony, 2021e).

Stejně jako FO jsou i PO zatíženy platbami **ZP**. Jednotliví **pojištěnci** a **plátcí** byli vymezení již výše. Příkladem pojištěnce, který je zároveň plátcem pojistného, je také zaměstnanec. Ten je pro účely ZP interpretován dle § 5 ZVZP jako „*fyzická osoba, které plynou nebo by měly plynout příjmy ze závislé činnosti podle zvláštního právního*

předpisu.“ Zákon také stanovuje výjimky, kdy zaměstnanec není osobou, jež plynou příjmy dle § 6 ZDP (Zákony, 2021g). Povinnost odvést pojistné, které je sráženo zaměstnanci, je v § 5 ZPZP udělena zaměstnavateli. Tím může být FO i PO, která je plátcem příjmů plynoucích ze závislé činnosti a funkčních požitků dle § 6 ZDP, a která má sídlo nebo trvalý pobyt na území ČR (Všeobecná zdravotní pojišťovna, 2021b).

Pojistné je zjišťováno z **vyměřovacího základu** zaměstnance, kterým je, stejně jako v případě SP, úhrn příjmů ze závislé činnosti dle § 6 ZDP. Rozhodným obdobím pro jeho zjištění je dle § 4 ZPZP kalendářní měsíc, za který je pojistné placeno. Zjištěný vyměřovací základ je snižován například o náhrady škody dle zákoníku práce, odstupné nebo věrnostní přídavek horníků. **Minimálním vyměřovacím základem** pro výpočet ZP je dle § 3 odst. 6 ZPZP minimální mzda (Zákony, 2021f). Pokud je vyměřovací základ nižší, než zákoně stanovený limit, má zaměstnanec povinnost doplatit ZP i z rozdílu mezi těmito částkami. Není tedy možné platit ZP z částky nižší, než je minimální mzda. Stejně je tomu i v případě, kdy má subjekt více zaměstnavatelů a ani součtem svých příjmů nedosáhne minimálního vyměřovacího základu. Odlišná situace nastává v momentě, kdy je vyměřovací základ nižší z důvodu překážek na straně zaměstnavatele. V takovém případě je povinností doplatit rozdíl pojistného zatížen zaměstnavatel (Všeobecná zdravotní pojišťovna, 2021b). **Maximální vyměřovací základ** pro ZP byl s účinností od 1. 1. 2015 zrušen (Všeobecná zdravotní pojišťovna, 2021c).

Konkrétní částka pojistného odváděného zaměstnavatelem za zaměstnance se stanoví násobením **sazby pojistného**, které dle § 2 ZPZP činí 13,5 %, a vyměřovacího základu zaměstnance. Jedna třetina této sazby, tedy 4,5 %, je srážena zaměstnancům přímo ze mzdy. Zbývajících 9 % odvádí zaměstnavatel ze svých zdrojů (Zákony, 2021f). Vypočtenou částku pojistného zaměstnavatel zaokrouhlí na celé koruny nahoru a odvede příslušné zdravotní pojišťovně, u které je pracovník pojištěn. Platby probíhají za jednotlivé kalendářní měsíce a jejich splatnost je vždy od prvního do dvacátého dne následujícího měsíce (Všeobecná zdravotní pojišťovna, 2021b). Kromě výše uvedeného patří mezi povinnosti zaměstnavatele například oznamovací povinnost. Zaměstnavatel je povinen do osmi dnů od uskutečnění dané skutečnosti podat zdravotní pojišťovně informace, které souvisejí například s počátkem nebo ukončením zaměstnancova pracovního poměru nebo změnou zdravotní pojišťovny (Všeobecná zdravotní pojišťovna, 2021b).

5.1.2 Možnosti daňové optimalizace

Snaha o minimalizaci daňové povinnosti je charakteristická pro všechny racionálně jednající podnikatelské subjekty, tedy i pro PO. I tyto osoby mohou využít zákonem stanovené možnosti pro snížení daňového základu nebo přímo daně samotné. Postup výpočtu finálního daňového doplatku nebo přeplatku byl uveden v tabulce č. 3. Zde byly naznačeny také oblasti pro možnou úpravu daňové zátěže, které budou dále blíže specifikovány.

Po zjištění výsledku hospodaření, který je v rámci daňového přiznání uváděn na řádku č. 10, má daňový subjekt povinnost tento výsledek upravit o položky, které jej **zvyšují** nebo **snižují**. Základ daně je nezbytné navýšit o položky, které jej nelegálně snižují. Může se jednat například o částky neoprávněně zkracující příjmy, částky daňově neuznatelných nákladů, částky SP a ZP neodvedené v zákonem daném termínu, smluvní pokuty a úroky z prodlení nebo zaúčtovaný dluh, od jehož splatnosti uplynulo více než 30 měsíců, případně jehož splatnost je již promlčena. Naopak v rámci optimalizace lze využít i položky, které základ daně snižují. Těmi jsou částky, které nesprávně navýšily příjmy, nesprávně nebyly zahrnuty do daňově uznatelných nákladů, a částky spojené s rozpouštěním rezerv nebo opravných položek, které při tvorbě nebyly daňovými náklady. Lze mezi ně zahrnout také závazky nebo části závazků v případě jejich splnění za předpokladu, že v předchozím zdaňovacím období výsledek hospodaření navýšily (Klimešová, 2018).

Po těchto úpravách získá subjekt obecný základ daně v podobě zisku nebo ztráty. Pokud je výsledkem **daňová ztráta**, není třeba v optimalizaci pokračovat. Naopak tuto hodnotu může PO, stejně jako FO, dle § 34 ZDP využít pro snížení základu daně v následujících pěti zdaňovacích obdobích, nebo dvou bezprostředně předcházejících obdobích. Toto snížení základu daně o část, případně celou hodnotu daňové ztráty představuje odčitatelnou položku stanovenou v § 34 ZDP (Marková, 2021). Dvořáková a kol. (2018) upozorňují na rozdíl mezi účetní a daňovou ztrátou. Zatímco účetní ztráta je vykazována v účetnictví a jedná se o situaci, kdy účetní náklady převyšují účetní výnosy, daňová ztráta vyplývá pouze z DPPO a jeho úprav. Další odčitatelnou položkou PO definovanou v § 34 ZDP jsou výdaje vynaložené na podporu **výzkumu a vývoje**. Klimešová (2018, s. 153) uvádí, že se jedná o takové výdaje, které byly vynaloženy „*při realizaci projektu výzkumu a vývoje na experimentální či teoretické práce, projekční a konstrukční práce,*

výpočty, návrhy technologií, výrobu funkčního vzorku či prototypu produktu nebo jeho částí související s realizací projektu výzkumu a vývoje.“ Kromě těchto výdajů lze využít také odpočtů na **podporu odborného vzdělávání**. Ty jsou dány úhrnem peněžních prostředků vynaložených na studenta a pořízení odborného vzdělávání. Oba tyto odpočty je možné uplatnit nejdéle ve třech bezprostředně následujících zdaňovacích obdobích (Dvořáková a kol., 2018).

Odčitatelné položky od základu DPPO jsou upraveny také v § 20 ZDP. V případě kapitálových společností může jít například o odpočet hodnoty **bezúplatného plnění** dle § 20 odst. 8 ZDP. Ten vymezuje podmínky, za nichž je takový výdaj daňově odčitatelnou položkou (Marková, 2021). Klimešová (2018, s. 155) říká, že „*odčitatelnost je ovlivněna oblastí příjemců daru, účelem jeho poskytnutí, výší hodnoty daru nebo součtem hodnot darů ve zdaňovacím období.*“ V úhrnu může subjekt odečíst maximálně 10 % z daňového základu sníženého dle § 34 ZDP. Výjimkou jsou zdaňovací období končící od 1. 3. 2020 do 28. 2. 2022, za která je možné odečíst v úhrnu maximálně 30 % základu daně sníženého dle § 34 ZDP. Po zjištění daňové povinnosti je možné její hodnotu snížit o **slevy na dani** dle § 35 ZDP. Mezi tyto slevy patří dle § 35 odst. 1 **sleva na zaměstnance se zdravotním postižením**. Pokud PO zaměstnává osobu se zdravotním postižením má možnost snížit svůj daňový základ o 18 000 Kč za každou zaměstnanou osobu. Pokud se jedná o těžké zdravotní postižení, zvyšuje se tato částka na 60 000 Kč (Meritum, 2018).

PO, které jsou vlastníky dlouhodobého majetku, provádí stejně jako FO jejich postupné **odpisování**. FO, s výjimkou těch, které vedou účetnictví, evidují pouze již zmíněné daňové odpisy. PO má zákonem uloženou povinnost vést účetnictví a musí tak evidovat také účetní odpisy dle § 28 ZoÚ (Zákony, 2021d). Ty dle Dvořákové a kol. (2018, s. 134) „*představují trvalé snižování aktuální účetní hodnoty majetku v důsledku jeho opotřebení...*“ Zatímco výpočet daňových odpisů je striktně upraven ZDP, účetní odpisy jsou v kompetenci účetní jednotky. Z důvodu odlišného postupu výpočtu dochází k rozdílům mezi odpisy, které je nutné reflektovat v položkách upravujících výsledek hospodaření v daňovém přiznání (Dvořáková a kol., 2018).

Pro minimalizaci daňové povinnosti může účetní jednotka využít **opravné položky k pohledávkám**. Ty jsou upraveny v ZOR a umožňují snížit hodnotu pohledávky na přechodné období. Jedná se o nástroj sloužící k dočasnému řešení problematických pohledávek, jejichž finálním řešením může být úhrada pohledávky, postoupení

pohledávky, případně její odpis. Daňová uznatelnost opravných položek je upravena v § 24 odst. 2 písm. i) ZDP. (Marková, 2021; Klimešová, 2018).

Mezi možnosti optimalizace daňové povinnosti, které mohou využít PO i FO, patří tvorba **rezerv na opravu hmotného majetku**. Vymezeny jsou v ZOR a účelem jejich vytváření je získání finančních prostředků pro předem stanovený účel s možností uplatnění daňového odpočtu. Rezervy pro opravu hmotného majetku je možné tvořit pro takový majetek, který je odpisován po dobu minimálně pěti let. Nelze je tvořit například na pravidelně se opakující opravy nebo na běžnou údržbu majetku. Aby bylo možné rezervu uplatnit při úpravě základu daně, musí být vždy evidována v účetnictví nebo daňové evidenci. Zatímco minimální doba pro tvorbu rezervy je stanovena na dvě zdaňovací období, maximální doba se odvíjí od charakteru daného majetku (Klimešová, 2018). Mimo rezervy mohou obě právní formy podnikání využít také **paušální výdaj na provoz motorových vozidel**. Daňové subjekty mohou výdaje na parkovné a pohonné hmoty uplatnit buď v prokazatelné výši, nebo s využitím měsíčního výdajového paušálu. Ten představuje značné administrativní zjednodušení a spočívá v uplatnění výdaje ve výši 5 000 Kč měsíčně za každé provozované vozidlo. Tuto možnost lze ročně využít maximálně u tří vozidel (Vančurová a Láchová, 2018). Pokud je vozidlo používáno i pro soukromé účely, je u daného automobilu nutné využít krácený paušální výdaj ve výši 80 %, tedy 4 000 Kč. V tomto případě je nezbytné takto krátit i ostatní výdaje související s provozem vozidla, a to včetně daňových odpisů (Meritum, 2018).

Kromě výše uvedených optimalizačních možností je v případě PO, které zaměstnávají alespoň jednoho zaměstnance, možné pro snížení výsledku hospodaření, tedy i daňového základu, využít **zaměstnanecké benefity**. Dle Macháčka (2010, s. 3) je možné jako optimální označit „*takové zaměstnanecké benefity, které jsou na straně zaměstnance osvobozeny od daně z příjmů ze závislé činnosti a nezahrnují se do vyměřovacího základu zaměstnance pro výpočet pojistného na sociální a zdravotní pojištění a současně jsou na straně zaměstnavatele daňově účinným výdajem (nákladem), který snižuje základ daně z příjmů.*“ Mezi tyto benefity dle § 6 odst. 9 ZDP patří například:

- příspěvek zaměstnavatele na soukromé penzijní připojištění, penzijní pojištění, doplňkové penzijní spoření nebo životní pojištění v maximální výši 50 000 Kč ročně,
- příspěvek zaměstnavatele na přechodné ubytování zaměstnance, které souvisí s výkonem práce v maximální výši 3 500 Kč měsíčně,

- náhrada cestovních výdajů souvisejících s pracovní cestou do limitu, který je stanoven zákoníkem práce,
- hodnota nepeněžitého či peněžitého plnění poskytnutého zaměstnavatelem za účelem stravování do výše 70 % horní hranice stravného, které je možné poskytnout zaměstnancům na pracovní cestě trvající 5 až 12 hodin,
- hodnota stravenek do stanoveného maximálního limitu (Marková, 2021).

5.2 Dílčí shrnutí

Pátá kapitola této diplomové práce je věnována druhému typu daně, jež zatěžuje disponibilní důchod podnikatele. Z této kapitoly vyplývá, že stejně jako v případě DPFO je i u DPPO rozsah zdanění odlišný dle charakteru poplatníka, tedy dle skutečnosti, zda je daňovým rezidentem či nerezidentem. Předmět DPPO není členěn na jednotlivé dílčí základy daně, ale jsou jím veškeré výnosy generované z podnikatelské činnosti. Základem daně je hospodářský výsledek, tedy rozdíl mezi výnosy a náklady, zjištěný z evidence účetnictví subjektu za zdaňovací období. Získaný daňový základ je v rámci daňového přiznání upraven o položky, které jej zvyšují či snižují. V rámci daňové optimalizace má PO možnost uplatnit odčitatelné položky od základu daně, kterými jsou například daňová ztráta z předchozích období, hodnota bezúplatných plnění nebo sleva na zaměstnance se zdravotním postižením. Sazba DPPO činí pro většinu PO 19 %. Výši výsledné daňové povinnosti musí podnikatelský subjekt oznámit příslušnému správci daně, kterému je také povinen poukázat její platbu (Marková, 2021; Dvořáková a kol., 2018; Vančurová & Láchová, 2018).

Jelikož zaměstnanci pracující v zaměstnaneckém poměru vždy povinně participují na platbách SP a ZP, jsou i zaměstnavatelé, tedy PO, poplatníky těchto odvodů, a jsou jejich odvody zatíženi. Sazba SP odváděná zaměstnavatelem činí 24,8 %, v případě zaměstnanců 6,5 %. U ZP je sazba srážená zaměstnancům 4,5 % a sazba odváděná zaměstnavatelem 13,5 %. Vyměřovacím základem zaměstnavatele je v obou případech úhrn vyměřovacích základů jeho zaměstnanců. Stejně jako v případě FO je u SP stanoven jak minimální, tak maximální vyměřovací základ. U ZP je opět určena pouze minimální hranice. Platby pojistného zprostředkovává i za zaměstnance zaměstnavatel, který SP platí ve prospěch příslušné OSSZ a ZP na účet zdravotní pojišťovny, u které je zaměstnanec pojištěn (Česká správa sociálního zabezpečení, 2021b; Všeobecná zdravotní pojišťovna, 2021b; Zákony, 2021e; Zákony, 2021f).

6 Identifikace podnikatelského subjektu

Následující kapitola bude věnována představení podnikatelského subjektu, který autorce poskytl informace potřebné k vypracování praktické části této diplomové práce.

Daným podnikatelským subjektem je FO sídlící v Plzni, která si přála zůstat v anonymitě a pro účel této práce bude označována jako **Jan Novák**. Pan Novák provozuje v tuzemsku již více než 10 let podnikatelskou činnost v oboru nákladní autodopravy. Své podnikání provozuje na základě ŽZ a jako FO není zapsán v OR. Zároveň je registrován jako čtvrtletní plátce DPH. Jelikož pan Novák provozuje svou činnost za účelem uspokojení cizích potřeb, má dle § 4 zákona č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě povinnost vykonávat tuto činnost na základě udělené koncese (Esipa, 2021a). Toto živnostenské oprávnění k provozování podnikatelské činnosti je detailně uvedeno níže.

Živnostenské oprávnění č. 1

- Předmět podnikání: Silniční motorová doprava – nákladní provozovaná vozidly nebo jízdními soupravami o největší povolené hmotnosti nepřesahující 3,5 tuny, jsou-li určeny k přepravě zvířat nebo věcí, - osobní provozovaná vozidly určenými pro přepravu nejvýše 9 osob včetně řidiče,
- Druh živnosti: Koncesovaná,
- Datum platnosti oprávnění: Na dobu neurčitou (Jan Novák, 2020).

Pan Novák v současné době provozuje výhradně vnitrostátní dopravu a poskytuje distribuční služby pro ostatní ekonomické subjekty na území celé ČR. I přes udělenou koncesi na přepravu osob se aktuálně zaměřuje výhradně na přepravu věcí, konkrétně zboží a materiálu. Pro potřeby evidence podnikatelské činnosti v současné době využívá daňovou evidenci, kterou zpracovává externí účetní a daňová kancelář.

Pan Novák plánuje začít provozovat také dopravu mezinárodní a uvažuje tak o změně právní formy podnikání z FO na PO, konkrétně s.r.o. K tomuto kroku ho vede mimo jiné požadavek na zvýšení důvěryhodnosti potřebné pro získání nových odběratelů. Kromě této skutečnosti je pro něj stimulem pro změnu na obchodní společnost také již výše uvedená skutečnost, že FO ručí celým svým majetkem. Nejen kvůli aktuálně nejisté situaci způsobené pandemií koronaviru Covid-19 by toto riziko rád eliminoval. Srovnání těchto vybraných právních forem podnikání z určitých hledisek a následnému vyvození závěru o optimální formě pro pana Nováka bude věnována následující kapitola.

7 Komparace činnosti podnikatelského subjektu z vybraných hledisek

Tato kapitola představuje stěžejní část diplomové práce a bude zaměřena na komparaci podnikatelské činnosti pana Nováka z pohledu jeho aktuální právní formy podnikání, tedy FO, a z pohledu zvažované PO. Pro přehlednost je rozčleněna do tří podkapitol, kdy každá z nich je věnována komparaci z určitého hlediska. U jednotlivých oblastí bude v závěru podkapitol uvedeno jejich formativní zhodnocení a návrhy, které jsou pro pana Nováka relevantní. Pro formulaci těchto doporučení byla využita reálná data, která byla poskytnuta panem Novákem. Činnost daného podnikatelského subjektu bude v první podkapitole komparována z právního hlediska. Následně bude uvedena komparace z hlediska účetního a v poslední podkapitole bude komparováno hledisko daňové, které pro podnikatele představuje zásadní oblast.

7.1 Komparace podnikatelské činnosti z právního hlediska

V současné době podniká pan Novák jako FO na základě koncesované živnosti. Jelikož nemá příjmy plynoucí z jiných činností a pro obživu provozuje výhradně tuto aktivitu, jedná se, jak již bylo vymezeno v podkapitole 1.1.1, o hlavní výdělečnou činnost. V teoretické části práce bylo rovněž zmíněno, že podnikání FO je vhodné zejména pro osoby, které v této aktivitě nespátrují hlavní zdroj příjmů. V případě pana Nováka tomu tak není a je tedy vhodné uvažovat o změně formy jeho podnikání na PO. Pokud by se pan Novák rozhodl pro změnu právní formy svého podnikání na PO, má dle legislativy ČR možnost volby z osobních nebo kapitálových společností. S ohledem na požadavky a charakter podnikání pana Nováka představuje optimální formu jeho podnikání v případě PO kapitálová společnost, konkrétně s.r.o.

Rekodifikací soukromého práva došlo ke změně podmínek a od roku 2014 je možné, aby s.r.o. založila a zároveň vedla pouze jediná osoba bez ohledu na její aktuální právní formu. Pokud se tedy pan Novák rozhodne pro tuto právní formu podnikání, bude ji zakládat jako jediný společník na základě zakladatelské listiny. V takovém případě bude jediným jednatelem, který za společnost jedná a zastupuje ji samostatně. Díky tomu by nedošlo k žádné změně v oblasti řízení společnosti a pan Novák by měl i nadále plnou kontrolu nad svým podnikáním, jako je tomu nyní u FO. Tato skutečnost je pro pana Nováka podstatnou vlastností této formy podnikání, jelikož plánuje i nadále provozovat

svoji podnikatelskou činnost samostatně. Tato oblast by tedy při případném přechodu na s.r.o. nepředstavovala pro pana Nováka žádný problém.

Jak již bylo uvedeno, pro založení s.r.o. jediným společníkem je potřeba sestavit zakladatelskou listinu. Ta je sestavována notářem a musí mít formu veřejné listiny. Teoreticky byla tato povinnost blíže specifikována v podkapitole 1.2. Pro pana Nováka by tedy již samotný proces založení nové s.r.o. představoval určité náklady, jejichž přibližná výše je v částkách bez DPH uvedena v tabulce níže.

Tabulka 4: Přehled nákladů souvisejících se založením s.r.o.

Položka	Jednoduchá s.r.o.	Standardní s.r.o.
Soudní poplatek za zápis do OR	0 Kč	2 700 Kč
Odměna notáře za sepsání notářského zápisu o založení s.r.o.	2 000 Kč	4 000 Kč
Poplatek za výpis z evidence Rejstříku trestů	100 Kč	100 Kč
Ověření podpisového vzoru jednatele	30 Kč	30 Kč
Ověření podpisu na souhlasu s umístěním sídla	30 Kč	30 Kč
Poplatek za ohlášení živnosti	1 000 Kč	1 000 Kč
Poplatek za sepsání notářského zápisu o osvědčení pro zápis do OR	1 000 Kč	1 000 Kč
Zápis skutečného vlastníka	1 000 Kč	1 000 Kč
Odměna notáře za zápis do OR	300 Kč	300 Kč
Celková suma nákladů na založení	5 460 Kč	10 160 Kč

Zdroj: ZSP, NotZ, ZVR a ŽZ, zpracováno autorkou

Značnou položku v celkových nákladech na založení s.r.o. představuje soudní poplatek za první zápis osoby do veřejného rejstříku, který činí dle zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích (dále jen ZSP) 2 700 Kč. Dle § 11 odst. 8 písm. d) ZSP je však zápis do veřejného rejstříku od soudního poplatku osvobozen, pokud je „zápis skutečnosti do obchodního rejstříku provedený notářem na podkladě notářského zápisu o zakladatelském právním jednání o založení společnosti s ručením omezeným, které obsahuje jen povinné náležitosti předepsané občanským zákoníkem a zákonem o obchodních korporacích a podle kterého vkladová povinnost má být splněna splacením v penězích“ (Esipa, 2021b). V případě zakládání jednoduché s.r.o. tedy povinnost hradit

tento poplatek zaniká. Kromě soudního poplatku stanovuje ZSP také povinnost uhradit poplatek za zápis skutečného vlastníka do evidence ve výši 1 000 Kč (Esipa, 2021b).

Za činnost související se založením společnosti náleží notáři odměna za jím vykonané úkony. Částky těchto odměn jsou stanoveny v příloze k vyhlášce Ministerstva spravedlnosti č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (dále jen NotZ). V případě standardní s.r.o. činí tato odměna 4 000 Kč. Pokud se jedná o založení jednoduché s.r.o., je tato odměna snížena na 2 000 Kč. Notáři dle NotZ náleží také odměna za sepsání notářského zápisu o osvědčení pro zápis do OR ve výši 1 000 Kč a odměna za samotný zápis do OR v hodnotě 300 Kč. Mimo těchto odměn vymezuje NotZ povinnost uhradit také poplatek za výpis z trestního rejstříku ve výši 100 Kč (Esipa, 2021c). Dále je potřeba zohlednit také poplatky spojené s úředním ověřením podpisů, které stanovuje zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (dále jen ZVR). Poplatek za jeden úředně ověřený podpis činí 30 Kč a při zakládání s.r.o. jsou potřeba v případě souhlasu společníka se zápisem do OR a souhlasu s umístěním sídla společnosti (Esipa, 2021d). Jelikož není možné současnou živnost pana Nováka převést na případnou s.r.o., je pro její potřeby živnost znovu ohlásit. Poplatek za toto ohlášení činí dle přílohy ŽZ 1 000 Kč (Zákony, 2021b).

Z tabulky č. 4 jasně vyplývá, že založení jednoduché s.r.o. je oproti standardní verzi výrazně méně nákladné. Vzhledem ke snaze o minimalizaci nákladů na založení případné s.r.o. je pro pana Nováka výhodné splnit zákonem dané podmínky a využít možnosti založení jednoduché formy s.r.o. Založení této formy PO by pana Nováka, jako jediného společníka a jednatele, stálo přibližně 6 000 Kč. Je však nutné neopomenout fakt, že daný notář bude pravděpodobně plátcem DPH a k částkám jeho odměn je tak nutné připočítat příslušnou sazbu DPH, tedy 21 %. Jelikož je pan Novák čtvrtletním plátcem DPH, má nárok tyto částky DPH zahrnout v evidenci do přijatých zdanitelných plnění s místem plnění v tuzemsku a ponížít o ně hodnotu DPH za dané čtvrtletí. Reálným nákladem pro něj bude tedy pouze hodnota služeb bez DPH.

Kromě uvedeného finančního zatížení musí pan Novák počítat také s povinností tvorby základního kapitálu, jehož minimální hodnota činí od rekodifikace práva 1 Kč. V případě založení jednoduché varianty s.r.o. je základní kapitál tvořen pouze peněžitými vklady, které jsou ukládány na speciálně zřízeném bankovním účtu. Po vzniku společnosti nemusí subjekt tuto částku základního kapitálu i nadále držet na bankovním účtu, ale může ji

použit pro financování provozu společnosti. I z tohoto důvodu tedy autorka panu Novákovi doporučuje založit případnou s.r.o. s vyšším základním kapitálem, než který je umožněn zákonem. Hodnota základního kapitálu je podstatným ukazatelem pro obchodní partnery a odběratele. Jelikož se panu Novákovi v jeho podnikání dlouhodobě daří a v blízké době plánuje rozšířit svou činnost také za hranice ČR, doporučuje mu autorka složit základní kapitál ve výši minimálně 100 000 Kč. Proces založení s.r.o. je v rámci Evropské unie neustále urychlován a peněžní prostředky pana Nováka tak nebudou na účtu bankovní instituce vázány po dlouhou dobu. Ihned po zápisu do OR může pan Novák všechny tyto peněžní prostředky použít pro financování své podnikatelské činnosti.

Ani jedna z výše zmíněných oblastí by tedy pro pana Nováka nepředstavovala významný zásah do jeho podnikání. S případnou změnou právní formy podnikání by došlo také ke změně způsobu evidence podnikatelské činnosti. Aktuálně je pan Novák FO, která není zapsána v OR. Protože nespĺňuje ani žádné další podmínky vymezené v podkapitole 2.1.4, vede daňovou evidenci a pro potřeby zjištění základu daně z příjmů sleduje hodnoty reálných příjmů a výdajů. Pokud by však začal podnikat jako PO se sídlem v ČR, stal by se dle ZoÚ účetní jednotkou a měl by povinnost používat pro evidenci účetnictví, které je oproti daňové evidenci náročnější a nákladnější. Jelikož pan Novák již teď využívá pro tuto oblast služby externí kanceláře, nepředstavovala by ani tato změna a náklady s ní spojené přílišný zásah do jeho podnikání. Problematika změny z účetního pohledu bude detailněji uvedena v podkapitole 7.2.

Oblastí, ve které by při přechodu na jinou formu podnikání došlo k významné změně, je problematika ručení za závazky z podnikatelské činnosti. Nyní jako FO ručí pan Novák za závazky společnosti celým svým majetkem, tedy i tím, který pro podnikání nevyužívá. Jak již bylo uvedeno výše, poskytuje pan Novák služby v oboru silniční přepravy zboží a materiálu pro externí odběratele. Těm za poskytnutou službu fakturuje vždy až po jejím uskutečnění. Vystavuje se tak riziku nezaplacení odběratelem a případné druhotné platební neschopnosti. Tento fakt představuje pro pana Nováka i jeho rodinu značné nebezpečí. Pokud by se dostal do finančních problémů způsobených jeho podnikatelskou činností, nebyl by ničím chráněn a věřitelé by mohli své pohledávky uspokojit na veškerém jeho majetku. V případě, kdy by se pan Novák rozhodl podnikat formou s.r.o., by se toto riziko značně snížilo. Jakožto společník této PO by ručil za její závazky pouze do výše nesplaceného vkladu. Pokud by se rozhodl pro navrženou výši vkladu 100 000 Kč, ručil by pan Novák případně do výše nesplaceného vkladu v hodnotě

70 000 Kč, jelikož minimálně 30 % z celkového peněžitého vkladu musí být splaceno před vznikem společnosti. Společnost jako taková by poté ručila za závazky z podnikání celým svým majetkem. Jelikož chce pan Novák rozšiřovat své podnikání i mimo tuzemsko a poskytovat své služby i novým odběratelům, u kterých nemá jistotu včasného placení, je pro něj výrazně vhodnější podnikat jako s.r.o. a eliminovat tak riziko dopadu neúspěšného podnikání do jeho soukromého života.

Důležitým rozdílem při případné změně právní formy podnikání je také daňové zatížení, které je mezi s.r.o. a FO odlišné. Rozdílné jsou také možnosti optimalizace daňové povinnosti daně z příjmů. Toto hledisko bude detailněji komparováno v podkapitole 7.3.

Z výše uvedeného pododdílu věnovanému komparaci z právního hlediska lze vyvodit následující:

- Pokud by se pan Novák rozhodl pro změnu právní formy podnikání na PO, je pro něj nejvhodnější zvolit s.r.o. Ta je oproti a.s. mnohem méně kapitálově náročná a oproti osobním společnostem s ní není spjata povinnost ručit celým podnikatelským majetkem. Pan Novák by tak mohl i nadále podnikat jako samostatná osoba a mít plnou kontrolu nad svou podnikatelskou činností, navíc by eliminoval riziko spojené s ručením za závazky společnosti.
- V případě založení nové s.r.o. je panu Novákovi doporučeno dodržet zákonem dané podmínky a založit jednoduchou formu s.r.o. Její založení je oproti standardní s.r.o. téměř o polovinu méně nákladné a pro pana Nováka výhodnější.
- Z hlediska výše základního kapitálu je doporučeno, i přes možnost minimálního vkladu 1 Kč, zvolit vyšší hodnotu tohoto vkladu. Tato výše bude zapsána v OR a je důležitým ukazatelem důvěryhodnosti pro potenciální odběratele a ostatní externí subjekty. Tyto prostředky budou u bankovní instituce vázány jen po určitou dobu, a tak tato platba nepředstavuje trvalý odliv peněžních prostředků. Ihned po vzniku společnosti je může pan Novák v celkové výši použít pro potřeby provozu společnosti.
- V oblasti ručení za závazky plynoucí z podnikání je pro pana Nováka jednoznačně vhodnější přejít na PO. Jako společník s.r.o. bude ručit za závazky společnosti jen do výše jeho nesplaceného vkladu, což je mnohem výhodnější než aktuální situace, kdy ručí za závazky celým svým majetkem. Z tohoto hlediska je pro pana Nováka tedy

vhodnější změnit právní formu podnikání na s.r.o. a eliminovat tak riziko ručení, které aktuálně dopadá i na jeho soukromý majetek.

- Vzhledem k zjištěným charakteristikám autorka panu Novákovi změnu právní formy jeho podnikání z FO na s.r.o. doporučuje. Díky této změně docílí prevence proti zadlužení jeho soukromého majetku a ochrání tak i svou rodinu před následky případného zadlužení. Jako s.r.o. s dostatečně velkým základním kapitálem bude mít také vhodnější výchozí pozici pro získání větších zakázek a uzavírání nových kontraktů v ČR i v zahraničí. Pokud se bude panu Novákovi v jeho podnikání i nadále dařit, má také možnost s.r.o. výhodně prodat jiné osobě, nebo ji přenechat svým potomkům. Ani jedna z těchto variant by v případě FO nebyla možná. Díky přechodu na PO zároveň získá více možností pro optimalizaci daňové povinnosti.
- Případný přechod na jinou právní formu podnikání je vhodné provést až po skončení zdaňovacího období, v případě pana Nováka tedy po skončení kalendářního roku. Z hlediska převodu je nejlevnější a nejrychlejší variantou postupný převod činnosti, který spočívá v založení nové s.r.o. a současném provozování živnosti. Ta je v momentě, kdy dojde k vyrovnání zbylých závazků a pohledávek, převodu majetku a převodu zakázek, ukončena a podnikatel ve své činnosti pokračuje již jen pod hlavičkou PO. Tato forma přechodu mezi právními formami je pro pana Nováka vhodná, jelikož ke konci zdaňovacího období nemívá velké množství neuhrazených pohledávek a závazků, nemá do podnikání vloženo velké množství majetku a své služby poskytuje pravidelně pro určitou skupinu odběratelů, kterým tak nebude komplikované oznámit změnu podnikání.

7.2 Komparace podnikatelské činnosti z účetního hlediska

Tato podkapitola bude věnována komparaci zvažovaných právních forem podnikání pana Nováka z účetního hlediska. Při rozhodování o podnikatelské činnosti je důležité tento aspekt neopomenout, jelikož pro každého podnikatele představuje nezbytnou součást jeho podnikání a zásadně se liší nejen z hlediska administrativní a finanční náročnosti, ale také z hlediska vlivu na základ daně.

Jelikož pan Novák aktuálně podniká jako FO, která není zapsána v OR, má možnost volby mezi druhy evidence činnosti, jež byly charakterizovány v podkapitole 2.1. Jednou z těchto možností je v případě FO využití statutu paušální daně, který byl nově zaveden s platností od 1. 1. 2021. Pro vstup do režimu paušální daně musí podnikatel splnit

podmínky vymezené v příloze A, přičemž jednou z nich je povinnost nebýt plátcem DPH, a nemít k této dani ani registrační povinnost. Pan Novák je čtvrtletním plátcem DPH, nesplňuje tedy podmínky pro vstup do režimu paušální daně a nemůže tak této zjednodušené možnosti evidence využít.

Další možností, kterou by mohl pan Novák jako FO pro potřeby evidence a zjištění daňové povinnosti využít, jsou výdajové paušály. Ty spolu s paušální daní představují administrativně nejjednodušší, a tak i nejlevnější způsob evidence. V tomto případě by pan Novák své výdaje za zdaňovací období neuplatnil ve skutečně prokazatelné hodnotě, ale ve výši procentuálního paušálu stanoveného zákonem. Pokud by se pan Novák jako FO rozhodl využít tohoto způsobu evidence, řadily by se jeho příjmy z podnikání do skupiny příjmů ze živnostenského podnikání. Dle zákona by tedy mohl jako paušální výdaj uplatnit 60 % ze svých ročních příjmů do maximální hodnoty 1 200 000 Kč. Tento způsob evidování činnosti by pro pana Nováka představoval značné zjednodušení evidence, jelikož by ve skutečné výši vykazoval pouze své příjmy. S tímto zjednodušením by tedy souviselo také snížení nákladů na účetní služby. Pro pana Nováka by se však tato metoda vyplatila pouze v případě, kdy by jeho skutečné roční výdaje nepřesáhly uvedenou maximální hranici. Za zdaňovací období 2020 vykázal pan Novák celkové výdaje ve výši 1 398 924,70 Kč. Využití výdajového paušálu by pro něj tedy nebylo výhodné, jelikož by byl jeho základ daně vyšší o 198 924,70 Kč. Pro pana Nováka je tedy výhodnější externě vést daňovou evidenci a uplatňovat výdaje v jejich skutečně prokazatelné výši.

V současné době je tedy podnikatelská činnost pana Nováka evidována jako daňová evidence, která spočívá v evidenci reálných příjmů a výdajů podnikatele. Z jejich rozdílu je získáván výsledek hospodaření, jenž slouží jako základ daně pro stanovení daňové povinnosti. Podstatou daňové evidence je právě evidování příjmů a výdajů, u nichž je rozhodujícím okamžikem moment jejich zaplacení. Tuto skutečnost je možné považovat za výhodu této formy evidence podnikatelské činnosti, jelikož podnikatel daní své příjmy až v momentě, kdy jsou pohledávky skutečně proplaceny. Oproti tomu účetnictví představuje více komplexní pohled na celkové hospodaření společnosti, s čímž je spjata i větší administrativní zátěž. Výsledek hospodaření se v účetnictví zjišťuje z rozdílu mezi výnosy a náklady. O nich účtují účetní jednotky pomocí podvojných zápisů souvztažně na stranách „*Má dáti*“ a „*Dal*“ v období, se kterým věcně a časově souvisejí. Dodržení tohoto akruálního principu nařizuje účetním jednotkám § 3 odst. 1 ZoÚ (Zákony, 2021d).

V případě účetnictví tedy není rozhodujícím okamžik úhrady, ale okamžik provedení výkonu. Podnikatelské subjekty tak musejí zdaňovat i takové pohledávky, které nebyly uspokojeny, a podnikateli z nich neplynul reálný peněžní příjem. Právě tento rozdíl mezi rozhodujícími okamžiky má zásadní vliv na základ daně podnikatelského subjektu, z něhož je dále zjišťována daňová povinnost subjektu.

Dopad typu vedené evidence podnikatelské činnosti s ohledem na výsledek hospodaření, respektive základ daně, je demonstrován na několika vybraných případech, které jsou pro podnikání pana Nováka typické. Nejprve bude znázorněn vliv účetních případů z pohledu daňové evidence, kterou subjekt aktuálně vede. Pro zjednodušení a přehlednost jsou částky vybraných položek abstrahovány od DPH.

Tabulka 5: Vliv vybraných položek daňové evidence na základ daně za období 2020 v tis. Kč

Položka	Částka	Vliv na základ daně
Neuhrazené pohledávky z obchodních vztahů	102	0
Uhrazené pohledávky z obchodních vztahů	1 983	+ 1 983
Neuhrazené závazky z obchodních vztahů	55	0
Uhrazené závazky z obchodních vztahů	1 298	- 1 298
Uhrazené poskytnuté provozní zálohy	3	- 3
Pojištění automobilu Škoda Octavia 8/2020–7/2021	16	- 16
Pojištění automobilu Mercedes Benz Sprinter – 2/2020–1/2021	22	- 22
Roční dálniční známky 2020 (2 ks)	3	- 3
Celkový vliv na základ daně		+ 641

Zdroj: Jan Novák (2020), zpracováno autorkou

Jelikož je v daňové evidenci rozhodným okamžikem moment zaplacení, mají na výsledek hospodaření vliv pouze ty případy, u nichž již došlo k jejich úhradě. Neuhrazené pohledávky ani závazky z obchodních vztahů tak nebudou mít na základ daně pana Nováka ve zdaňovacím období 2020 žádný dopad. Naopak pohledávky, které již byly uhrazeny, představují příjem, jenž ve zdaňovacím období navyšuje základ daně v plné výši. Ve zdaňovacím období 2020 tedy ve výši 1 983 tis. Kč. Stejně je tomu i v případě uhrazených závazků, které ve výši 1 298 tis. Kč základ daně snižují. Další významný rozdíl mezi daňovou evidencí a účetnictvím představují přijaté a poskytnuté provozní

zálohy. Při svém podnikání pan Novák vystavené zálohové faktury nevyužívá, jelikož za provedené služby fakturuje vždy až po jejich uskutečnění. V prosinci 2020 však obdržel přijatou zálohovou fakturu, kterou ve stejném měsíci uhradil. Daňový doklad k přijaté platbě pro potřeby uplatnění DPH obdržel pan Novák ještě v témže měsíci, vyúčtovací faktura mu však byla dodána s datem vystavení v lednu 2021. Jelikož je ale pro daňovou evidenci podstatný datum zaplacení zálohové faktury, sníží tato platba daňový základ za rok 2020 o 3 tis. Kč.

Pan Novák pro své podnikání využívá dva automobily, ke kterým je povinen každý rok platit pojištění. To má sjednáno jako sdružené pojištění vozidel, které kromě pojištění vozidla jako takového pokrývá také pojištění odpovědnosti, dopravovaných věcí a pojištění asistence. Pojištění pro automobil Škoda Octavia je sjednáno s platností od srpna daného roku do července dalšího roku, v tomto případě tedy od srpna roku 2020 do července roku 2021. Platbu pojistného provádí pan Novák vždy měsíc před vypršením původní pojistné lhůty. Jelikož daňová evidence na rozdíl od účetnictví nerespektuje akruální princip a rozhodným dnem je okamžik úhrady, bude představovat celá částka zaplaceného pojistného, tedy 16 tis. Kč, položku snižující základ daně. Stejně tomu je i v případě vozidla Mercedes Benz Sprinter, jehož částka ročního pojistného snižuje ve zdaňovacím období základ daně o 22 tis. Kč. Pro obě vozidla pořizuje pan Novák každoročně v lednu dálniční známky na dané zdaňovací období. Dálniční známky pro obě vozidla pro zdaňovací období 2020 zakoupené v lednu 2020 tedy představují položku, která snižuje základ daně o 3 tis. Kč. S platností od ledna 2021 byly dálniční známky v papírové podobě nahrazeny elektronickou podobou, a s tím došlo i ke změně jejich platnosti. Tato změna však souvisí s akruálním principem, který daňovou evidenci neovlivňuje. Dopad této změny bude z pohledu vedení účetnictví reflektován níže. V případě zvolených účetních položek charakteristických pro pana Nováka a jejich hodnot za zdaňovací období 2020 činí základ daně zjištěný daňovou evidencí 641 tis. Kč. Oproti FO mají PO zákonem nařízený pouze jediný možný způsob evidence podnikatelské činnosti. Pokud by se tedy pan Novák rozhodl pro změnu právní formy podnikání na PO, měl by povinnost využít pro evidenci své činnosti účetnictví. Pro potřeby komparace činnosti z účetního hlediska jsou v tabulce č. 6 aplikovány totožné účetní položky a částky s ohledem na jejich dopad na základ daně pana Nováka.

Tabulka 6: Vliv vybraných položek účetnictví na základ daně za období 2020 v tis. Kč

Položka	Částka	Vliv na základ daně
Neuhrazené pohledávky z obchodních vztahů	102	+ 102
Uhrazené pohledávky z obchodních vztahů	1 983	+ 1 983
Neuhrazené závazky z obchodních vztahů	55	- 55
Uhrazené závazky z obchodních vztahů	1 298	- 1 298
Uhrazené poskytnuté provozní zálohy	3	0
Pojištění automobilu Škoda Octavia 8/2020–7/2021	16	- 7
Pojištění automobilu Mercedes Benz Sprinter – 2/2020–1/2021	22	- 20
Roční dálniční známky 2020 (2 ks)	3	- 3
Celkový vliv na základ daně		+ 702

Zdroj: Jan Novák (2020), zpracováno autorkou

V případě účetnictví není rozhodujícím okamžik platby, ale okamžik provedení výkonu. Z tohoto důvodu ovlivňují základ daně podnikatele nejen pohledávky a závazky, které již byly uhrazeny, ale i ty, které ještě zaplacené nebyly. V případě vybraných položek pana Nováka by tedy celkové pohledávky z obchodních vztahů za zdaňovací období 2020 navýšily jeho základ daně o 2 085 tis. Kč. Stejně tomu je i v případě závazků z obchodních vztahů, které by základ daně naopak snížily o 1 353 tis. Kč. Tento fakt představuje pro pana Nováka povinnost odvést daň i z těch pohledávek, ze kterých mu do konce zdaňovacího období 2020 reálně neplynuly žádné příjmy. Stejně je tomu však i v případě závazků, které do konce roku 2020 neuhradil. Reálně pro něj nepředstavovaly odliv peněžních prostředků, ale jejich hodnotu může využít pro snížení daňového základu za dané období.

Rozdílný přístup mezi daňovou evidencí a účetnictvím se projevuje také v případě poskytnuté provozní zálohy, kterou pan Novák uhradil v prosinci 2020. Vyúčtovací fakturu však obdržel až na začátku roku 2021. Z hlediska účetnictví však tato úhrada daňový základ pana Nováka ve zdaňovacím období 2020 nijak neovlivní. Její platba bude evidována pouze rozvahově na účtu „*Poskytnutých záloh*“ a vliv na základ daně roku 2020 bude nulový. K jeho snížení dojde až v následujícím zdaňovacím období, ve kterém dojde k vystavení vyúčtovací faktury. Ta bude evidována podvojně se záznamem na

straně „*Má dáti*“ na příslušném nákladovém účtu, čímž bude snižovat výsledek hospodaření.

Evidence v podobě účetnictví je mimo jiné zatížena podmínkou dodržení již výše definovaného akruálního principu. Z tohoto důvodu je nezbytné platby pojištění automobilů, které zasahují do dvou různých zdaňovacích období časově rozlišit. Pojištění automobilu Škoda Octavia, které je sjednáno na období 8/2020 až 7/2021 ovlivní základ daně roku 2020 pouze v poměrné výši. Za období srpen až prosinec 2020 se jedná celkem o 5 měsíců a základ daně bude tedy snížen pouze o 5/12 z celkové částky pojištění. Zbývajících 7/12 bude evidováno rozvahově na účtech časového rozlišení, konkrétně na účtu „*Náklady příštích období*“. Výsledkově budou reflektovány do nákladů až ve zdaňovacím období 2021. Stejně je tomu i v případě pojištění automobilu Mercedes Benz Sprinter, které je sjednáno na období 2/2020 až 1/2021. V tomto případě je možné základ daně v roce 2020 snížit o 11/12 z celkové částky, tedy o 20 tis. Kč.

Jelikož dálniční známky nakupuje pan Novák vždy v lednu zdaňovacího období, se kterým souvisejí, představují položku snižující základ daně v plné výši. Od ledna 2021 je však možné zakoupit dálniční známku pouze v elektronické podobě, jejíž doba platnosti již není vymezených 14 měsíců, ale 365 dní od jejího zakoupení. Dálniční známka roku 2020 má platnost až do konce ledna roku 2021. Pokud by se tedy pan Novák rozhodl plně využít platnosti dálničních známek za rok 2020 a zakoupil dálniční známky pro rok 2021 s platností od 1. 2. 2021, musel by danou část časově rozlišit. V takovém případě by se v roce 2020 snížil základ daně o 12/13 z celkové hodnoty, konkrétně o 2 769 Kč. Daná 1/13 by byla stejně jako výše uvedené pojištění evidována pouze rozvahově a do nákladů by vstoupila až v následujícím zdaňovacím období. Vybrané účetní položky by u účetní jednotky (tedy subjektu vedoucího účetnictví) ve zdaňovacím období 2020 činily základ daně ve výši 702 tis. Kč.

Z této podkapitoly věnované komparaci podnikání vybraného podnikatele z účetního hlediska je možné vyvodit následující:

- Za zdaňovací období 2020 je pro pana Nováka jako FO nejvhodnější evidovat svou činnost pomocí daňové evidence a uplatnit tak výdaje ve skutečně prokazatelné výši. Kvůli plátcovství DPH se nemůže registrovat do režimu paušální daně a jelikož jeho výdaje za toto období byly vyšší, než je zákonem stanovená hranice pro uplatnění výdajového paušálu, je pro něj v tomto období nejvíce výhodné uplatnit reálně

vynaloženou hodnotu výdajů. Na základě tohoto porovnání však není možné dojít k paušálnímu závěru, že pro pana Nováka bude tento způsob uplatnění výdajů výhodný každý rok. Pokud by tedy i nadále podnikal jako FO, je vhodné na konci každého zdaňovacího období provést komparaci výše skutečných výdajů s maximální hranicí pro uplatnění výdajového paušálu a na základě rozdílu zvolit optimální způsob.

- Pokud by se pan Novák rozhodl pro změnu právní formy podnikání na s.r.o., měl by povinnost vést účetnictví. V této kapitole byl na osmi vybraných účetních operacích demonstrován rozdíl mezi základem daně zjištěným z daňové evidence a z účetnictví. Základ daně plynoucí z účetnictví je oproti tomu, který vyplývá z daňové evidence, vyšší o 61 tis. Kč a pro pana Nováka tedy představuje vyšší daňovou povinnost. Tato skutečnost je způsobena zejména povinností danit i neuhrazené pohledávky a časově rozlišit náklady dle pravidel aktuálního principu. Tento fakt však pro pana Nováka nemusí ve výsledku znamenat vyšší finální daňovou povinnost, jelikož DPPO nabízí více možností pro optimalizaci daně, než je tomu u DPFO. Zároveň není možné na základě této případové studie jednoznačně vymezit, zda by vedení daňové evidence pro pana Nováka představovalo vždy nižší základ daně. Tato skutečnost může být ovlivněna jak výběrem jiných účetních operací, tak jiných částek.

7.3 Komparace podnikatelské činnosti z daňového hlediska

Tato podkapitola bude věnována komparaci podnikatelské činnosti pana Nováka z pohledu jeho aktuální právní formy podnikání, tedy FO, a z pohledu zvažované s.r.o. se zaměřením na daňové a odvodové hledisko. Uvedený aspekt představuje pro každého podnikatele důležitý faktor, jenž přímo ovlivňuje jeho disponibilní prostředky. Toto hledisko zároveň představuje v podmínkách ČR značnou distinkci mezi právními formami podnikání, jež se projevuje například v oblasti daňové sazby, způsobu výpočtu daňového základu nebo možnostech daňové optimalizace.

7.3.1 Komparace z hlediska odvodové povinnosti

V této podkapitole bude provedena komparace odvodové povinnosti pana Nováka z pohledu aktuálně využívané formy podnikání, tedy FO, a z pohledu fiktivní s.r.o. Pro potřeby srovnání odvodové povinnosti a meziročního vývoje zatížení budou použity účetní údaje pana Nováka za zdaňovací období 2019 a 2020. Jak již bylo uvedeno výše,

příjmy pana Nováka plynou pouze ze samostatně výdělečné činnosti. Jeho základ daně je tedy tvořen pouze touto dílčí aktivitou. Pro potřeby zjednodušení bude komparace abstrahována od daňových odpisů a ostatních optimalizačních položek. Zahrnuta bude pouze základní sleva na poplatníka. Výpočet daňové zátěže pana Nováka je zobrazen v tabulce níže.

Tabulka 7: Výpočet daňové povinnosti pana Nováka jako FO za zdaňovací období 2019 a 2020

Položka	2019	2020
Příjmy dle § 7 ZDP	1 783 902,35 Kč	2 085 261,23 Kč
Výdaje dle § 7 ZDP	1 231 605,26 Kč	1 398 924,70 Kč
Dílčí základ daně dle § 7 ZDP	552 297,09 Kč	686 336,53 Kč
Zaokrouhlený základ daně	552 200 Kč	686 300 Kč
Výše daně dle § 16 ZDP	82 830 Kč	102 945 Kč
Sleva na poplatníka dle § 35ba ZDP	24 840 Kč	24 840 Kč
Celková daňová povinnost	58 010 Kč	78 105 Kč

Zdroj: Jan Novák (2020), zpracováno autorkou

Jelikož pan Novák neprovozuje jinou než samostatně výdělečnou činnost, tvoří jeho základ daně pouze příjmy plynoucí z této činnosti, které byly v obou zdaňovacích obdobích sníženy o výdaje ve skutečně prokazatelné výši. Získaná výše základu daně je směrodatná pro určení solidární daně. Tu má, jak již bylo uvedeno v podkapitole 4.1, povinnost platit takový subjekt, jehož zisk za zdaňovací období je vyšší než 48násobek průměrné měsíční mzdy. Pro rok 2019 se jedná o částku 1 569 552 Kč a pro rok 2020 o částku 1 672 080 Kč (Esipa, 2019; Esipa, 2020). Jelikož základ daně pana Nováka ani v jednom ze sledovaných zdaňovacích období tuto legislativně stanovenou hranici nepřesáhl, nemá ani jeden rok povinnost navýšit hodnotu daně o solidární zvýšení. Výše daně pana Nováka před uplatněním slev bude tedy stejná, jako daň vypočtená dle § 16 ZDP. Pro zjištění výsledné daňové povinnosti je nezbytné dílčí základ daně dle § 16 ZDP zaokrouhlit na celá sta Kč dolů. Výše vypočtené daně poté činí 82 830 Kč pro rok 2019 a 102 945 Kč pro rok 2020. Od takto vypočtené daně má pan Novák nárok odečíst základní slevu na poplatníka, která pro každé ze sledovaných zdaňovacích období činí 24 840 Kč. Výsledná daňová povinnost pana Nováka jako FO tedy činí 58 010 Kč za zdaňovací období 2019 a 78 105 Kč za období 2020.

Takto vypočtené daňové zatížení však nepředstavuje kompletní odvodovou povinnost, kterou je pan Novák jako FO zatížen. Jelikož podnikání provozuje jako OSVČ a své podnikatelské aktivity provozuje jako hlavní činnost, má povinnost hradit také ZP a SP, konkrétně důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Výpočet této povinnosti je zobrazen v tabulce č. 8.

Tabulka 8: Výpočet odvodové povinnosti pana Nováka za zdaňovací období 2019 a 2020

Položka	2019	2020
Vyměřovací základ	276 149 Kč	343 168 Kč
Pojistné na zdravotní pojištění	37 281 Kč	46 328 Kč
Pojistné na sociální pojištění	80 636 Kč	100 206 Kč
Odvodová zátěž	117 916 Kč	146 534 Kč
Celková odvodová zátěž	175 926 Kč	224 639 Kč

Zdroj: Jan Novák (2020), zpracováno autorkou

V podkapitole 4.1.1 bylo uvedeno, že vyměřovací základ pro výpočet ZP a SP u OSVČ činí 50 % z daňového základu subjektu za dané zdaňovací období. V případě pana Nováka bude tedy v roce 2019 činit 276 149 Kč a v roce 2020 343 168 Kč, přičemž obě tyto hodnoty jsou vyšší než legislativně stanovené minimální vyměřovací základy za daný rok. Takto zjištěný vyměřovací základ je pro potřebu výpočtu pojistného nutné zaokrouhlit na celé koruny nahoru. ZP lze následně vypočítat jako 13,5 % z vyměřovacího základu a SP jako 29,2 % z vyměřovacího základu. Odvodová povinnost za rok 2019 tedy činí 117 916 Kč a za rok 2020 činí 146 534 Kč. Celková odvodová povinnost, tedy součet plateb ZP, SP a daně z příjmů, pana Nováka jako FO za sledovaná zdaňovací období pro rok 2019 činí 175 926 Kč a pro rok 2020 224 639 Kč.

Jelikož pan Novák uvažuje o změně právní formy podnikání na PO, je důležité neopomenout rozdílnost ve zdanění těchto osob. Pro zjednodušení budou pro výpočet daňového zatížení pana Nováka jako PO použity stejné hodnoty daňového základu, které budou abstrahovány od faktického rozdílu ve zjištění výsledku hospodaření z daňové evidence a účetnictví. Je však důležité neopomenout diferenci v zaokrouhlování daňových základů. Zatímco daňový základ při výpočtu DPFO je zaokrouhlován na celá sta Kč dolů, v případě DPPO je zaokrouhlován na celé tisíce Kč dolů. V tabulce č. 9 je uveden výpočet daňové povinnosti pana Nováka jako PO a následně výše podílu na zisku společníka určeného k výplatě.

Tabulka 9: Výpočet daňové povinnosti a podílu na zisku společníka s.r.o.

Položka	2019	2020
Základ daně pro výpočet DPPO	552 297,09 Kč	686 336,53 Kč
Základ daně po zaokrouhlení	552 000 Kč	686 000 Kč
Daňová povinnost	104 880 Kč	130 340 Kč
Čistý zisk po zdanění	447 417 Kč	555 996 Kč
Srážková daň dle § 36 ZDP	67 112 Kč	83 399 Kč
Podíl na zisku společníka	380 305 Kč	472 597 Kč
Celková daňová zátěž	171 992 Kč	213 739 Kč

Zdroj: Jan Novák (2020), zpracováno autorkou

Oproti FO jsou PO zdaňovány vyšší sazbou daně, která byla v podkapitole 5.1 identifikována jako 19 %. Výsledná výše daňové povinnosti pana Nováka jako PO abstrahovaná od možných optimalizačních prvků by tedy činila ve zdaňovacím období 2019 104 880 Kč a ve zdaňovacím období 2020 130 340 Kč. Základ daně snížený o částku daně představuje čistý zisk po zdanění, který účetní jednotka eviduje na rozvahovém účtu „*Výsledek hospodaření ve schvalovacím řízení*“ až do doby, kdy valná hromada rozhodne o jeho využití. S těmito peněžními prostředky by však pan Novák nemohl, na rozdíl od FO, volně manipulovat a používat je i pro financování své osobní spotřeby. Pro tento účel je nezbytné provést výplatu podílů na zisku. V tabulce č. 9 je demonstrována situace, kdy je celý čistý zisk po zdanění použit pro výplatu podílu na zisku jediného společníka s.r.o., v tomto případě tedy ve prospěch pana Nováka. Při vyplácení podílů na zisku je nutné provést druhou fázi zdanění, při které je již jednou zdaněný zisk PO opětovně zdaněn dle zvláštní sazby srážkové daně stanovené v § 36 ZDP ve výši 15 %. Charakteristickou vlastností srážkové daně je fakt, že na rozdíl od zálohové daně je její odvedení správci daně finální a není možné ji žádným způsobem získat zpět.

Čistý zisk je tedy důležité snížit o daň ve výši 15 %, kterou je legislativně nařízeno zaokrouhlit na celé Kč dolů. V roce 2019 tato srážková daň činí 67 112 Kč a v roce 2020 činí 83 399 Kč. Výsledná výše podílů na zisku pana Nováka jako jediného společníka s.r.o., ve které bylo valnou hromadou rozhodnuto o proplacení podílů na zisku v plné výši, činí za zdaňovací období 2019 380 305 Kč a za zdaňovací období 2020 činí

472 597 Kč. Komparace disponibilních zůstatků aktuální a zvažované právní formy podnikání pana Nováka za definovaných předpokladů je uvedena v tabulce č. 10.

Tabulka 10: Komparace odvodového zatížení FO a PO

Položka	FO		PO	
	2019	2020	2019	2020
Základ daně	552 297 Kč	686 336 Kč	552 297 Kč	686 336 Kč
Daň z příjmů	58 010 Kč	78 105 Kč	104 880 Kč	130 340 Kč
Další odvody	117 916 Kč	146 534 Kč	67 112 Kč	83 399 Kč
Disponibilní zůstatek	376 371 Kč	461 697 Kč	380 305 Kč	472 597 Kč

Zdroj: Jan Novák (2020), zpracováno autorkou

Z tabulky č. 10 jasně vyplývá, že při použití stejných daňových základů budou příjmy pana Nováka jako PO mnohem více zatíženy DPPO, jejíž sazba je o 4 % vyšší, než je tomu aktuálně u FO. Další odvodová povinnost bude však z důvodu povinných odvodů na SP a ZP u FO téměř dvojnásobně vyšší, než je tomu u PO. V případě uvedené komparace stejných základů daně je pro pana Nováka výhodnější podnikat jako PO, jelikož po povinných odvodech mu zůstane větší množství disponibilních prostředků. Pokud by za daných předpokladů ve zdaňovacím období 2019 podnikal pan Novák jako PO, byla by výše jeho disponibilních zůstatků o 3 934 Kč vyšší. Ve zdaňovacím období 2020 by byla vyšší o 10 900 Kč.

Při této komparaci však nebyla vzata v úvahu povinnost pana Nováka jako společníka s.r.o. účastnit se plateb do systému SP a ZP. Jelikož má pan Novák legislativně uloženou povinnost účastnit se ZP, musel by se stát zaměstnancem nebo si začít vyplácet odměnu jednatele, což by s sebou neslo další náklady, které nejsou v modelovém příkladu reflektovány. Další možností by pro pana Nováka bylo stát se z pohledu ZP osobou bez zdanitelných příjmů (dále jen OBZP). V takovém případě by však nebyl plátcem, a tedy ani účastníkem žádné ze složek SP, což pro něj, například z důvodu neúčasti na důchodovém pojištění, není výhodné. Jelikož pan Novák plánuje ve své činnosti pokračovat samostatně jako jediná osoba, která bude vykonávat funkci jednatele a zároveň i ostatní odbornou činnost, jeví se pro něj jako nejvhodnější řešení uzavřít smlouvu o výkonu funkce jednatele, která se řídí ZOK a je považována za obchodněprávní vztah. I přes to, že se nejedná o běžný pracovněprávní vztah, by byl pan Novák z titulu plateb na SP a ZP považován za zaměstnance a vyřešil by tak zákonnou

povinnosti účastnit se systému ZP. Aby tento způsob vyplácení odměny nebyl pro pana Nováka nevýhodný, je důležité, aby výše vyplácené odměny nebyla nižší, než je stanovená minimální mzda, která představuje minimální vyměřovací základ pro ZP. V případě nižší odměny by pan Novák musel platit ZP ze stanovené minimální mzdy i přes faktickou nižší odměnu. Zároveň je vhodné zvolit výši odměny alespoň v takové výši, aby si pan Novák mohl uplatnit celou hodnotu slevy na poplatníka. Pro potřeby srovnání výhodnosti výplaty disponibilních zůstatků v podobě podílů na zisku a odměny jednatele byla stanovena měsíční výplata v hrubé výši 16 000 Kč. V tabulce níže je provedena komparace způsobu, kdy by si pan Novák v průběhu zdaňovacího období vyplácel měsíčně odměnu 16 000 Kč a po konci zdaňovacího období by veškerý zbývající zisk použil k výplatě podílů na zisku, a způsobu, kdy v průběhu roku není panu Novákovi vyplácena odměna a čistý zisk byl určen celý k výplatě.

Tabulka 11: Míra zdanění společníka s.r.o.

Položka	2020	
	Odměna jednatele	Podíly na zisku
Základ daně	686 336 Kč	686 336 Kč
Roční hrubá odměna	192 000 Kč	0 Kč
Odvody z odměny	64 896 Kč	0 Kč
Hrubý zisk po odměnách	429 440 Kč	686 336 Kč
Daň z příjmů s.r.o.	81 594 Kč	130 340 Kč
Čistý zisk	347 846 Kč	555 996 Kč
Srážková daň z podílu	51 227 Kč	83 399 Kč
Výplata podílu na zisku	295 669 Kč	472 597 Kč
Čistá odměna společníka	143 973 Kč	0 Kč
Celkový čistý příjem společníka	439 642 Kč	472 597 Kč
Celková výše odvodů	246 694 Kč	213 739 Kč

Zdroj: Jan Novák (2020), zpracováno autorkou

Celková výše odvodů pana Nováka jako jediného společníka s.r.o. za zdaňovací období 2020 je v případě kombinace vyplácení odměny jednatele a podílů na zisku o 32 955 Kč vyšší, než je odvodová povinnost v případě pouhé výplaty podílů. Z pohledu hodnoty celkových odvodů je pro pana Nováka výhodnější nevyplácet si v průběhu zdaňovacího období odměnu jednatele a po konci zdaňovacího období použít celý zisk za účelem výplaty podílů na zisku. Jak již ale bylo uvedeno, nebyl by tímto způsobem účasten

systemu ZP a SP. Jelikož má však zákonem uloženou povinnost odvádět platby do systému ZP a z hlediska povahy jeho podnikání není možné, aby se nechal zaměstnat jako zaměstnanec, musel by se stát z hlediska ZP OBZP, jež má povinnost měsíčně hradit 13,5 % z minimální mzdy. Pro rok 2020 se jedná o měsíční pojistné v hodnotě 1 971 Kč. Za celé zdaňovací období 2020 se tedy jedná o částku 23 652 Kč. Zároveň by se pan Novák neúčastnil plateb na důchodové pojištění, což je pro něj z důvodu nezahrnutí do období pro vyměření důchodu nevyhovující. Pokud by se tedy pan Novák rozhodl dobrovolně se účastnit plateb na důchodové pojištění, měl by povinnost odvádět minimálně 28 % z minimálního měsíčního vyměřovacího základu. Pro rok 2020 se jedná o měsíční částku 2 439 Kč. Za celé zdaňovací období jde o odvody ve výši 29 268 Kč. Roční odvodová povinnost pana Nováka ve sledovaném období 2020 v případě pouhého vyplácení podílů na zisku s.r.o. by tedy vzhledem k jeho a zákonným požadavkům vzrostla celkem o 52 920 Kč. Díky tomuto nárůstu odvodové povinnosti je pro pana Nováka výhodnější zvolit první komparovanou variantu, tedy průběžné vyplácení odměny jednatele a následné vyplácení podílů na zisku. Díky vhodně zvolené částce vyplácené odměny bude mít pan Novák zajištěný pravidelný příjem, bude účasten na platbách ZP a SP a zároveň získá možnost využít odčitatelné položky od daňového základu FO.

Částky vyplácené společníkovi v podobě odměn a odvodů, které jsou z nich odváděny, jsou pro společnost daňově uznatelným nákladem, který snižuje základ daně, a tedy i výslednou daňovou povinnost. Z hlediska zvažované odměny pana Nováka jako jediného společníka s.r.o. a stanovené roční hrubé odměny jednatele ve výši 192 000 Kč se jedná o částku 256 896 Kč. Při sazbě DPPO 19 % se jedná o snížení roční daňové povinnosti o 48 810 Kč. Komparace odvodové povinnosti FO a PO a odvodové povinnosti PO snížené o uvedenou hodnotu odměny je z obecného hlediska při různých daňových základech uvedena v příloze C. Ve druhém sloupci této přílohy je uvedena odvodová povinnost FO, tedy odvody SP, ZP a DPFO, za předpokladu různých daňových základů s ohledem na minimální vyměřovací základy, solidární zvýšení daně a ostatní legislativní nařízení. Třetí sloupec obsahuje odvodové povinnosti s.r.o. po odečtu DPPO a srážkové daně, tedy za předpokladu pouhého vyplácení podílu na zisku. Ve čtvrtém sloupci je zobrazena odvodová povinnost po snížení základu daně o uvedenou hodnotu uvažované roční odměny pana Nováka. Tyto propočty byly z důvodu sledovaného období provedeny dle legislativních úprav platných k 31. 12. 2020. V posledních dvou sloupcích

jsou uvedeny rozdíly mezi odvodovými povinnostmi, ze kterých vyplývá, že podnikání formou FO by bylo pro pana Nováka výhodné v případě daňového základu do 500 000 Kč. Jelikož v obou sledovaných obdobích byl základ daně pana Nováka vyšší než stanovená částka, je pro něj z tohoto hlediska za uvedených předpokladů vhodnější podnikat jako PO. Tomuto faktu napomáhá i skutečnost, že se zvyšujícím se základem daně roste odvodová povinnost FO výrazněji, než je tomu u PO. Jelikož základ daně pana Nováka v posledních několika letech vykazuje meziročně rostoucí tendenci, je pro něj dle získaných poznatků o dopadu na základ daně vhodnější nepokračovat v podnikání jako FO, ale změnit právní formu podnikání na s.r.o.

Z výše uvedené podkapitoly lze vyvodit následující:

- Z hlediska komparace odvodového zatížení abstrahované od účasti společníka s.r.o. na platbách SP a ZP a rozdílu ve výpočtu výsledku hospodaření, je pro pana Nováka v obou sledovaných obdobích výhodnější podnikat jako PO, jelikož výše disponibilních zůstatků bude vyšší než u FO. Tento rozdíl však není natolik signifikantní, aby na jeho základě bylo možné obecně konstatovat nižší odvodovou povinnost, a tedy větší výhodnost PO.
- Z pohledu účasti na systému SP a ZP je pro pana Nováka jako jediného společníka s.r.o. nejvýhodnějším způsobem průběžná výplata odměny jednatele a následné vyplacení podílů na zisku. Z důvodu charakteru podnikání není možná varianta zaměstnaneckého poměru, a tak by se pan Novák mohl alternativně registrovat jako OBZP. Tato možnost by pro něj však z důvodu nutnosti účasti na ZP a požadované účasti pana Nováka na SP ve sledovaném zdaňovacím období 2020 znamenala vyšší celkovou odvodovou povinnost o 19 965 Kč, než je tomu v případě vyplacení stanovené odměny jednatele.
- Z důvodu legislativně uložené povinnosti účastnit se plateb na ZP je pro pana Nováka jako jediného společníka s.r.o. výhodné vyplácet si měsíčně odměnu jednatele alespoň ve výši minimální mzdy, která je minimálním vyměřovacím základem pro platbu záloh na ZP. Zároveň je vhodné zvolit takovou výši odměny, aby bylo možné uplatnit alespoň základní slevu na poplatníka v plné výši.
- Z hlediska dopadu odvodové povinnosti jednotlivých právních forem podnikání při různě zvolených základech daně je pro pana Nováka vhodné podnikat jako PO v případě daňového základu ve výši 500 000 Kč a vyšším. Vzhledem k vývoji daňových základů zjištěných za sledovaná období 2019 a 2020 a jejich meziroční

rostoucí tendenci je pro pana Nováka i z tohoto pohledu optimální změnit právní formu podnikání na s.r.o. Z důvodu rostoucí zanedbatelnosti slevy na poplatníka, vzhledem k nárůstu daňového základu, a s tím spojeným nárůstem odvodové povinnosti je odvodová povinnost FO stále větší, než je tomu u PO.

7.3.2 Komparace z hlediska možností daňové optimalizace

Tato podkapitola bude věnována komparaci relevantních možností daňové optimalizace a jejich dopadu na daňovou povinnost pana Nováka s ohledem na jeho aktuální a zvažovanou právní formu podnikání. Pro potřebu tohoto srovnání budou, stejně jako v předchozí kapitole, využity reálné údaje a charakteristiky podnikání pana Nováka za zdaňovací období 2020. Jelikož v současné době podniká pan Novák jako FO, jsou možnosti optimalizace jeho daňové povinnosti odlišné, než by tomu bylo v případě změny formy podnikání na PO. Pro potřeby této práce bude i v tomto případě komparovaný daňový základ abstrahován od rozdílného výpočtu v daňové evidenci a účetnictví. V níže uvedené tabulce je zobrazen výpočet daňové povinnosti pana Nováka jako FO za zdaňovací období 2020 včetně optimalizačních položek, které byly pro snížení daně využity. Základ daně byl snížen o hodnotu daňových odpisů obou automobilů.

Tabulka 12: Výpočet výsledné daňové povinnosti pana Nováka za zdaňovací období 2020

Položka	2020
Základ daně	451 470 Kč
Nezdanitelná část základu daně dle § 15 ZDP:	
- hodnota bezúplatného plnění	5 000 Kč
- hodnota úroků z hypotečního úvěru	31 370 Kč
- příspěvek na penzijní pojištění	12 000 Kč
Zaokrouhlený základ daně	403 100 Kč
Výše daně	60 465 Kč
Slevy na dani dle § 35 ZDP:	
- sleva na poplatníka	24 840 Kč
Výsledná daňová povinnost	35 625 Kč

Zdroj: Jan Novák (2020), zpracováno autorkou

Jako každý racionálně jednající podnikatelský subjekt se i pan Novák snažil v roce 2020 využít co nejvíce optimalizačních možností, na které měl ze zákona nárok. Výsledek hospodaření zjištěný jako rozdíl mezi příjmy a výdaji byl snížen o hodnotu daňových

odpisů obou automobilů v celkové výši 234 866 Kč. Z hlediska položek, které představují nezdanitelnou část základu daně, se v daném zdaňovacím období jednalo o výdaj v podobě bezúplatného plnění ve výši 5 000 Kč, které pan Novák věnoval spolku DOMOVINKA – sociální služby, o.p.s. Jelikož tato platba splňuje všechny legislativní podmínky jak z hlediska částky, tak z hlediska účelu, je možné daňový základ o tento dar snížit v plné výši. Mimo to splácel pan Novák po celý rok hypoteční úvěr pro řešení své bytové potřeby, z něhož mu v daném roce plynuly úroky v celkové výši 31 370 Kč. Kromě těchto položek si pan Novák pravidelně přispívá na penzijní pojištění částkou 2 000 Kč měsíčně a mohl tedy jako nezdanitelnou část využít plnění v celkové výši 12 000 Kč za rok. Z hlediska slev na dani mohl pan Novák využít pouze základní slevu na poplatníka ve výši 24 840 Kč. Od roku 2021 činí tato sleva 27 840 Kč. Jeho výsledná daňová povinnost za zdaňovací období 2020 po uplatnění uvedených odpočtů činila 35 625 Kč.

Jelikož pan Novák aktuálně nemá žádné děti a příjmy jeho manželky převyšují zákonem stanovenou minimální hodnotu, nemá dle § 35 ZDP nárok na slevu na děti ani na manželku. Protože nesplňuje ani ostatní podmínky stanovené tímto zákonem, nemá nárok na žádnou z dalších slev, jež byly vymezeny v podkapitole 4.1.2. Jelikož tyto slevy úzce souvisejí s osobním životem a aktuálním stavem podnikatelského subjektu, je jejich využití pro plánování daňové optimalizace obtížné. Jinak je tomu v případě nezdanitelné části základu daně, kdy je možné výši jednotlivých plateb uzpůsobit nejen před začátkem zdaňovacího období, ale i v jeho průběhu dle vývoje výsledku hospodaření a aktuální finanční situace podnikatelského subjektu. Hodnotu úroků z hypotečního úvěru nemůže pan Novák flexibilně navyšovat dle aktuální potřeby, ale díky splátkovému kalendáři má přehled, jakou maximální částku bude za dané zdaňovací období moci uplatnit.

Jinak je tomu v případě příspěvků na soukromé penzijní připojištění, kdy může pan Novák navýšit měsíční platbu na 3 000 Kč. Tím by maximálně využil státní příspěvek i možnost daňové optimalizace, jelikož nezdanitelná položka by se navýšila na 24 000 Kč. Obdobně je tomu i v případě bezúplatného plnění, jehož částku může pan Novák volit dle předběžných účetních výsledků ke konci zdaňovacího období. Z daňového hlediska je pro něj optimální, aby hodnota darů nepřesáhla maximální stanovený limit pro odečet. Pro zdaňovací období 2020 a 2021 se výjimečně jedná o 30 % daňového základu. Kromě těchto uvedených možností by mohl pan Novák použít pro optimalizaci jeho daňové povinnosti například příspěvek za dárcovství krve, kdy je za

každý odběr možné snížit základ daně o 3 000 Kč. Jelikož je umožněno účastnit se odběrů 4x ročně, mohl by si pan Novák snížit daňový základ až o 12 000 Kč.

Další zákonem stanovenou možností pro snížení základu daně je odečet daňové ztráty, jež může podnikatelský subjekt uplatnit maximálně do výše daňového základu. Tuto optimalizaci však nemůže pan Novák aktuálně využít, jelikož v žádném z předchozích zdaňovacích obdobích negeneroval z podnikatelské činnosti daňovou ztrátu. Pokud by tomu tak bylo do budoucna, je vhodné nejprve využít nezdanitelné částky dle § 15 ZDP a osobní slevy dle § 35 ZDP, které v případě jejich nevyužití v období, se kterým souvisejí, nenávratně propadají. Daňovou ztrátu je však možné uplatnit po dobu pěti po sobě jdoucích zdaňovacích obdobích, a to v libovolné výši. Specifickou možností, jak by mohl pan Novák jako FO optimalizovat svou daň, je realizovat to prostřednictvím statutu spolupracující osoby, kdy by mohl na svoji manželku přenést až 50 % příjmů a výdajů za dané zdaňovací období. Jelikož manželka pana Nováka neprovozuje a ani v blízké době neplánuje provozovat samostatnou výdělečnou činnost, je pro něj i tato možnost daňové optimalizace neadekvátní.

Vzhledem k předmětu podnikání pana Nováka představují podstatnou položku jeho podnikání automobily, které jsou z legislativního hlediska dlouhodobým majetkem a do daňového základu se promítají postupně prostřednictvím odpisů. Jako FO má pan Novák možnost uplatnění pouze daňových odpisů, jejichž výpočet je stanoven v ZDP. Právě zvolený způsob výpočtu daňových odpisů lze také považovat za možný způsob optimalizace daňového základu podnikatelského subjektu. V tabulce níže je uvedeno srovnání obou možných výpočtů daňových odpisů dopravního automobilu MB Sprinter, který vzhledem k výši jeho vstupní ceny významně ovlivňuje základ daně.

Tabulka 13: Daňové odpisy dopravního automobilu Mercedes Benz Sprinter

Rok	Rovnoměrný odpis	Zrychlený odpis	Rozdíl
2018	92 004 Kč	167 280 Kč	75 276 Kč
2019	186 099 Kč	267 648 Kč	81 549 Kč
2020	186 099 Kč	200 736 Kč	14 637 Kč
2021	186 099 Kč	133 824 Kč	- 52 275 Kč
2022	186 099 Kč	66 912 Kč	- 119 187 Kč

Zdroj: Jan Novák (2020), zpracováno autorkou

Tento dopravní automobil zakoupil pan Novák v roce 2018. Dle ZDP byl zařazen do druhé odpisové skupiny a je tedy odpisován po dobu 5 let. Vzhledem k rostoucí tendenci výsledku hospodaření byla zvolena varianta zrychleného odpisu, která pro podnikatele představuje v prvních třech letech vyšší hodnotu odpisu, než by tomu bylo u rovnoměrné varianty. V posledních dvou letech je z hlediska výše odpisu výhodnější varianta rovnoměrného odpisu. Pan Novák však vlastní ještě automobil Škoda Octavia, který zakoupil již v roce 2016 a který rovněž odpisuje zrychleně. Oba tyto automobily pravidelně obměňuje za nové, a tak i přes nižší hodnotu odpisů v posledních dvou letech je pro něj výhodnější i nadále využívat zrychlené odpisy. Díky pravidelnému nákupu nových vozidel budou méně výhodné poslední roky kompenzovány zrychlenými odpisy nového osobního automobilu, jejichž hodnota je v prvních letech vyšší. Významnou výhodou rovnoměrných odpisů je možnost jejich uplatnění v částečné výši a prodloužení odpisované doby majetku o danou neuplatněnou část. U zrychlených odpisů toto není možné a pan Novák má tedy možnost odpis uplatnit pouze v plné nebo nulové výši. Jelikož je výše jeho daňového základu dostatečně vysoká, nepředstavuje pro něj tato skutečnost problém. Z pohledu daňové optimalizace spojené s automobily by mohl pan Novák dle zákona využít paušální výdaje spojené s jejich provozem. Výdaje na pohonné hmoty a parkovné by tedy neuplatnil v plné výši, ale v paušální částce, která byla uvedena v podkapitole 5.1.2. Pan Novák však oba vozy aktivně využívá a skutečné výdaje vynaložené za tímto účelem převyšují částku paušální. Aktuálně tedy není tato možnost pro pana Nováka optimální. Je však vhodné tyto hodnoty sledovat a po skončení zdaňovacího období rozhodnout o optimální variantě.

Vzhledem k důležitosti automobilů při podnikání pana Nováka, zejména dopravního automobilu Mercedes Benz Sprinter, který je dlouhodobým majetkem, jenž splňuje zákonem dané podmínky, je pro optimalizaci daňové povinnosti možné využít tvorbu daňové rezervy na opravu hmotného majetku dle ZOR. Nevýhodou této možnosti je povinnost převedení peněžních prostředků na speciálně zřízený bankovní účet, kde jsou vázány až do doby naplnění účelu, případně stornování rezervy. Dle informací autorizovaného servisu je potřeba provést opravu vozidla ve středním rozsahu po ujetých 200 000 km. Cena této opravy byla servisem oceněna ve výši 100 000 Kč. Jelikož pan Novák dle jeho evidence ujede průměrně 80 000 km ročně, je optimální tvořit roční rezervu ve výši 40 000 Kč. Díky těmto platbám by měl za 2,5 roku, kdy při průměrné činnosti dosáhne hranice 200 000 km, našetřeno potřebných 100 000 Kč. Tyto výdaje na

tvorbu rezervy by v daném zdaňovacím období představovaly daňově uznatelný výdaj a snižovaly by výsledek hospodaření, tedy i základ daně.

Pokud by se pan Novák rozhodl využít výše uvedené možnosti daňové optimalizace v maximální výši, byla by jeho výsledná daňová povinnost značně nižší. Výpočet daně po aplikování uvedených změn je uveden v tabulce níže.

Tabulka 14: Výpočet výsledné daňové povinnosti FO po daňové optimalizaci

Položka	2020
Základ daně	451 470 Kč
Nezdanitelná část základu daně dle § 15 ZDP:	
- hodnota bezúplatného plnění	123 441 Kč
- hodnota úroků z hypotečního úvěru	31 370 Kč
- příspěvek na penzijní pojištění	24 000 Kč
- darování krve	12 000 Kč
Zaokrouhlený základ daně	260 600 Kč
Výše daně	39 090 Kč
Slevy na dani dle § 35 ZDP:	
- sleva na poplatníka	24 840 Kč
Výsledná daňová povinnost	14 250 Kč

Zdroj: Jan Novák (2020), zpracováno autorkou

Za předpokladu, že by se pan Novák rozhodl využít navrhované možnosti daňové optimalizace v maximální výši, jeho výsledná daňová povinnost by po úpravách byla ve výši 14 250 Kč. Celkově by se tedy snížila o 21 375 Kč. Aby k tomuto snížení došlo, musel by však využít maximální možné hodnoty bezúplatného plnění, která po odečtu 12 000 Kč za darování krve činí 123 441 Kč. Tato položka představuje oproti snížení daňové povinnosti velmi výrazný odliv peněžních prostředků a je tak nepravděpodobné, že by pan Novák výši této nezdanitelné části základu daně využil i reálně.

V případě, kdy by se pan Novák rozhodl pro změnu právní formy podnikání, změnil by se nejen způsob výpočtu jeho výsledku hospodaření, ale také možnosti, kterými může snížit svou daňovou povinnost. Pro potřebu této komparace bude srovnávaný výsledek hospodaření abstrahován od faktického rozdílu ve výpočtu a výše uvedeného vyplácení odměny jednatele. Daňová optimalizace DPPO již v průběhu zdaňovacího období spočívá v promyšleném uplatňování a stimulaci daňových nákladů a následně využití

všech odčitatelných položek, na které má ze zákonného hlediska nárok. V tabulce č. 15 je uveden postup výpočtu výsledné daňové povinnosti zvažované s.r.o. s aplikovanými navrhovanými možnostmi daňové optimalizace této PO.

Tabulka 15: Výpočet výsledné daňové povinnosti komparované PO

Položka	2020
Výsledek hospodaření před úpravami	686 336 Kč
- hodnota účetních odpisů	186 812 Kč
- vytvoření zákonné rezervy	40 000 Kč
- příspěvek na penzijní připojištění	50 000 Kč
- stravenkový paušál	18 097 Kč
Výsledek hospodaření po úpravách	391 427 Kč
Položky snižující základ daně:	
- rozdíl mezi účetními a daňovými odpisy	119 368 Kč
Zaokrouhlený obecný základ daně	272 000 Kč
Odčitatelné položky dle § 20 ZDP:	
- bezúplatné plnění	81 600 Kč
Snížený základ daně	190 000 Kč
Výsledná daňová povinnost	36 100 Kč

Zdroj: Jan Novák (2020), zpracováno autorkou

Jak již bylo uvedeno výše, první fáze daňové optimalizace spočívá v uplatňování takových nákladů, které jsou daňově uznatelné a snižují tedy výsledek hospodaření. Podstatný rozdíl by pro pana Nováka při přechodu na PO, tedy při přechodu z daňové evidence na účetnictví, nastal v oblasti odpisů. Aktuálně uplatňuje pouze daňové odpisy, jejichž výpočet je upraven v ZDP. Jako účetní jednotka by měl pan Novák povinnost kromě těchto daňových odpisů vykazovat také účetní odpisy, které jsou dle zákona počítány s přesností na měsíce a přímo odrážejí opotřebení majetku. Z hlediska automobilů by se tedy jednalo o poměr pořizovací ceny vozidla vzhledem k počtu měsíců, po které je pan Novák zamýšlí pro své podnikání využívat. Tyto částky by se poté promítaly na vrub nákladového účtu „*Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku*“ a přímo by tak snižovaly výsledek hospodaření daného účetního období.

Stejně jako v případě FO by pro pana Nováka bylo i jako pro PO vhodné pravidelně vytvářet zákonnou rezervu na opravu dopravního automobilu Mercedes Benz v roční výši

40 000 Kč. Tvorba těchto rezerv je v účetnictví zachycována na vrub nákladového účtů „*Tvorba a zúčtování rezerv podle zvláštních právních předpisů*“ a snižuje tak výsledek hospodaření.

Specifickou možností daňové optimalizace PO představují příspěvky pro zaměstnance. Takové příspěvky, které jsou výhodné jak pro zaměstnavatele, jelikož představují daňově uznatelný náklad, tak pro zaměstnance, protože jsou osvobozeným příjmem, byly definovány v podkapitole 5.1.2. Jedním z těchto benefitů, které by mohl pan Novák využít, je příspěvek zaměstnavatele na soukromé penzijní připojištění zaměstnance ve výši 50 000 Kč ročně. Tento příspěvek je v účetnictví evidován na vrub nákladového účtu „*Zákonné sociální náklady*“ a jeho výplata by tak snižovala hospodářský výsledek zvažované s.r.o. v plné výši. Dalším benefitem, který by mohl pan Novák využít, je příspěvek na stravování ve formě stravenek nebo stravenkového paušálu. Využití tohoto paušálu je možné až od roku 2021. Jelikož však představuje daňově výhodnější a administrativně jednodušší variantu než stravenky, je jednoznačné, že při přechodu na PO by pan Novák využil právě tuto variantu benefitu. Pro pana Nováka je tedy nejvíce výhodné, aby každý rok využil maximálně možnou daňově uznatelnou hodnotu stravenkového paušálu. Pro rok 2020 by se jednalo o částku 72,10 Kč za den. Za předpokladu, že pan Novák v roce 2020 odpracoval všech 251 pracovních dní, by bylo možné snížit jeho daňový základ o 18 097 Kč. Aby mohl pan Novák jako jednatel zvažované s.r.o. využít výše uvedené zaměstnanecké benefity, je důležité, aby jejich vyplácení bylo vymezeno a sjednáno ve smlouvě o výkonu jednatele.

Stejně jako v případě FO by pan Novák jako jednatel PO mohl pro optimalizaci daně využít výdajových paušálů na dopravu. Je tedy vhodné evidovat výdaje na pohonné hmoty a parkovné pro jednotlivé vozy odděleně a případně daného paušálu využít. Jelikož výše těchto výdajů v roce 2020 přesáhla stanovenou hranici, není využití těchto paušálů vhodné. Důležité je také jak z pohledu FO, tak případně PO monitorovat takové pohledávky, k nimž by bylo možné vytvořit daňově uznatelnou opravnou položku. Tato položka by vedla k dalšímu snížení základu daně. Jelikož v současné době poskytuje pan Novák své služby dlouholetým zákazníkům, jejichž platební morálka je velmi dobrá, nemusí tento způsob pro vypořádání se s problematickými pohledávkami využívat. Plánované rozšíření podnikání do ostatních zemí však bude znamenat nové odběratele, s jejichž platebním chováním nemá pan Novák zkušenost, a je tedy důležité věnovat této oblasti dostatečnou pozornost.

Pokud by se pan Novák rozhodl využít všechny výše navržené možnosti, snížil by tak výsledek hospodaření s.r.o. o 294 909 Kč. Takto zjištěný daňový základ je důležité upravit o položky, které jej snižují, případně zvyšují. Jelikož účetní odpisy vozidel pana Nováka ve zdaňovacím období 2020 převyšují hodnotu odpisů daňových, představuje daný rozdíl položku, která snižuje základ daně celkem o 119 368 Kč. Takto zjištěný obecný základ daně je možné dále snížit o odčitatelné položky dle § 34 ZDP, jako je daňová ztráta nebo výdaje na výzkum a vývoj. Žádnou z těchto optimalizačních možností však nemůže pan Novák za zdaňovací období 2020 využít. V případě uplatnění daňové ztráty platí pro PO stejné podmínky jako pro FO, tedy že je možné ji uplatnit až v pěti následujících obdobích. Je tedy vhodné upřednostnit uplatnění všech odčitatelných položek, jejichž využití je limitováno na dané zdaňovací období.

Jelikož by byl základ daně s.r.o. po odečtu odčitatelných položek dle § 34 ZDP kladný, bylo by možné využít odčitatelné položky, které jsou definovány v § 20 ZDP. Z těchto položek může pan Novák využít odečet hodnoty daru, jehož daňově uznatelná hodnota pro PO i pro FO, pro zdaňovací období 2020 a 2021 byla navýšena na 30 %. Za zdaňovací období 2020 by tedy bylo možné snížit daňový základ s.r.o. až o 81 600 Kč. Aplikace těchto optimalizačních možností by vedla ke snížení základu daně na 190 000 Kč. Výsledná daňová povinnost zvažované s.r.o. by za daných předpokladů činila 36 100 Kč.

Z uvedené podkapitoly je možné vyvodit následující:

- Výsledná daňová povinnost pana Nováka jako FO snižená o aktuálně dostupné optimalizační možnosti v plné výši je oproti případné PO nižší o 21 850 Kč. Tento rozdíl je na straně FO významně ovlivněn uplatněním bezúplatného plnění v maximální výši. Využití takové výše daru však není ve skutečnosti příliš reálné. Zároveň je možnost využití takto vysoké hodnoty způsobena navýšením limitu pro uplatnění darů na 30 %, přičemž toto navýšení je dočasné a nelze s ním tedy dlouhodobě kalkulovat. Při výpočtu daňové povinnosti PO zároveň nebylo přihlédnuto k nákladům souvisejícím s vyplácenou odměnou jednatele, která by představovala daňově uznatelné náklady, a tedy i významné snížení základu daně a samotné daňové povinnosti. Na základě této případové studie tedy není možné jednoznačně definovat, zda by přechod na PO představoval pro pana Nováka vyšší daňové zatížení. Změnou právní formy podnikání by však pan Novák získal více možností pro optimalizaci, kterou je zároveň možné efektivně plánovat.

- Vzhledem k rostoucí tendenci výsledku hospodaření je panu Novákovi jako FO i jako PO z hlediska odpisování automobilů doporučováno i nadále uplatňovat zrychlené odpisy. Z hlediska výdajů na pohonné hmoty a parkovné je vhodné tyto výlohy evidovat na odlišných analytických účtech a případně je uplatnit v zákonem stanovené paušální výši. Pro potřebu snížení daňového základu je rovněž vhodné průběžně tvořit zákonnou rezervu na opravu automobilu Mercedes Benz Sprinter ve výši 40 000 Kč ročně.
- Pokud by pan Novák pokračoval v podnikání jako FO, je mu pro optimalizaci daně doporučováno navýšit příspěvek hrazený za účelem soukromého penzijního připojištění na 3 000 Kč měsíčně, čímž dojde k maximálnímu využití daňového odpočtu. Pro snížení základu daně je možné také využít odpočty za případné darování krve a bezúplatné plnění, jehož výše výrazně ovlivňuje daňový základ. Zároveň je důležité monitorovat i možnost využití dalších slev a odčitatelných položek, jako jsou například opravné položky k pohledávkám.
- V případě změny právní formy podnikání na PO je panu Novákovi jako jednateli doporučováno vyplácet si příspěvek na soukromé penzijní připojištění v maximální výši 50 000 Kč ročně a stravenkový paušál dle optimální hodnoty pro daný rok. Pro snížení daňového základu je možné využít také odčitatelné položky v podobě bezúplatného plnění.
- Z pohledu uplatnění odčitatelných položek a slev je panu Novákovi doporučeno přednostně uplatňovat v plné výši takové odpočty, které nejsou převoditelné do následujících zdaňovacích období.

7.4 Doporučení pro podnikatele z pohledu optimalizace právní formy podnikání, daňového zatížení a vykazování hospodářské činnosti

Z výsledků komparace dle právního hlediska, jež byla provedena v podkapitole 7.1 této diplomové práce, vyplývá, že ze všech typů PO je pro pana Nováka nejvýhodnější zvolit s.r.o. Tato společnost je charakteristická zejména svou nízkou kapitálovou náročností, možností individuálního vedení a eliminací rizika spojeného s ručením, což splňuje požadavky pana Nováka. Z hlediska založení této společnosti je optimální dodržet zákonem stanovené podmínky a založit jednoduchou formu s.r.o., jež je výrazně méně finančně nákladná než standardní varianta. Důležité je neopomenout také dostatečnou výši základního kapitálu s.r.o., jehož hodnota je veřejně dostupnou informací a pro externí

subjekty představuje ukazatel důvěryhodnosti firmy. Pro pana Nováka je tedy vzhledem k plánovanému rozšíření podnikání vhodné zvolit hodnotu základního kapitálu alespoň 100 000 Kč. Jelikož by přechod na s.r.o. představoval pro pana Nováka významnou eliminaci rizika ručení za závazky a zároveň by mohl své podnikání provozovat i nadále individuálně, je pro něj změna právní formy podnikání z právního hlediska výhodná a autorka mu ji z tohoto pohledu doporučuje.

Pokud by se pan Novák rozhodl i nadále pokračovat v podnikání jako FO, doporučuje mu autorka z hlediska evidence jeho hospodářské činnosti sledovat výši reálných výdajů. Tuto hodnotu je po skončení zdaňovacího období vhodné porovnat s částkou pro uplatnění výdajového paušálu a využít takovou variantu, která bude představovat nižší základ daně. Při přechodu na s.r.o. se však pan Novák stane účetní jednotkou a bude mít povinnost vést účetnictví. Na osmi účetních operacích byla v podkapitole 7.2 provedena komparace dopadu daňové evidence a účetnictví na daňový základ. Z této komparace vyplynula větší výhodnost daňové evidence, díky níž byl zjištěný základ daně o 61 tis. Kč nižší než daňový základ získaný z účetnictví. Jelikož z této komparace nelze paušálně vyvodit, že přechod na s.r.o. a s tím spojená změna evidence bude představovat vždy vyšší základ daně, není vhodné o změně právní formy podnikání rozhodnout pouze na základě tohoto hlediska. S přihlédnutím k výše uvedeným právním aspektům, které jsou pro rozhodování o formě podnikání podstatnějším atributem, než proměnlivý vliv způsobu evidence hospodářské činnosti na základ daně, doporučuje autorka panu Novákovi i nadále změnit formu podnikání na s.r.o.

Za stěžejní část komparace bylo v úvodu práce vymezeno daňové hledisko zvolených právních forem podnikání, které bylo provedeno v podkapitole 7.3. Z tohoto srovnání vyplývá, že rozdíl mezi odvodovou povinností pana Nováka jako FO a PO v základní podobě za sledovaná období 2019 a 2020 není příliš signifikantní, aby na jeho základě bylo možné jednoznačně rozhodnout o výhodnější formě podnikatelské činnosti. Jelikož byla tato komparace abstrahována od povinnosti pana Nováka jako jednatele s.r.o. účastnit se plateb na ZP a jeho požadavku účastnit se SP, je možné z hlediska optimalizace odvodové povinnosti PO formulovat doporučení v oblasti výplaty prostředků panu Novákovi jako jedinému společníkovi zvažované s.r.o. Z tohoto hlediska doporučuje autorka panu Novákovi vyplácet průběžně si po celý rok odměnu alespoň ve výši minimální mzdy, čímž splní povinnost účasti na ZP, a následně si po konci zdaňovacího období vyplatit podíl na zisku v maximální možné výši. Tato varianta by

v roce 2020 představovala odvodovou povinnost o 19 965 Kč nižší, než by tomu bylo v případě pouhého vyplacení podílů na zisku spojeného s registrací jako OBZP. Zároveň by tyto platby představovaly daňově uznatelný náklad, který by snižoval základ daně s.r.o. Obecná východiska pro formulaci doporučení o výhodnosti podnikání pana Nováka jako FO a zvažované PO lze formulovat na základě výpočtů provedených v příloze C. Dle těchto výpočtů je podnikání PO z hlediska výše odvodů výhodnější v případě daňového základu ve výši 500 000 Kč a více. V případě daňového základu ve výši nižší než 1 000 000 Kč je však nezbytné zohlednit také další optimalizační aspekty, jako jsou slevy na dani nebo odčitatelné položky, a provést rozhodnutí na základě konkrétní daňové situace subjektu. Jelikož byl základ daně pana Nováka v roce 2020 ve výši 686 336 Kč a za poslední roky vykazuje rostoucí tendenci, byl by jako PO zatížen zákonnými odvody méně než FO. Z hlediska této obecné komparace odvodové povinnosti lze panu Novákovi změnu právní formy doporučit.

Z hlediska komparace výsledné daňové povinnosti pana Nováka po aplikaci všech optimalizačních možností pro zdaňovací období 2020 v plné výši vychází daňová povinnost FO o 21 850 Kč nižší, než by tomu bylo v případě PO. Tento rozdíl je však dán zejména hodnotou bezúplatného plnění ve výši 30 % daňového základu. Toto navýšení je pouze dočasného charakteru a zároveň není příliš pravděpodobné, že by takto vysokou hodnotu bezúplatného plnění pan Novák reálně poskytl. Jelikož je daňová optimalizace pro jednotlivá zdaňovací období velmi individuální, není možné na základě výše uvedené komparace obecně vymezit, která forma podnikatelské činnosti je výhodnější a zda by přechod na PO představoval vyšší daňové zatížení. Obecně však platí, že PO mají ze zákona širší spektrum možností daňové optimalizace než FO.

Z hlediska aktuálně využívaných forem daňové optimalizace lze panu Novákovi jako FO i PO vzhledem k rostoucí tendenci výsledku hospodaření doporučit i nadále uplatňovat daňové odpisy ve zrychlené podobě. Vzhledem k využívaným automobilům je také v případě obou zvažovaných právních forem podnikání vhodné vytvořit zákonnou rezervu v uvedené hodnotě a pro každé zdaňovací období komparovat reálné výdaje na pohonné hmoty a parkovné se zákonem stanovenou paušální částkou. Z hlediska plateb na soukromé penzijní připojištění je pro pana Nováka jako FO vhodné navýšit tuto platbu na 3 000 Kč měsíčně, čímž by došlo k maximálnímu využití daňového odpočtu. Panu Novákovi jako FO lze v případě kladného základu daně také doporučit využívat i nadále bezúplatná plnění a případně využít také odpočet za darování krve. Z pohledu případné

PO doporučuje autorka panu Novákovi využít možného příspěvku zaměstnavatele na penzijní připojištění v maximální výši 50 000 Kč ročně. Kromě toho také doporučuje využít nově dostupného stravenkového paušálu v hodnotě, která je pro dané zdaňovací období optimální. Obecně lze panu Novákovi doporučit sledovat splatnost pohledávek a případně využít možnosti tvorby opravné položky do zákonem stanoveného limitu. Kromě toho je z pohledu odčitatelných položek a slev panu Novákovi doporučeno vždy upřednostnit uplatnění takových odpočtů, jež není možné převést do dalších zdaňovacích období.

Z kapitoly č. 7 lze vyvodit, že klíčové rozdíly pro rozhodnutí o právní formě podnikání pana Nováka vyplývají zejména z oblasti právních aspektů. Díky proměnlivému vlivu účetního a daňového hlediska je tedy změna formy podnikání z velké části ovlivněna požadavky a preferencemi přímo pana Nováka. Jelikož pan Novák již pro vedení daňové evidence využívá služby externí účetní společnosti, nepředstavovalo by pro něj vedení účetnictví významnou změnu. Z hlediska nutnosti dalšího zdanění zisku PO srážkovou daní ve výši 15 % jsou obě zvažované alternativy jak z hlediska disponibilního využití peněžních prostředků, tak z hlediska daňového zatížení srovnatelné.

Podstatnou roli při rozhodování o změně právní formy podnikání pana Nováka hraje plánované rozšíření podnikatelských aktivit mimo území ČR. Vzhledem k nejistotě spojené s touto expanzí je pro pana Nováka důležité snížit riziko spojené s podnikáním. Právě eliminace rizika spojeného se závazky z podnikání představuje podstatný atribut podnikání s.r.o. Zároveň by díky této změně a dostatečně vysokému základnímu kapitálu získal větší důvěryhodnost a prestižnost, jež by představovala výhodnější výchozí pozici pro získání nových zakázek a kontaktů jak na území ČR, tak v zahraničí. Jelikož by pan Novák danou s.r.o. zakládal jako jediný společník, byl by zároveň jejím jediným jednatelem a společníkem. Díky tomu by nedošlo k žádné změně v oblasti řízení a pan Novák by měl i nadále plnou kontrolu nad svým podnikáním. Kromě těchto uvedených vlastností by měl pan Novák jako společník s.r.o. také jednodušší přístup k cizímu kapitálu. Jako velkou výhodu je možné vnímat možnost prodání či předání podniku jiné osobě, což v případě FO není možné. Vzhledem ke zjištěným faktům, preferencím a požadavkům autorka panu Novákovi změnu právní formy podnikání na jednoduchou verzi s.r.o. doporučuje.

Závěr

Cílem předložené diplomové práce bylo zpracování teoretických východisek, následný výběr optimální právní formy podnikání pro vybraný podnikatelský subjekt, který byl pro potřeby vypracování této práce označován obecně jako podnikatel Jan Novák, a formulace doporučení pro podnikatele z pohledu optimalizace právní formy podnikání, daňového zatížení a vykazování hospodářské činnosti. Naplnění vymezeného hlavního cíle této diplomové práce by nebylo možné bez dosažení jednotlivých dílčích cílů, jež byly stanoveny následovně:

- představení nejčastěji se vyskytujících právních forem podnikání malých a středních podniků v České republice se základním členěním na fyzické a právnické osoby, uvedení základních charakteristik, možností evidence podnikatelské činnosti a daňové a odvodové zátěže těchto subjektů,
- komparace podnikání fyzických osob a vybrané právní formy podnikání právnických osob se zaměřením na právní hledisko, daňové hledisko a účetní hledisko s dopadem na výsledek hospodaření.

Přínosem této diplomové práce byla formulace doporučení pro rozhodnutí o optimální právní formě podnikání vybraného podnikatelského subjektu označovaného jako Jan Novák z vybraných hledisek. Z právního hlediska byla autorkou navržena s.r.o. z důvodu jejího nízkého kapitálového zatížení, možnosti individuálního vedení a eliminaci rizika spojeného s podnikáním. Právě díky této významné změně v oblasti rizika spojeného s ručením za závazky společnosti autorka danému subjektu změnu právní formy doporučuje. Druhé doporučení v této oblasti se týkalo výše základního kapitálu, jehož hodnotu z důvodu získání důvěryhodnosti při rozšiřování odběratelů navrhla autorka ve výši 100 000 Kč. V oblasti aktuálně využívané evidence hospodářské činnosti vybraného podnikatelského subjektu bylo autorkou navrženo doporučení pro sledování výše reálných výdajů a případného uplatnění výdajového paušálu. Vzhledem k faktickému rozdílu ve výpočtu výsledků hospodaření a meziroční variabilitě byla provedená komparace pro potřebu rozhodnutí o změně právní formy podnikání tato oblast autorkou označena jako nepatřičná.

Z daňového hlediska byla doporučení rozvržena na oblast související s odvodovou povinností a oblast týkající se daňové optimalizace. Z provedené analýzy bylo vyvozeno, že rozdíl mezi odvodovou povinností obou komparovaných právních forem podnikání

není dostatečně signifikantní, aby bylo z tohoto pohledu možné jednoznačně rozhodnout o vhodnější formě podnikání zvoleného subjektu. Pro potřebu optimalizace odvodové povinnosti zvažované právnické osoby bylo autorkou navrhovaným opatřením v této oblasti průběžné vyplácení odměny jednatele s následným vyplacením podílů na zisku. Toto řešení zapříčinilo splnění zákonného požadavku účasti na zdravotním pojištění a zároveň představovalo nižší odvodovou zátěž subjektu než komparovaná varianta v podobě osoby bez zdanitelných příjmů.

Z analýzy oblasti daňové optimalizace bylo vyvozeno obdobné stanovisko, a to že z důvodu vysoké variability není tato oblast pro volbu právní formy podnikání příliš patřičná. Autorčiným obecným doporučením v této oblasti bylo přednostní uplatnění takových odpočtů, které není možné převést do dalšího zdaňovacího období, a sledování problematických pohledávek, ke kterým je možné vytvořit daňově uznatelnou opravnou položku. V oblasti dlouhodobého majetku bylo pro obě komparované formy podnikání doporučeno využití zrychlených odpisů vozidel, tvorba zákonné rezervy na opravu vozidla a komparace skutečných a paušálních výdajů na provoz vozidel. Pro potřebu fyzické osoby bylo navrženo navýšení platby na soukromé penzijní připojištění na částku 3 000 Kč měsíčně, využití odpočtů za darování krve a ostatních bezúplatných plnění. Pro komparovanou právnickou osobu bylo navrženo vyplácení příspěvků na soukromé penzijní připojištění jednatele ve výši 50 000 Kč ročně a stravenkového paušálu v optimální výši pro dané období.

I přes původně očekávanou stěžejnost daňového hlediska bylo prokázáno, že společně s účetním hlediskem není pro volbu optimální formy podnikání pana Nováka příliš signifikantní. Oproti tomu byly identifikovány aspekty týkající se právní oblasti, jež jsou pro podnikání daného subjektu podstatné. Výsledné rozhodnutí o právní formě podnikání se tedy významně odvíjí od preferencí daného podnikatele. Vzhledem k očekávané expanzi podnikatelských aktivit pana Nováka byla jako priorita označena zejména eliminace ručení za závazky společnosti, získání větší prestižnosti a důvěryhodnosti pro získání nových klientů a možnost i nadále podnikat samostatně. Jako další výhody zvažované právní formy podnikání byla označena možnost založení jednoduché s.r.o., snadnější přístup k cizímu kapitálu a případná možnost prodání či předání podnikání jiné osobě. Vzhledem ke zjištěným poznatkům vyplývajícím z kapitoly č. 7, požadavkům a preferencím lze panu Novákovi doporučit změnu právní formy podnikání na komparovanou s.r.o.

Seznam použitých zdrojů

- Blechová, B., & Janoušková, J. (2003). *Podvojný účetnictví v příkladech 2003*. (3. vyd.). Praha, Česko: Grada Publishing.
- Klein, F. (2014). *Abgabenordnung: einschliesslich Steuerstrafrecht*. München, Německo: C. H. Beck.
- Cardová, Z. (2010). *Daňová evidence a účetnictví individuálního podnikatele*. Praha, Česko: Wollers Kluwer.
- Česká správa sociálního zabezpečení (2021a). *Placení pojistného. Obecné informace*. Dostupné 12. 1. 2021 z: <https://www.cssz.cz/web/cz/platba-pojistneho-obecne-informace>
- Česká správa sociálního zabezpečení (2021b). *Placení pojistného. Výpočet pojistného*. Dostupné 12. 1. 2021 z: <https://www.cssz.cz/web/cz/vypocet-pojistneho>
- Česká správa sociálního zabezpečení (2021c). *Placení pojistného. Platba a termíny*. Dostupné 12. 1. 2021 z: <https://www.cssz.cz/web/cz/platba-a-termíny>
- Česká správa sociálního zabezpečení (2021d). *Výše příjmu rozhodného pro účast na nemocenském pojištění nově činí 3 500 Kč*. Dostupné 22. 1. 2021 z: <https://www.cssz.cz/-/vyse-prijmu-rozhodneho-pro-ucast-na-nemocenskem-pojistení-nove-cini-3-500-kc>
- Český statistický úřad. (2020). *Průměrné mzdy - 3. čtvrtletí 2020*. Dostupné 10. 1. 2021 z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-3-ctvrtleti-2020>
- Červinka, T. (2013). *Zdravotní pojištění: zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ: s komentářem a příklady*. Olomouc, Česko: ANAG.
- Čížinská, R., & Marinič, P. (2010). *Finanční řízení podniku: moderní metody a trendy*. Praha, Česko: Grada Publishing.
- Marková, H. (2021). *Daňové zákony 2021, úplná znění platná k 1. 1. 2021*. Praha, Česko: Grada Publishing.
- Dědič, J. (2012). *Akciové společnosti*. (7. vyd.). Praha, Česko: C. H. Beck.
- Dušek, J., & Sedláček, J. (2020). *Daňová evidence podnikatelů 2020*. Praha, Česko: Grada Publishing.
- Dvořáková, D. (2018). *Daň z příjmů společnosti s ručením omezeným ve vazbě na účetnictví a judikaturu: judikatura, praktické příklady*. Olomouc, Česko: ANAG.
- Dvořáková, V., Pitterling, M., & Skalická, H. (2018). *Zdaňování příjmů fyzických a právnických osob*. (3. vyd.). Praha, Česko: Wolters Kluwer.
- Esipa (2014). *513/1991 Sb., Obchodní zákoník*. Dostupné 18. 12. 2020 z <https://esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=AZ&CP=1991s513-2013s179>
- Esipa (2019). *213/2018 Sb., Nařízení vlády o výši všeobecného vyměřovacího základu za rok 2017, přepočítacího koeficientu pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu za rok 2017, redukčních hranic pro stanovení výpočtového základu pro rok 2019 a základní výměry důchodu stanovené pro rok 2019 a o zvýšení důchodů v roce 2019*. Dostupné 25. 3. 2021 z <https://esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=2018s213>.
- Esipa (2020). *260/2019 Sb., Nařízení vlády o výši všeobecného vyměřovacího základu za rok 2018, přepočítacího koeficientu pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu za rok 2018, redukčních hranic pro stanovení výpočtového základu pro rok 2020 a základní*

výměry důchodu stanovené pro rok 2020 a o zvýšení důchodů v roce 2020. Dostupné 25. 3. 2021 z <https://esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=2019s260>

Esipa (2021a). *111/1994 Sb., Zákon o silniční dopravě*. Dostupné 20. 2. 2021 z <https://esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=1994s111>.

Esipa (2021b). *Zákon České národní rady o soudních poplatcích a poplatku za výpis z rejstříku trestů*. Dostupné 20. 2. 2021 z <https://esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=AZ&CP=1991s549-2019s255>.

Esipa (2021c). *Vyhláška Ministerstva spravedlnosti o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky*. Dostupné 20. 2. 2021 z <https://esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=AZ&CP=2001s196-2020s341>.

Esipa (2021d). *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřeneckých fondů*. Dostupné 20. 2. 2021 z <https://esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=AZ&CP=2013s304-2020s527>.

Finanční správa (2013). *Daňový systém ČR. Popis systému*. Dostupné 9. 12. 2020 z: <http://www.financnisprava.cz/cs/dane-a-pojistne/danovy-system-cr/popis-systemu>.

Finanční správa (2021). *Paušální daň. Obecné informace*. Dostupné 2. 1. 2021 z: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane/dan-z-prijmu/pausalni-dan/obecne-informace>.

Fulsoft (2021). *Založení a vznik akciové společnosti*. Dostupné 3. 1. 2021 z <https://www.fulsoft.cz/33/zalozeni-a-vznik-akciovse-spolecnosti-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EnhEI8yvqwHRWR-70AFpEB802911FmI4ag/>.

Jan Novák (2020). *Daňová evidence podnikatele za zdaňovací období 2020*. Interní dokument podnikatele Jana Nováka se sídlem v Plzni.

Klimešová, L. (2018). *Daňová optimalizace*. (2. vyd.). Praha, Česko: Ústav práva a právní vědy.

Kocina, J. (2014). *Daňové trestné činy*. Plzeň, Česko: Aleš Čeněk.

Kovanicová, D. (2012). *Abeceda účetních znalostí pro každého*. Praha, Česko: Trizonia.

Kubátová, K. (2006). *Daňová teorie a politika*. (4. vyd.). Praha, Česko: ASPI.

Macháček, I. (2010). *Zaměstnanecké benefity: praktická pomůcka jejich daňového řešení*. Praha, Česko: C.H. Beck.

Meritum. (2018). *Daň z příjmů 2018*. Praha, Česko: Wolters Kluwer ČR.

Ministerstvo financí (2021). *Paušálně bude letos platit daně a pojistná 70 tisíc živnostníků*. Dostupné 3. 1. 2021 z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2021/pausalne-bude-letos-platit-dane-a-pojist-40535?fbclid=IwAR1qVNAyHLpG-CSU2Cfmp20Vy6Ba4KtgC9yUflGeUjwUhkiv3YxIZempS-g>.

Ministerstvo financí – Sekce veřejné rozpočty. (2020). *Státní rozpočet 2020 v kostce: informační příručka Ministerstva financí České republiky*. Dostupné 20. 2. 2021 z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Informacni-letak_2020_Statni-rozpocet-v-kostce.pdf.

Mirčevská, D. (2009). *Kapitálové společnosti: daně, účetnictví, právo*. Praha, Česko: Grada Publishing.

- Mulačová, V., & Mulač, P. (2013). *Obchodní podnikání ve 21. století*. Praha, Česko: Grada Publishing.
- Novotný, P. (2020). *Účetnictví pro úplné začátečníky*. Praha, Česko: Grada Publishing.
- Hejda, J., & Bachroňová, N., & Finger, L., & Prosser, M., & Vaněčková, V. (2014). *Společnost s ručením omezeným*. Praha, Česko: Grada Publishing.
- Hirsich, R., & Peters, M. (1996). *Založení a řízení nového podniku*. Praha, Česko: Victoria Publishing.
- Jánošíková, P., Mrkvýka P., & Tomažič, I. (2009). *Finanční a daňové právo*. Plzeň, Česko: Aleš Čeněk.
- Josková, L., & Šafránek, J., Čouková, P., & Pravda, P., & Pravdová, M. (2015). *Nová společnost s ručením omezených: právo, účetnictví, daně*. Praha, Česko: Grada Publishing.
- Pavlásek, V., & Hejduková, P. (2010). *Veřejné finance a daně v České republice*. Plzeň, Česko: Nava.
- Pelc, V. (2015). *Daně z příjmů s komentářem 2015*. Olomouc, Česko: ANAG.
- Pilátová, J. (2007). *Daňová evidence: komplexní řešení problematiky daňové evidence pro OSVČ: daň z přidané hodnoty, daň silniční, daň z nemovitých věcí, sociální pojištění, zdravotní pojištění*. Olomouc, Česko: ANAG.
- Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky (2021). *Listina základních práv a svobod*. Dostupné 10. 1. 2021 z <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>.
- Sedláček, J. (2012). *Daňová evidence podnikatelů 2012*. Praha, Česko: Grada Publishing.
- Schmied, Z., & Klímová, R. (2017). *Průvodce mzdovou problematikou 2017: 1. část*. (5. vyd.). Praha, Česko: Účetní portál.
- Skálová, P. (2008). *Podniková ekonomika 1*. Plzeň, Česko: Západočeská univerzita v Plzni.
- Slovník cizích slov (2021). *Pojem outsourcing*. Dostupné 2. 1. 2021 z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/outsourcing>.
- Smith, S. (2015). *Taxation: A Very Short Introduction*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press.
- Srpová, J., & Řehoř, V. (2010). *Základy podnikání: teoretické poznatky, příklady a zkušenosti českých podnikatelů*. Praha, Česko: Grada Publishing.
- Strouhal, J., & Židlická, R., & Cardová, Z. (2014). *Účetnictví: velká kniha příkladů*. Brno, Česko: BizBooks.
- Šiman, J., & Petera, P. (2010). *Financování podnikatelských subjektů: teorie pro praxi*. Praha, Česko: C. H. Beck.
- Široký, J. (2008). *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. (2. vyd.). Praha, Česko: C. H. Beck.
- Šteker, K., & Otrusínová, M. (2016). *Jak číst účetní výkazy: základy českého účetnictví a výkaznictví*. (2. vyd.). Praha, Česko: Grada Publishing.
- Vančurová, A., & Boněk, V. (2011). *Správa daní pro ekonomy*. Praha, Česko: Wolters Kluwer.

- Vančurová, A., & Klazar, S. (2008). *Sociální a zdravotní pojištění: úvod do problematiky*. (2. vyd.). Praha, Česko: Wolters Kluwer.
- Vančurová, A., & Láchová, L. (2018). *Daňový systém ČR 2018*. Praha, Česko: 1. VOX.
- Veber, J., & Srpová, J. (2012). *Podnikání malé a střední firmy*. (3. vyd.). Praha, Česko: Grada Publishing.
- Všeobecná zdravotní pojišťovna (2021a). *Osoba samostatně výdělečně činná (OSVČ)*. Dostupné 12. 1. 2021 z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/povinnosti-platcu-metodika/2-5-osoba-samostatne-vydelecne-cinna-osvc>
- Všeobecná zdravotní pojišťovna (2021b). *Plátce pojistného - zaměstnavatel*. Dostupné 22. 1. 2021 z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/povinnosti-platcu-metodika/2-4-platce-pojistneho-zamestnavatel>
- Všeobecná zdravotní pojišťovna (2021c). *Jaký je maximální vyměřovací základ*. Dostupné 22. 1. 2021 z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/zamestnavatel/vymerovaci-zaklad-a-vypocet-pojistneho/jaky-je-maximalni-vymerovaci-zaklad>
- Zákony (2021a). *Zákon občanský zákoník*. Dostupné 2. 1. 2021 z <https://www.zakony.cz/zakony/2012/1/zakon-089-2012-Sb-zakon-obcansky-zakonik-SB2012089>
- Zákony (2021b). *Zákon o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)*. Dostupné 3. 1. 2021 z <https://www.zakony.cz/zakony/1991/401/zakon-455-1991-Sb-zakon-o-zivnostenskem-podnikani-zivnostensky-zakon-SB1991455>
- Zákony (2021c). *Zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)*. Dostupné 4. 1. 2021 z <https://www.zakony.cz/zakony/2012/1/zakon-090-2012-Sb-zakon-o-obchodnich-spolecnostech-a-druzstvech-zakon-o-obchodnich-korporacich-SB2012090>
- Zákony (2021d). *Zákon o účetnictví*. Dostupné 8. 1. 2020 z <https://www.zakony.cz/zakony/1991/501/zakon-563-1991-Sb-zakon-o-ucetnictvi-SB1991563>
- Zákony (2021e). *Zákon České národní rady o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti*. Dostupné 10. 1. 2021 z <https://www.zakony.cz/zakon-SB1992589>
- Zákony (2021f). *Zákon České národní rady o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění*. Dostupné 10. 1. 2021 z <https://www.zakony.cz/zakon-SB1992592>
- Zákony (2021g). *Zákon o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů*. Dostupné 10. 1. 2021 z <https://www.zakony.cz/zakon-SB1997048>
- Zimmerer, T., & Scarborough, N. (2008). *Essentials of Entrepreneurship and Small Business Management*. (5. vyd.). New Jersey, New Jersey: Prentice Hall.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Postup stanovení příjmů ke zdanění u DPFO.....	38
Tabulka 2: Sestavení základu daně a výpočet daňové povinnosti FO.....	39
Tabulka 3: Transformace výsledku hospodaření na daňovou povinnost u DPPO	49
Tabulka 4: Přehled nákladů souvisejících se založením s.r.o.	59
Tabulka 5: Vliv vybraných položek daňové evidence na základ daně za období 2020 v tis. Kč.....	65
Tabulka 6: Vliv vybraných položek účetnictví na základ daně za období 2020 v tis. Kč	67
Tabulka 7: Výpočet daňové povinnosti pana Nováka jako FO za zdaňovací období 2019 a 2020	70
Tabulka 8: Výpočet odvodové povinnosti pana Nováka za zdaňovací období 2019 a 2020	71
Tabulka 9: Výpočet daňové povinnosti a podílu na zisku společníka s.r.o.....	72
Tabulka 10: Komparace odvodového zatížení FO a PO	73
Tabulka 11: Míra zdanění společníka s.r.o.....	74
Tabulka 12: Výpočet výsledné daňové povinnosti pana Nováka za zdaňovací období 2020	77
Tabulka 13: Daňové odpisy dopravního automobilu Mercedes Benz Sprinter.....	79
Tabulka 14: Výpočet výsledné daňové povinnosti FO po daňové optimalizaci	81
Tabulka 15: Výpočet výsledné daňové povinnosti komparované PO.....	82

Seznam obrázků

Obrázek 1: Možnosti podnikání fyzických osob v České republice.....	11
Obrázek 2: Formy právnických osob dle NOZ a ZOK.....	15
Obrázek 3: Struktura daňové evidence	23
Obrázek 4: Účetní jednotky dle ZoÚ	26
Obrázek 5: Daňová soustava ČR	35

Seznam použitých zkratek

§ - Paragraf

apod. – A podobně

a.s. – Akciová společnost

ČR – Česká republika

č. - Číslo

DPFO – Daň z příjmů fyzických osob

DPH – Daň z přidané hodnoty

DPPO – Daň z příjmů právnických osob

DŘ - Zákon č. 280/2009 Sb., zákon daňový řád

FO – Fyzická osoba

Kč – Koruna česká

k.s. – Komanditní společnost

NotZ - Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky

NOZ - Zákon č. 89/2012 Sb., zákon občanský zákoník

obch. zák. - Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

OBZP – Osoba bez zdanitelných příjmů

odst. - Odstavec

OR – Obchodní rejstřík

OSSZ – Okresní správa sociálního zabezpečení

OSVČ – Osoba samostatně výdělečně činná

písm. - Písmeno

PO – Právnická osoba

SP – Sociální pojištění

s.r.o. – Společnost s ručením omezeným

tis. – Tisíc

tzv. - Takzvaný

v.o.s. – Veřejná obchodní společnost

ZDP – Zákon č. 586/1992 Sb., zákon České národní rady o daních z příjmů

ZOK - Zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech

ZoR - Zákon č. 593/1992 Sb., zákon České národní rady o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů

ZoÚ - Zákon č. 563/1991 Sb., zákon o účetnictví

ZP – Zdravotní pojištění

ZPSZ – Zákon č. 589/1992 Sb., zákon České národní rady o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

ZPZP – Zákon č. 592/1992 Sb., zákon České národní rady o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění

ZSP - Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích

ZVR - Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob

ZVZP - Zákon č. 48/1997 Sb., zákon o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů

ŽZ - Zákon č. 455/1991 Sb., zákon o živnostenském podnikání

Seznam příloh

Příloha A: Podmínky vstupu do režimu paušální daně pro FO

Příloha B: Významné pokyny upravující daň z příjmů

Příloha C: Srovnání odvodové povinnosti FO, PO a snížení odvodové povinnosti PO při různých daňových základech v Kč

Příloha A: Podmínky vstupu do režimu paušální daně pro FO

Podmínky, které musí FO splňovat, aby se mohla stát poplatníkem v paušálním režimu, jsou stanoveny v § 7a ZDP. Mezi ně patří:

- poplatník má příjmy ze samostatné činnosti, které v bezprostředně předcházejícím rozhodném zdaňovacím období nesmí být vyšší než 1 000 000 Kč, pokud se nejedná o příjmy osvobozené od daně, příjmy, jež předmětem daně nejsou, nebo příjmy, ze kterých je daň vybírána srážkou dle zvláštní sazby,
- příjmy z kapitálového majetku, z nájmu a ostatní příjmy mimo ty, jež jsou od daně osvobozeny, nejsou předmětem daně, a ze kterých je daň vybírána srážkou podle zvláštní sazby daně a jejichž celková výše nepřesahuje 15 000 Kč,
- mimo příjmy uvedené v prvních dvou bodech má jen příjmy, které jsou od daně osvobozeny, nejsou předmětem daně nebo z nichž je daň vybírána srážkou dle zvláštní sazby daně,
- není plátcem daně z přidané hodnoty a nemá k této dani registrační povinnost, kromě registrační povinnosti identifikované osoby,
- není společníkem v. o. s. ani komplementářem k. s.,
- není dlužníkem, vůči kterému bylo zahájeno insolvenční řízení,
- k prvnímu dni rozhodného zdaňovacího období nevykonává činnost, z níž mu plynou příjmy ze závislé činnosti, kromě příjmů, ze kterých je daň vybírána srážkou podle zvláštní sazby daně (Marková, 2021).

Příloha B: Významné pokyny upravující daň z příjmů

Mezi významné pokyny, sdělení a informace k ZDP patří:

- pokyn GFŘ č. D-2, k vyjasnění pochybností a sjednocení postupu při výpočtu daně z příjmů právnických osob a vyplnění tiskopisu daňového přiznání za zdaňovací období, které započalo v roce 2010, u poplatníků, kteří v průběhu zdaňovacího, resp. účetního období, odpisují majetek metodou komponentního odpisování,
- pokyn GFŘ č. D-6, k jednotnému postupu při uplatňování některých ustanovení zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů,
- pokyn GFŘ č. D-21, k promíjení příslušenství daně,
- pokyn GFŘ č. D-28, k promíjení pokuty za neoznámení osvobozeného příjmu,
- pokyn GFŘ č. D-33, ke stanovení daně paušální částkou,
- informace GFŘ č. 89174/17/7100-10110-013213, k projektu výzkumu a vývoje jako nezbytné podmínce pro uplatnění odpočtu na podporu výzkumu a vývoje dle § 34 odst. 4 a 5 zákona o daních z příjmů,
- pokyn MF č. D-285, k aplikaci § 6 odst. 1 a 2 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a vymezení tzv. závislé činnosti,
- pokyn MF č. D-286, ke zdaňování příjmů daňových nerezidentů plynoucích ze zdrojů na území ČR,
- pokyn MF č. D-288, k jednotnému postupu při uplatňování ustanovení § 34 odst. 4 a 5 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů,
- pokyn MF č. D-332, sdělení Ministerstva financí k uplatňování mezinárodních standardů při zdaňování transakcí mezi sdruženými podniky – převodní ceny,
- pokyn MF č. D-333, sdělení Ministerstva financí k závaznému posouzení způsobu, jakým byla vytvořena cena sjednávaná mezi spojenými osobami,
- pokyn MF č. D-334, sdělení Ministerstva financí k rozsahu dokumentace způsobu tvorby cen mezi spojenými osobami,
- sdělení MF č. 15/32 567/2006-153, k praktické aplikaci pokynu č. D-286 ke zdaňování příjmů daňových nerezidentů plynoucích ze zdrojů na území ČR (Dvořáková & kol., 2018, s. 5).

Příloha C: Srovnání odvodové povinnosti FO, PO a snížení odvodové povinnosti PO při různých daňových základech v Kč

Základ daně	Odvodová povinnost FO	Odvodová povinnost PO	Snížená odvodová povinnost PO	Rozdíl (FO – PO)	Rozdíl (FO – snížená PO)
- 100 000	58 732	0	0	58 732	58 732
0	58 732	0	0	58 732	58 732
100 000	58 732	31 150	0	27 582	58 732
200 000	63 892	62 300	13 490	1 592	50 402
300 000	92 176	93 450	44 640	- 1 274	47 536
400 000	121 776	124 600	75 790	- 2 824	45 986
500 000	156 910	155 750	106 940	1 160	49 970
600 000	193 260	186 900	138 090	6 360	55 170
700 000	229 610	218 050	169 240	11 560	60 370
800 000	265 960	249 200	200 390	16 760	65 570
900 000	302 310	280 350	231 540	21 960	70 770
1 000 000	338 660	311 500	262 690	27 160	75 970
1 100 000	375 010	342 650	293 840	32 360	81 170
1 200 000	411 360	373 800	324 990	37 560	86 370
1 300 000	447 710	404 950	356 140	42 760	91 570
1 400 000	484 060	436 100	387 290	47 960	96 770
1 500 000	520 410	467 250	418 440	53 160	101 970
1 600 000	556 760	498 400	449 590	58 360	107 170
1 700 000	593 110	529 550	480 740	63 560	112 370
1 800 000	638 414	560 700	511 890	77 714	126 524
1 900 000	681 764	591 850	543 040	89 914	138 724
2 000 000	725 114	623 000	574 190	102 114	150 924
2 100 000	768 464	654 150	605 340	114 314	163 124
2 200 000	811 814	685 300	636 490	126 514	175 324
2 300 000	855 164	716 450	667 640	138 714	187 524
2 400 000	898 514	747 600	698 790	150 914	199 724
2 500 000	941 864	778 750	729 940	163 114	211 924

Abstrakt

Sedláková, H. (2021). *Podnikatelská činnost fyzických a právnických osob v České republice z pohledu právního, daňového a účetního* (Diplomová práce), Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta ekonomická, Česko.

Klíčová slova: fyzická osoba, právnická osoba, právní formy podnikání, daňová teorie, daňová optimalizace

Předložená diplomová práce se zabývá problematikou podnikatelské činnosti fyzických a právnických osob na území České republiky se zaměřením na právní, daňové a účetní hledisko. Téma diplomové práce bylo zvoleno z důvodu jeho aktuálnosti a významnosti pro podnikatelskou činnost subjektů. Cílem této práce je zpracovat teoretická východiska, následně vybrat optimální právní formu podnikání pro zvolený podnikatelský subjekt a formulovat doporučení pro podnikatele z pohledu optimalizace právní formy podnikání, daňového zatížení a vykazování hospodářské činnosti. Práce je rozčleněna na dvě hlavní části – část teoretickou a část praktickou. V teoretické části jsou definovány právní formy podnikání v České republice, možnosti evidence hospodářské činnosti jednotlivých právních forem, základní daňová teorie a daňová soustava České republiky. Následně je blíže specifikována daň z příjmů, odvodové zatížení v podobě odvodů na sociální a zdravotní pojištění a relevantní možnosti optimalizace daňového zatížení z pohledu fyzických a právnických osob. Empirická část práce se zabývá analýzou a komparací dopadů konkrétní právní formy podnikání na podnikatelskou činnost zvoleného podnikatelského subjektu z vybraných hledisek. V závěru práce je provedeno shrnutí dané problematiky, interpretace a vyhodnocení získaných výsledků a formulace doporučení pro daný podnikatelský subjekt z jednotlivých hledisek. Z výsledků analýzy je patrné, že pro zvolený podnikatelský subjekt je vhodné změnit právní formu podnikání na komparovanou variantu, tedy na s.r.o.

Abstract

Sedláková, H. (2021). *Business activities of entrepreneurs and legal entities in the Czech republic from the legal, tax and accounting perspectives*. (Master's Thesis). University of West Bohemia, Faculty of Economics, Czech Republic.

Key words: entrepreneur, legal entity, legal form of business, theory of taxes, tax optimization

This thesis deals with the topic of business activities of entrepreneurs and legal entities in the Czech Republic with a focus on legal, tax and accounting points of view. This topic was chosen because it is very up to date and also because it is important for business activities of individual subjects. The goal of this thesis is to describe theoretical options and choose an ideal legal form of business for a chosen subject from the point of view of legal forms optimization, tax burden and accounting of economic activities. This work is divided into two main parts – theoretical and practical. In the theoretical part we can see definitions of individual legal forms of businesses and means of evidence for business activities of individual legal forms. It is also focused on definitions of basic tax theory and description of the tax system of the Czech Republic. Further it describes income tax and social security and health insurance contributions and relevant options of tax burden optimization for entrepreneurs and legal entities. The practical part deals with an analysis and comparison of impact for chosen forms of business from chosen points of view. The final part offers a recap of this problematics, interpretations, and evaluation of the results followed by a recommendation for the subject from individual points of view. From the analysis it is obvious that from a chosen subject it is beneficial to change the legal form of business to Ltd.